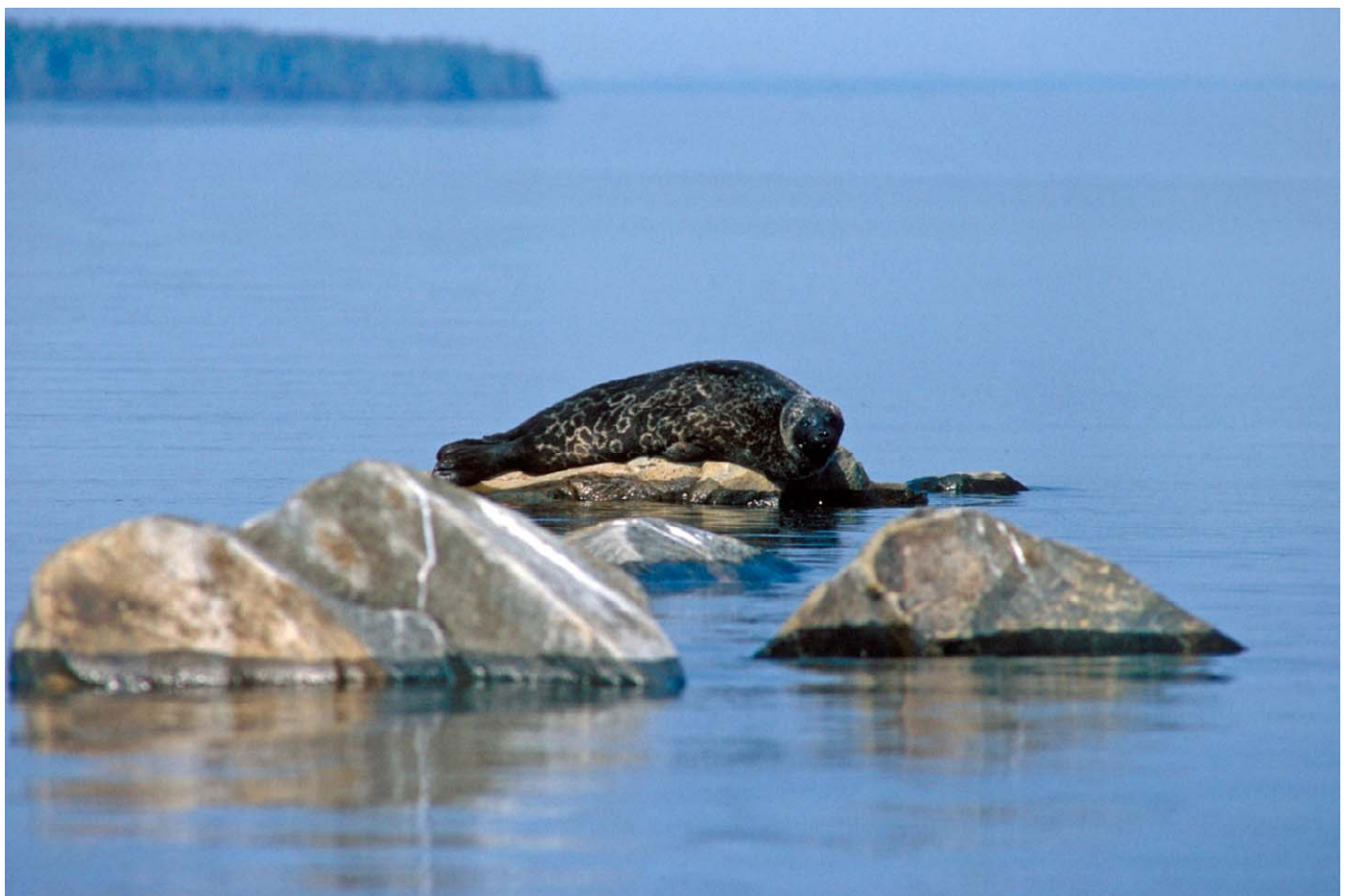

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2020

Översättning: Cajsa Rudbacka-Lax

Kansikuva: Jouni Koskela

ISO 14001

© Metsähallitus, Vantaa 2017

ISSN-L 1796-2943

ISSN (verkkajulkaisu) 1796-2943

ISBN 978-952-295-187-8 (pdf)

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2020

METSÄHALLITUS

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	21.4.2017
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	30.12.2011
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	3684/623/2007
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	rantojensuojeluohjelma, lehtojensuojeluohjelma, Natura 2000 -alue		
ALUEEN NIMI	Pihlajavesi		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Pihlajavesi (FI 0500013)		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Metsähallitus		
JULKAISUN NIMI	Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2020		
TIIVISTELMÄ	<p>Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu Pihlajaveden Natura 2000 -alueelle, joka sijaitsee pääosin Etelä-Savossa, Savonlinnan kaupungin sekä Sulkavan ja Punkaharjun kuntien alueella. Sen pinta-ala on noin 367 km², josta pääosa muodostuu vesialueista. Koko Natura-alueesta Metsähallituksen hallinnassa olevia valtionmaita on noin 43 km². Natura-alueen maapinta-alasta valtio omistaa vajaan kolmanneksen, vesialueista noin 5 %. Pihlajaveden valtion omistamat ydinalueet kuuluvat rantojensuojeluohjelman alueisiin; lisäksi siellä on viisi lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvaa aluetta. Yksityisiä suojelualueita on noin 4 km². Pihlajaveden Natura-alueeseen kuuluvat erillisinä kohteina myös Saukonsaaren lehto Punkaharjulla sekä Ruunakorven lähteikkö Särkilahdensingelän pohjukassa.</p> <p>Suunnittelualue muodostaa luonnonsuojelullisesti erittäin merkittävän suojelualuekokonaisuuden, joka on edustava yhdistelmä kulttuurivaikutteista ja melko luonnontilaista järviluontoa. Alue on erityisen arvokas erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelun, Saimaan järviluonnon ja kulttuurivaikutteisten biotooppien sekä lehtokasvillisuuden suojelun kannalta. Pihlajavesi on keskeisimpiä saimaannorpan elinalueita: siellä elää noin 80–100 norppaa (1/3 saimaannorppakannasta). Vuosittain syntyy noin 20 saimaannorpan poikasta eli kuuttia.</p> <p>Alue on myös maisemallisesti ainutlaatuinen, yksi kansallismaisemistamme. Kulttuurihistorialliset arvot ovat peräisin jo esihistorialliselta ajalta sekä eränkännyin, tervanpolton, kaskeamisen ja metsätalouden aikakausilta. Alue on merkittävä virkistyskäytön – etenkin vesiretkelyyn – kannalta. Varsinkin kesäaikaisella luontomatkailulla olisi kasvupotentiaalia. Erityisesti Pihlajaveden alueen vakituinen ja vapaa-ajan asutus sekä Savonlinnan läheisyys tekevät alueesta merkittävän lähivirkistyskohteen. Metsästys, kalastus, marjastus ja sienestys ovat paikallisille tärkeitä virkistyskäyttömuotoja.</p> <p>Suunnitelma on laadittu osallistavaa suunnittelutapaa noudattaen yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa. Se on osa laajempaa People, Nature and Harbours, Interreg III A -naapurisuusohjelmahanketta. Osallistaminen ja erilaisten yhteistyömallien kehittäminen on ollut keskeinen tavoite. Suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa valtion omistamilla maa- ja vesialueilla: siinä määritellään hoidon ja käytön päälinjaukset, tavoitteet alueen tulevalle kehitykselle sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.</p> <p>Suunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia alueen käyttäjiin. Se ohjaa kuitenkin valtion alueita koskevien sopimusten tekemistä ja erilaisten lupien myöntämistä sekä toimii perustana suojeluohjelmakohteiden perustamissääöksille ja mahdolliselle järjestyssäännölle. Yksityismaiden osalta suunnitelma toimii yhteenvetona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelualueella.</p> <p>Suunnittelualueen tärkeimpien suojeluarvojen turvaamiseksi esitetään keinoina mm. norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen, paikallinen yhteistyö ja sopimukset, maankäytön vyöhykkeistäminen sekä luontotyyppien ennallistaminen ja hoito. Luontomatkailun osalta tavoitellaan alueen käyntimäärän nousua, matkaveneilijöiden säilymistä merkittävänä kohderyhmänä sekä retkisatamien ja matkailun yrittäjätoiminnan kehittämistä. Laurikkalan tilasta ja sen lähialueesta Turponsaarella voidaan kehittää päiväkäyntikohteita. Alueen erityisarvoista opastusviestinnässä esille tuodaan etenkin saimaannorppa.</p>		
AVAINSANAT	Pihlajavesi, saimaannorppa, Natura 2000, hoito- ja käyttösuunnitelma		
MUUT TIEDOT	Suunnitelman ovat kirjoittaneet Hanne Liukko ja Arto Vilén.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 150		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-295-187-8
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1796-2943		
SIVUMÄÄRÄ	82 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, Luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	21.4.2017
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	30.12.2011
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	3684/623/2007
TYP AV SKYDDSO- RÅDE/SKYDDSPROGRAM	strandskyddsprogrammet, lundskyddsprogrammet, Natura 2000-område		
OMRÅDETS NAMN	Pihlajavesi		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Pihlajavesi FI 0500013		
RREGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Forststyrelsen		
PUBLIKATION	Skötsel- och användningsplan för Pihlajavesis Natura 2000-område 2011–2020		
SAMMANDRAG	<p>Denna skötsel- och användningsplan har utarbetats för Pihlajavesis Natura 2000-område, varav största delen ligger i Södra Savolax, inom Nyslotts stad samt Sulkava och Punkaharju kommuner. Dess areal är ca 367 km², varav största delen består av vattenområden. Av hela Natura-området är ca 43 km² statsmark som är i Forststyrelsens besittning. Av Natura-områdets landareal äger staten en knapp tredjedel, av vattenområdena ca 5 %. De statsägda kärnområdena av Pihlajavesi hör till strandskyddsprogrammet; dessutom finns där fem områden som hör till lundskyddsprogrammet. Ungefär 4 km² är privata skyddsområden. De separata objekten Saukonsaaris lund på Punkaharju samt Ruunakorpi källområde längst inne i Särkilahdenselkä hör till Pihlajavesis Natura-område.</p> <p>Ur naturskyddssynvinkel bildar planeringsområdet en mycket betydande skyddshelhet, som består av en representativ kombination av kulturinflenser och sjönatur i ganska naturligt tillstånd. Området är speciellt värdefullt med tanke på skyddet av den mycket hotade saimenvikaren, Saimens sjönatur och kulturpåverkade biotoper samt lundväxtligheten. Pihlajavesi är ett av saimenvikarens viktigaste levnadsområden: där lever ca 80–100 vikare (1/3 av saimenvikarbeståndet). Saimenvikarna föder årligen ca 20 ungar, dvs. kutar där.</p> <p>Landskapet i området är också unikt, ett av våra nationallandskap. De kulturhistoriska värdena härstammar ända från förhistorisk tid samt från jaktens och fiskets, tjärbränningens, svedjebbrukets och skogsbrukets tidsepoker. Området är viktigt för rekreationen – framför allt utfärder på vattnet. I synnerhet naturturismen sommartid har tillväxtpotential. Särskilt den permanenta bosättningen och fritidsboendet vid Pihlajavesi samt närheten till Nyslott gör området viktigt för närrekreationen. Jakt, fiske, bärplockning och svamplockning är viktiga rekreationsformer för lokalbefolkningen.</p> <p>Planen har utarbetats enligt den delaktiga planeringsmodellen i samarbete med områdets olika aktörer. Den är en del av det mer omfattande Interreg III A-grannskapsprogrammets projekt People, Nature and Harbours. Delaktighet och att utveckla olika samarbetsmodeller har varit ett centralt mål. Planen styr Forststyrelsens verksamhet på statsägda land- och vattenområden: i den bestäms riktlinjerna för skötsel och användning, målen för områdets framtida utveckling samt åtgärderna för att nå dessa mål.</p> <p>Planen har inga rättsverkningar för dem som använder området. Den styr ändå avtal och beviljande av olika tillstånd som gäller statens områden samt fungerar som en grund för författningarna om inrättande av skyddsprogramobjekt och eventuella ordningsstadgor. I fråga om de privata markerna fungerar planen som ett sammandrag och informationspaket för Natura 2000-programmets mål, sätten att genomföra det och dess konsekvenser på planeringsområdet.</p> <p>Metoder som föreslås för att trygga de viktigaste skyddsvärdena på planeringsområdet är bl.a. ökad kunskap om skyddet av saimenvikaren, lokalt samarbete och lokala avtal, zonindelning för markanvändningen samt restaurering och skötsel av naturtyperna. För naturturismens del har man som mål att öka besökantalet, behålla båtfolket som en viktig målgrupp samt utveckla företagsverksamheten gällande utfärdshamnar och turism. Laurikkalas gård och dess närområden på Turposaari kan utvecklas till ett mål för dagsutfärder. Av områdets specialvärden lyfts i synnerhet fram saimenvikaren i informationen.</p>		
NYCKELORD	Pihlajavesi, saimenvikaren, Natura 2000, skötsel- och användningsplan		
ANDRA UPPGIFTER	Skötsel- och användningsplanen har skrivits av Hanne Liukko och Arto Vilén.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie C 150		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-295-187-8
ISSN (ONLINE)	1796-2943		
SIDANTAL	82 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, Naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 Johdanto	9
ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ	14
2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö	14
2.1 Yleiskuvaus	14
2.1.1 Pääryhmät ja kasvupaikat	14
2.1.2 Puusto	16
2.2 Geologia ja geomorfologia.....	17
2.3 Vesistöt.....	18
2.4 Natura 2000 -luontotyypit	18
2.5 Lajisto	21
2.5.1 Luontodirektiivin liitteen II lajit	22
2.5.2 Lintudirektiivin lajit.....	22
2.5.3 Luontodirektiivin liitteen IVa lajit.....	22
2.5.4 Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit IUCN-luokituksen mukaan.....	22
2.5.5 Suomen luonnonsuojelulain ja -asetuksen mukaan uhanalaiset ja erityisesti suojeltavat lajit.....	23
2.5.6 Kansalliset ja Metsähallituksen vastuulajit.....	23
2.5.7 Muita alueella esiintyviä huomionarvoisia lajeja	23
2.5.8 Saimaannorppa	24
2.6 Historia	24
2.6.1 Perustamishistoria.....	24
2.6.2 Kulttuuriperintö	25
2.7 Nykyinen käyttö	28
2.8 Mahdollisen aikaisemman suunnitelman toteutuminen	29
2.9 Maankäyttöanalyysi.....	29
2.10 Yhteenvedo tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta	30
HOITO JA KÄYTTÖ	31
3 Hoidon ja käytön tavoitteet	31
3.1 Suojeluohjelmien ja maankäytön tavoitteet sekä toteutustavat	31
3.2 Hoidon ja käytön visio ja strategiat	34
4 Vyöhykealuejako	36
5 Luonto- ja kulttuuriarvot	38
5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito.....	38
5.1.1 Nykytila	38
5.1.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta	38
5.2 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito.....	40
5.2.1 Nykytila	40
5.2.2 Tavoitteet	40
5.2.3 Toimenpiteet.....	40
5.2.4 Seuranta	41
5.3 Suositukset toimintatavoista luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi Natura-alueen käytössä.....	41

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu	42
6.1 Retkeily.....	42
6.1.1 Nykytila	42
6.1.2 Tavoitteet	44
6.1.3 Toimenpiteet.....	45
6.1.4 Seuranta	45
6.2 Opastusviestintä ja ympäristökasvatus	45
6.3 Matkailun yrittötoiminta	46
6.3.1 Nykytila	46
6.3.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta.....	47
6.4 Palvelurakenteiden huolto	48
7 Tutkimus	49
7.1 Nykytila	49
7.2 Tavoitteet ja toimenpiteet	49
8 Muu käyttö.....	50
8.1 Marjastus ja sienestys	50
8.2 Kalastus	50
8.2.1 Nykytila	50
8.2.2 Kalastus ja saimaannorppa	51
8.2.3 Tavoitteet ja toimenpiteet	52
8.3 Metsästys	52
8.3.1 Nykytila	52
8.3.2 Tavoitteet	53
8.3.3 Toimenpiteet.....	54
8.3.4 Seuranta	54
8.4 Puuston käyttö	55
8.5 Maastoliikenne ja muu liikkuminen	55
9 Toimenpidesuunnitelmat	55
HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	56
10 Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssääntö ja laajentaminen	56
10.1 Käytön ohjaus.....	56
10.2 Sopimukset	56
10.3 Järjestyssääntö	56
10.4 Laajentaminen	56
11 Turvallisuus ja pelastustoiminta.....	57
12 Valvonta	57
13 Yhteistyö.....	57
14 Resurssit	58
15 Suunnitelman vaikutusten arviointi	59
15.1 Ekologiset vaikutukset ja vaikutukset Natura 2000 -alueeseen.....	59
15.1.1 Ennallistaminen	59
15.1.2 Virkistyskäyttö.....	61
15.1.3 Vaikutukset suunnittelualan Natura 2000 -kohteen suojeluperusteisiin	62

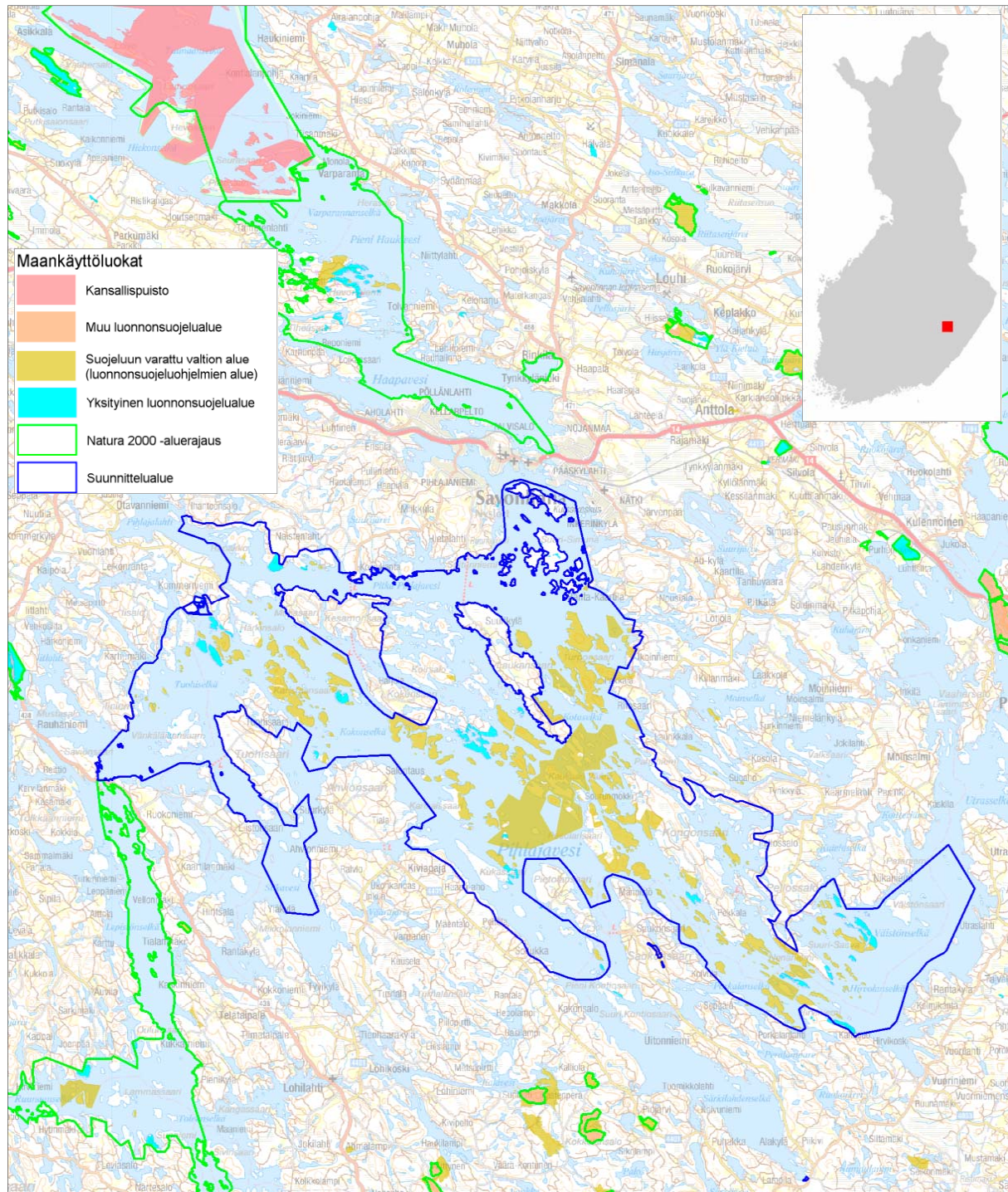
15.2 Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset	63
Lähteet.....	65
Liitteet	
Liite 1 Pihlajaveden direktiivi- ja uhanalaislajit.....	69
Liite 2 Saimaannorpan kannalta keskeiset rakennus- ja poikkeuslupien myöntämisen yhteydessä huomioon otavat alueet Pihlajavedellä	71
Liite 3 Verkkokalastusrajoitukset Pihlajavedellä	73
Liite 4 Lausuntoyhteenveto	74
Liite 5 Metsähallituksen vahvistuskirje.....	82

1 Johdanto

Suunnittelualue

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Pihlajaveden Natura 2000 -aluetta (FI 0500013). Alueesta käytetään tässä suunnitelmassa myös nimitystä suunnittelualue. Suunnittelualueen sijainti, raja- ja päämaankäyttöluokat esitetään kuvassa 1.

Kuva 1. Pihlajaveden Natura 2000 -alue ja alueen päämaankäyttöluokat. © Metsähallitus 2017, © Suomen ympäristökeskus 2017, © Karttakeskus Oy, Lupa L5293, Maanmittauslaitos 1/MML/17.

Pihlajaveden Natura 2000 -alue sijaitsee Savonlinnan kaupungin sekä Punkaharjun ja Sulkavan kuntien alueella. Alue on saimaannorpan esiintymisen ydinaluetta ja yhdessä Olavinlinnan kanssa yksi Suomen kansallismaisemista. Natura 2000 -alueen pinta-ala on vesialueet mukaan lukien 36 737 ha. Metsähallituksen hallinnassa alueesta on noin 4 300 ha, josta maa-alueita on noin 3 150 ha ja vesialueita noin 1 200 ha. Natura-alueen maapinta-alasta valtio omistaa vajaan kolmanneksen, ja vesipinta-alasta valtiolla on noin 5 %.

Valtion omistamat Pihlajaveden ydinalueet kuuluvat valtioneuvoston 20.12.1990 tekemän periaatepäätöksen mukaiseen valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan. Pihlajaveden alueella on lisäksi viisi valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvaa aluetta, joiden pinta-ala on noin 22 ha. Suurin osa Pihlajaveden Natura-alueesta on yksityisten maanomistajien ja vesialueiden osalta osakaskuntien hallinnassa. Yksityisiä suojelualueita Pihlajaveden Natura 2000 -alueella on noin 390 ha. Pihlajaveden Natura-alueeseen kuuluvat erillisinä alueina myös Punkaharjulla Saukonsaarella sijaitseva Saukonsaaren lehto sekä Särkilahdenselän pohjukassa sijaitseva Ruunakorven lähteikkö (kuva 1).

Pihlajavesi on tällä hetkellä yksi keskeisimpiä ja tärkeimpiä saimaannorpan elinalueita. Alueella elää noin 80–100 norppaa eli noin kolmannes saimaannorppakannasta.

Suunnittelun perusta

Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille laaditaan tarvittaessa käyttösuunnitelma, jolla turvataan luontodirektiivin (92/43/ETY) tavoitteet – eli luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja suotuisan suojelutason saavuttaminen. Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on ensimmäinen Pihlajaveden Natura 2000 -alueelle laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma.

Pihlajaveden Natura-alue on määritelty Etelä-Savon Natura-alueiden hoidon ja käytön priorisoinnissa (Ustinov 2006) kiireelliseksi suunnittelukohteeksi. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen alueelle on tarpeellista erityisesti kasvavan vapaa-ajan asutuksen, virkistyskäytön ja matkailun kehittämistarpeiden sekä alueen merkittävien luontoarvojen yhteensovittamiseksi. Suunnittelualueelle ei ole aiemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmaa, mutta alueen hoitoa ja käyttöä on linjattu aiemmin mm. Pihlajavesityöryhmän mietinnössä. Alueesta on koottu runsaasti tietoa myös Pihlajavesi-LIFE-projektin yhteenvetoraporttiin.

Natura-alueen käsitteleminen yhtenä laajana suunnittelukohteena on mielekästä sekä alueen suojeleminen lähtökohdista (ekosysteemitason suunnittelu) että virkistys- ja matkailukäytön painopisteajattelun ja kysyntälähtöisyyden näkökulmasta. Järvimatkailun kehittäminen on Etelä-Savon maakunnan matkailustrategian keskeinen tavoite.

Saimaan suojelualuekokonaisuus (Karvio–Kolovesi–Joutenvesi–Linnansaari–Pihlajavesi–Puruvesi), johon myös suunnittelualue sisältyy, on luokiteltu Metsähallituksessa luontomatkailun valtakunnalliseksi painopistealueeksi.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa suunnittelualue osana Vuoksen vesistöaluetta on luonto- ja kulttuuriympäristönä erityinen aluekokonaisuus.

Suunnitteluprosessissa on otettu huomioon myös Saimaan–Pielisen maailmanperintöhankkeen valmistelu, ja tehtävä suunnitelma toimii osaltaan myös sitä varten tarvittavana hoito- ja käyttösuunnitelmana.

Suunnittelun tavoitteet

Hoito- ja käyttösuunnitelma on kohdealueen maankäytön pitkän aikavälin strateginen suunnitelma ja linjaus, jonka avulla tarkennetaan suojeluohjelmien tavoitteita sekä sovitetaan yhteen alueen eri käyttömuotoja. Hoito- ja käyttösuunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa valtion omistamilla maa- ja vesialueilla. Suunnitelmassa määritellään Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden hoidon ja käytön päälinjaukset, tavoitteet alueen tulevalle kehitykselle sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hoito- ja käyttösuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia suunnittelualueen käyttäjiin. Suunnitelma ohjaa kuitenkin valtion alueita koskevien sopimusten tekemistä ja erilaisten lupien myöntämistä sekä toimii perustana suojeluohjelmakohteiden perustamissääöksille ja mahdolliselle järjestys-säännölle.

Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei esitetä velvoitteita yksityismaiden haltijoille. Yksityismaiden osalta suunnitelma toimii yhteenvetona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelualueella. Yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteista on sovittu kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä.

Suunnitelman periaatteet astuvat voimaan näillä alueilla, jos alueita päätyy valtion hallintaan tai alueiden käytöstä sovitaan erikseen maanomistajan kanssa. Suunnitelmassa on otettu huomioon myös suunnittelualueen ulkopuoliset alueet niiltä osin, kuin alueilla tai niillä harjoitettavilla toiminnoilla voi olla vaikutuksia suunnittelualueeseen.

Suunnitelman laadinta ja osallistaminen

Hoito- ja käyttösuunnitelma Pihlajaveden Natura-alueelle on toteutettu osana laajempaa People, Nature and Harbours -naapurisuusohjelmahanketta. Interreg III A -projektin tavoitteena on ollut 1) säilyttää ja seurata itäisen Suomenlahden valuma-alueella sijaitsevia alueellisesti ja kansainvälisesti tärkeitä luontoalueita sekä 2) kehittää yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa kestäviä tapoja paikalliseen arvokkaiden luontoalueiden suojeluun ja käyttöön siten, että ne tulevat olennaiseksi osaksi alueellista sosiaalista ja taloudellista kehittämistä. Osallistaminen on ollut hankkeen päätavoite kahdella pilotiksi valitulla alueella, jotka ovat luonteeltaan korostuneesti monikäyttöalueita: saimaannorpan asuinalueena tärkeällä Pihlajavedellä Suomessa sekä Ala-Syvärin luonnonsuojelualueella Venäjällä.

Projektin yhteistyöryhmänä toimi vuoden 2006 alussa perustettu Koloveden ja Linnansaaren kansallispuistojen sekä Pihlajaveden Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteinen yhteistyöryhmä, joka koostui Metsähallituksen ja sidosryhmien edustajista. People, Nature and Harbours -naapurisuusohjelmahankkeelle perustettiin lisäksi ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli huolehtia siitä, että hanke toteutetaan sovitun hankesuunnitelman ja rahoituspäätöksen mukaisesti. Ohjausryhmä ohjasi hankkeen toteuttamista ja valvoi, että toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia ja asetettuihin tavoitteisiin tähtääviä.

Kansalaisten ja sidosryhmien mahdollisuus osallistua suunnitteluun järjestettiin henkilökohtaisten yhteydenottojen, yleisötilaisuuksien, sidosryhmäpalaverien, kyselylomakkeiden ja Metsähallituksen metsa.fi-verkkosivujen palauteosion avulla.

Suunnittelun alkaessa lähetettiin kaikille Pihlajaveden Natura-alueen maanomistajille (837 kpl) tiedotuskirje, jossa kerrottiin suunnittelun yleisistä tavoitteista, aikataulusta ja vaikuttamismahdoli-

suuksista. Vastaavanlainen tiedotuskirje lähetettiin maanomistajille myös talvella 2008. Kirjeet lähetettiin norpan pesinnän aikoihin, ja niissä tiedotettiin samalla pesimärauhan turvaamisen tärkeydestä sekä kevätaikaisen verkkokalastuksen riskeistä norppa-alueilla.

Suunnitteluprosessin aikana järjestettiin kolme yleisötilaisuutta. Ensimmäisessä, maaliskuussa 2007 Savonlinnan Paviljongilla pidetyssä tilaisuudessa esiteltiin projektia ja suunnittelun kulkua. Kesäkuussa 2007 järjestettiin erityisesti suunnittelualan vapaa-ajanasukkeille suunnattu keskustelutilaisuus Kokonsaarella. Maaliskuun 2008 lopulla Savonlinnan maakuntamuseolla järjestetyssä tilaisuudessa esiteltiin suunnitelman keskeisiä linjauksia. Lisäksi suunnittelua esiteltiin muissa tilaisuuksissa, kuten Savonlinnan veneilypäivässä keväällä 2007. Kaikissa tilaisuuksissa kerättiin sekä suullista että kirjallista palautetta.

Kaiken kaikkiaan suunnittelun aikana oltiin henkilökohtaisesti yhteydessä noin 1 700 henkilöön sekä tehtiin yhteistyötä 26:n alueella toimivan yhdistyksen ja 33 Saimaan matkailualueella toimivan yrityksen kanssa. Osallistamisella haluttiin saada suunnitteluun mukaan paikallinen väestö mahdollisimman laajasti sekä erityisesti toimijat, joihin suunnittelulla voi olla suoria vaikutuksia ja joiden panos suunnitelman toteutumisen kannalta katsottiin ensisijaisen tärkeäksi. Erikseen osallistetut ryhmät olivat:

- suunnittelualan maanomistajat (tiedotuskirje, kahdenvälinen yhteistyö, vesitilujärjestely)
- kalastajat (kalastusalueen kokoukset, erätaloussuunnitelma, norppatietopaketti)
- metsästäjät (erätaloussuunnitelma)
- virkistyskäyttäjät (kävijätutkimus)
- vapaa-ajanasukkaat (kesätapahtuma)
- matkailuyrittäjät (yritystutkimus, luontomatkailusuunnitelma)
- veneilijät (Pursiseuran veneilypäivä)

Kaavoitustilanne

Suunnittelualueella on voimassa neljä rantayleiskaavaa: Pihlajaveden osayleiskaava, Pihlajalahden rantaosayleiskaava, Kiviapajan seudun rantaosayleiskaava sekä Moinsalmen rantaosayleiskaava. Etelä-Savon maakuntakaavan on ympäristöministeriö vahvistanut 4.10.2010.

Maakuntakaavassa suunnittelualue on lähes kokonaan luonnonsuojelualue (SL). Lisäksi alueella on Iso-Kankaisen, Kukassaaren, Koukkuniemen, Tetriniemen ja Porkalansalon virkistysalueet (V). Suunnittelualue sivuaa myös Kaupinsaari–Uuraansaaren ja Ruunavuoren virkistysmatkailualueita (V-rm) sekä Simunan ja Pihlajaniemen virkistysalueita. Alueella on myös kuusi retkisatamavarausta (V1), kymmenen uiton toimintapaikkaa, seitsemän muinaisjäännettä (SM), neljä pohjavesialuetta (pv), kaksi geologisesti arvokasta muodostumaa (ge), Kokonsaaren ja Olavinlinnan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (maV), kahdeksan kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta arvokasta kohdetta (ma) sekä Salpalinjan varustuksia. Pihlajavedellä on Lappeenranta–Savonlinnasyväväylä (Isv), Vekara–Putikko-laivaväylä (Iv) sekä Pihlajaveden veneväylät (vv). Lisäksi kaavaan on merkitty Telaitaipaleen veneilyn yhteystarve. Pihlajavesi kuuluu myös maakuntakaavan vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeeseen (jrm).

Suunnitelman hyväksymis- ja vahvistamistiedot

Metsähallitus on hyväksynyt tämän hoito- ja käyttösuunnitelman 30.12.2011 (liite 5). Mikäli valtion omistukseen siirtyy uusia alueita, myös niillä noudatetaan tätä suunnitelmaa. Natura 2000 -alueeseen kuuluvien yksityisten maa- ja vesialueiden osalta ei esitetä alueen haltijaa sitovia toimia, joten viranomaiset eivät vahvista suunnitelmaa niiden osalta.

ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ

2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö

2.1 Yleiskuvaus

Pihlajaveden Natura-alue muodostaa edustavan yhdistelmän kulttuurivaikutteista ja melko luonnontilaista järviluontoa. Alueen luontoa ja käyttöä leimaa siellä kauan jatkunut saaristolaiskulttuuri. Tästä ovat merkinä eri aikakausilta peräisin olevat jäänteet, jotka kertovat elinkeinojen kehittyneen vähitellen keräilystä ja metsästyksestä kaskitalouteen, tervanpoltoon ja edelleen nykyaikaiseen maa- ja metsätalouteen.

Pihlajavesi on – yhdessä Haukiveden kanssa – erittäin uhanalaisen saimaannorpan tärkein esiintymisalue.

Pihlajaveden alueella on runsaasti avoimia rantakallioita, korkeita kalliokumpareita sekä jyrkkiä kallioseinämiä. Kallioiden karuudesta johtuen niiden kasvillisuus on tyypillisesti sammal- ja jäkälävaltaista. Luonnonmetsiä on melko niukasti. Alueella esiintyvät suot ovat yleensä pienialaisia korpijuotteja ja rämesoita. Suojaisista lahdenperukoista löytyy usein pienialaisia rantaluhtia. Pihlajavesi on kirkasvetinen. Rehevyytasoltaan Pihlajaveden suuret ja avoimet selkävedet ovat karuja. Saarten suojaamat, usein melko matalat vesialueet ovat lievästi reheviä.

Pihlajaveden valtionmetsien tilaa koskevat tiedot perustuvat Metsähallituksen tekemän luontotyyppi-inventoinnin tietoihin. Luontotyyppi-inventointi tehtiin Pihlajavedellä vuosina 2002–2006.

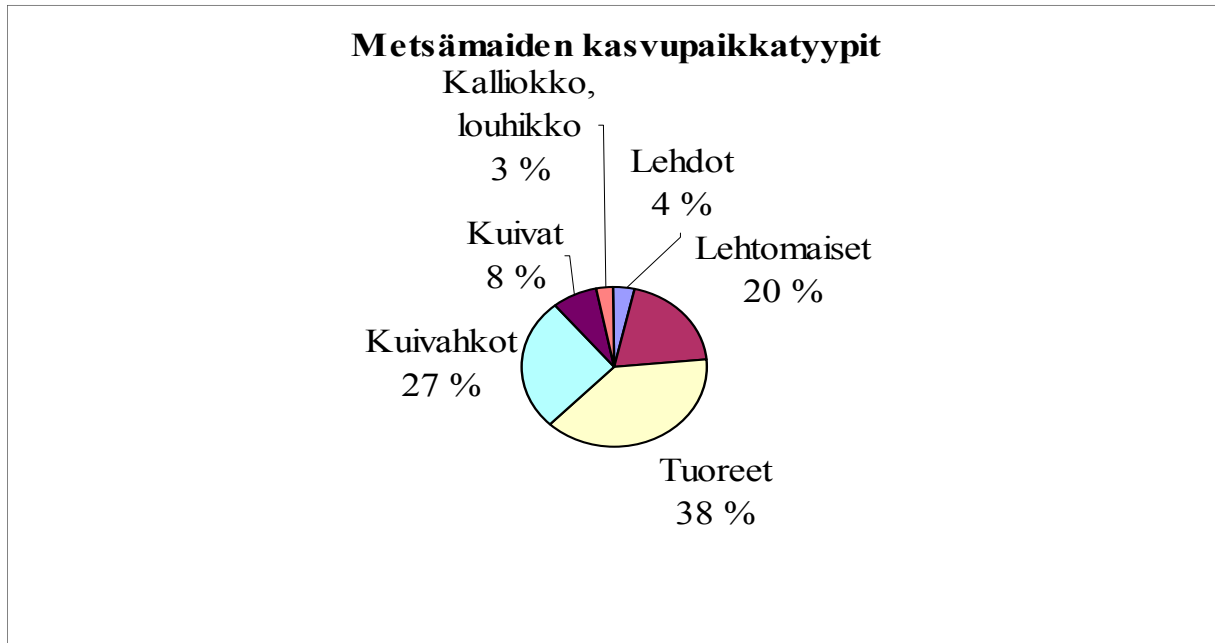
2.1.1 Pääryhmät ja kasvupaikat

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen valtion omistamien maiden kokonaismaa-ala on noin 3 170 ha (taulukko 1). Siitä metsämaata on 2 900 ha (92 %), kitumaata 150 ha (5 %) ja joutomaata 100 ha (3 %).

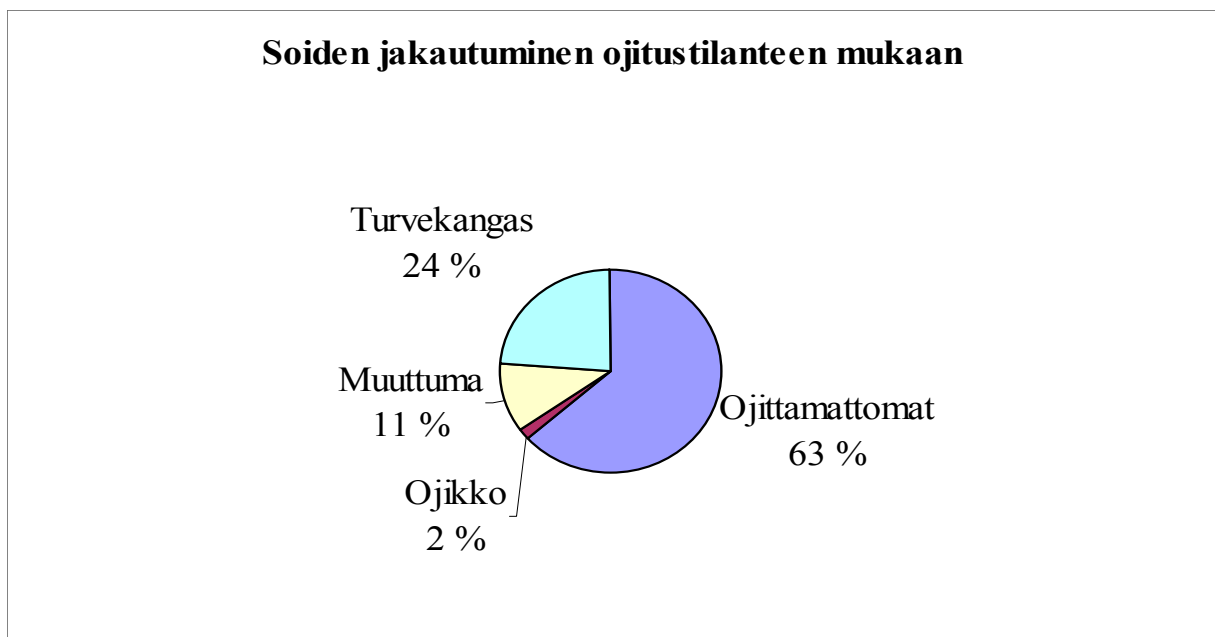
Taulukko 1. Pihlajaveden valtionmaiden jakautuminen pääryhmiin.

Pääryhmät	Hehtaaria	% pinta-alasta
Metsämaa	2 907	92
Kitumaa	151	5
Joutomaa	105	3
Tiet	2	0
Maatalousmaa	1	0
Rakennettu maa	7	0
Linjat	0,5	0
Maapinta-ala yhteensä	3 173	100
Vesipinta-ala yhteensä	1 072	100

Pihlajaveden valtionmaiden metsämaista kasvupaikkatyypiltään 38 % on tuoretta kangasta, 27 % kuivahkoa kangasta ja 20 % lehtomaista kangasta (kuva 2). Soiden osuus on pieni, sillä metsämaista on kangasmaita 96 % ja soita 4 %. Kaikista soista on ojittamattomia 73 ha (64 %) ja ojitettuja 41 ha (36 %). Soista 68 % on korpia, 21 % rämeitä ja 11 % luhtia. Valtionmaiden soista on ojittamattomia 63 %, turvekankaita 24 %, muuttumia 11 % ja ojikkoo 2 % (kuva 3).

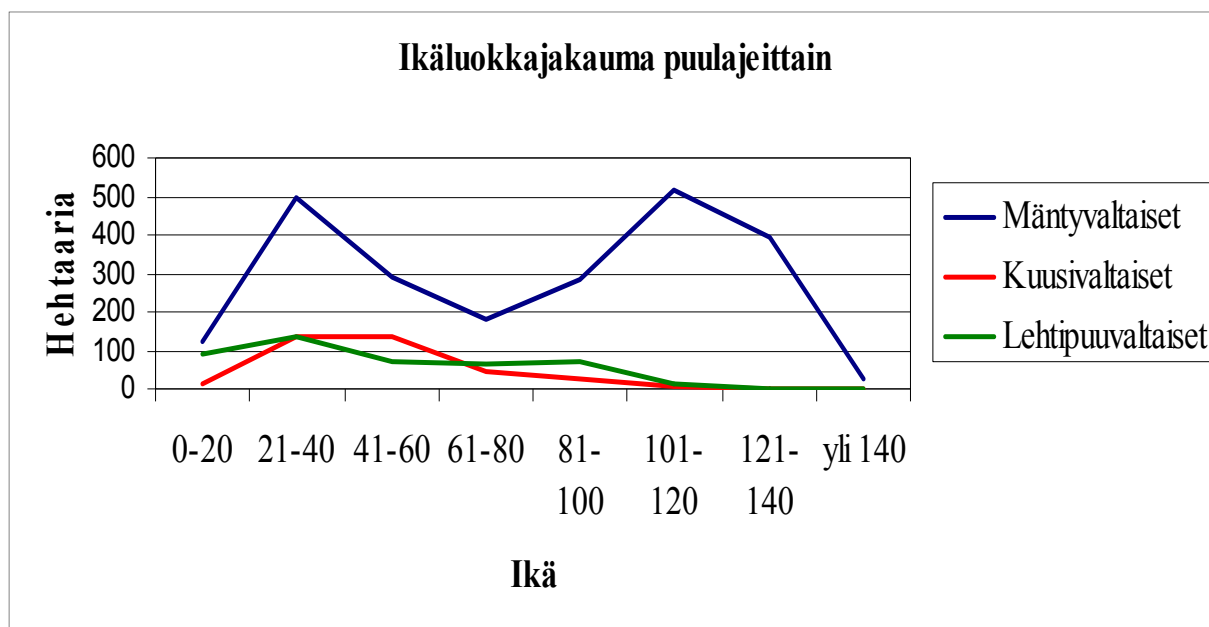
Kuva 2. Pihlajaveden valtion metsämaiden kasvupaikkatyypit.

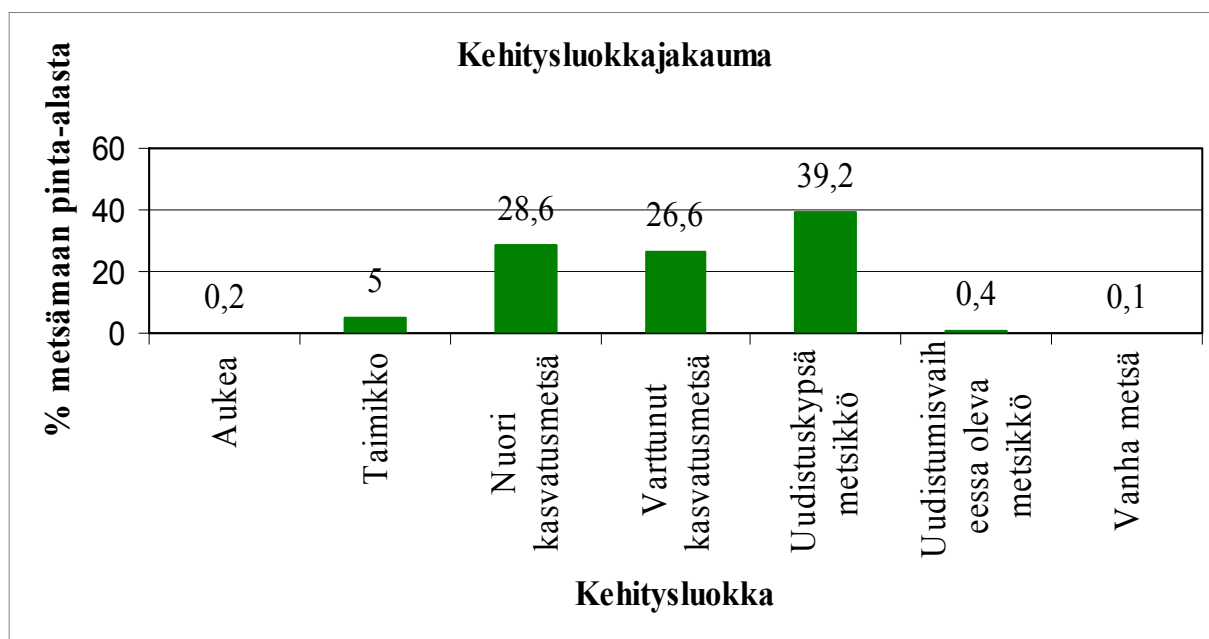
Kuva 3. Pihlajaveden valtion turvemaiden ojitusilanne.

2.1.2 Puusto

Pihlajaveden valtionmaidien metsät ovat aikaisemmin olleet enimmäkseen metsätalouskäytössä. Metsätaloustoiminnan seurauksena alueelta ei löydy juurikaan vanhoja metsiä. Vanhimmat ja luonnontilaisimmat metsät ovat useimmiten metsätaloustoiminnan ulkopuolelle jääneitä karuja kalliomänniköitä. Yli puolet alueen metsistä on iältään alle 80-vuotiaita (kuva 4). Puuston kehitysluokkajakauma painottuu nuoriin ja varttuneisiin kasvatusmetsiin sekä uudistuskypsiin metsiin (kuva 5). Uudistumisvaiheessa olevat metsiköt ovat syntyneet metsien ennallistamispoltojen yhteydessä. Valtaosa alueen metsistä (74 %) on puhtaita männiköitä tai mäntysekametsiä. Puhtaita kuusikoita tai kuusisekametsiä on noin 12 % metsiköistä. Puhtaita lehtimetsiä tai lehtisekametsiä on 10 % pinta-alasta. Haapametsiä Pihlajaveden alueella on vain vähän.

Kuva 4. Pihlajaveden valtionmaidien ikäluokkajakauma puulajeittain.

Kuva 5. Pihlajaveden valtionmetsien kehitysluokkajakauma.

Merkittävä osa Pihlajaveden Natura-alueen suojelusta on toteutettu yksityisiä suojelualueita perustamalla (taulukko 2). Taulukossa 2 esitetyn tilanteen jälkeen on yksityisiä luonnonsuojelualueita perustettu Natura-alueelle lisää noin 50 ha, joten alueiden kokonaispinta-ala on tällä hetkellä noin 450 ha. Yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteista on sovittu kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä. Suurimmalla osalla alueista suojelun päätavoitteena on saimaannorpan suojelu, joten uudisrakentamista lukuun ottamatta rauhoitusmääräykset eivät yleensä estä alueen monipuolista virkistyskäyttöä ja esimerkiksi metsätalouden harjoittamista.

Taulukko 2. Pihlajaveden Natura-alueen yksityiset suojelualueet.

Suojelualan nimi	Päätös rauhoituksesta	Pinta-ala ha
Akkosaari	16.08.2005	3,5
Kalmaluoto	27.06.2006	1
Murtosaari	09.08.2005	6,5
Pihlajavesi 1/02	28.10.2002	5,1
Pihlajavesi 1/01	23.04.2001	19,5
Pihlajavesi 3/00	24.10.2000	66,2
Pihlajavesi 2/00	17.08.2000	10,0
Pihlajavesi 8/99	15.10.1999	1,5
Pihlajavesi 1/00	09.02.2000	10,0
Pihlajavesi 7/99	15.09.1999	16,0
Pihlajavesi 6/99	15.09.1999	4
Suuri-Simunan lehmusmetsiköt	13.02.1984	4,8
Mustaniemen luonnonsuojelualue	05.06.1997	35
Etteislahden luonnonsuojelualue	29.12.1997	0,2
Perätalo	10.02.1998	35,5
Rämälä	04.08.1998	8,1
Pihlajavesi 2/99	26.01.1999	49,4
Pihlajavesi 1/99	17.03.1999	25
Pihlajavesi 3/99	20.05.1999	46
Pihlajavesi 5/99	05.07.1999	28
Pihlajavesi 4/99	05.08.1999	16,1
Yhteensä		391,4

2.2 Geologia ja geomorfologia

Suomen geologisen kartan (1992) mukaan Pihlajaveden kallioperälle ovat tyypillisiä niukkaravinteiset gneissit ja graniitit. Kiillegneissi vallitsee alueen pohjois- ja keskiosissa Pitkältä Pihlajavedeltä Punkaharjulle ja leveänä vyöhykkeenä kaakkoon aina Vuoriniemeen saakka. Linjan Tuohiselkä–Kokonselkä–Paatisenselkä–Särkilahti länsipuolella kallioperässä vallitsevat graniitti, tonaliitti ja granodioriitti. Saukonsaaren itäpuolen, Vuoriniemen alueen ja Härkinsalon länsipuolen kallioperä on pääosin kvartsimaa- ja silokalliopägneissisiä.

Pihlajaveden alueen korkokuva on korkeussuhteiltaan vaihtelevaa, ruhjelaaksojen luonnehtimaa maastoa. Pihlajaveden pinta on 75,7 m merenpinnan yläpuolella. Suhteellinen korkeusero on valtaosalla alueesta alle 50 m. Pihlajaveden luoteisosissa on kuitenkin monin paikoin myös vuorimaata, jonka suhteellinen korkeusero on yli 50 m. Pihlajavedellä on hyvin runsaasti kalliopaljastumia, joita mannerjäätikkö on muovannut ja kuluttanut paikoin silokallioiksi.

Valtaosaa Pihlajaveden maaperästä peittää epätasainen pohjamoreenipeite, jonka raekoko vaihtelee hiesusta suuriin lohcareisiin. Paikoitellen tavataan pitkänomaisia moreeniselänteitä eli drumliineja, joita esiintyy lähinnä Muhasaaren ja Kesamonsaaren eteläpuolisessa saaristossa. Moreeniselänteille on Pihlajavedellä tyypillistä luoteispäässä sijaitseva kallioidin. Pihlajaveden pinnanmuodoista merkittävimpiä ovat kuitenkin jäätikköjokien kasaamat pitkittäisharjut, joille ovat leimallisia erilaiset mannerjäätikön ja jäätikköjokien aiheuttamat kasautumis- ja kulutusmuodot.

Pihlajaveden maisema koostuu laajoista selkävesistä, joita yhdistävät toisiinsa sokkeloisen saariston kapeat salmet. Monin paikoin maisemaa hallitsevat mannerjäätikön aiheuttamat kulutus- ja kasautumismuodot sekä kallioperän ruhjeiden ja siirroslinjojen aiheuttama salmien, saarten, syvänteiden ja jyrkenteiden suuntautuneisuus luoteesta kaakkoon. Rantamaisemaa hallitsee yleisimmin karu, usein jyrkkäpiirteinen rantakallio tai tervalepän ja koivun muodostama kapea rantametsävyöhyke. Harjujen yhteydessä esiintyy myös komeita hiekkarantoja. (Huolman 1998)

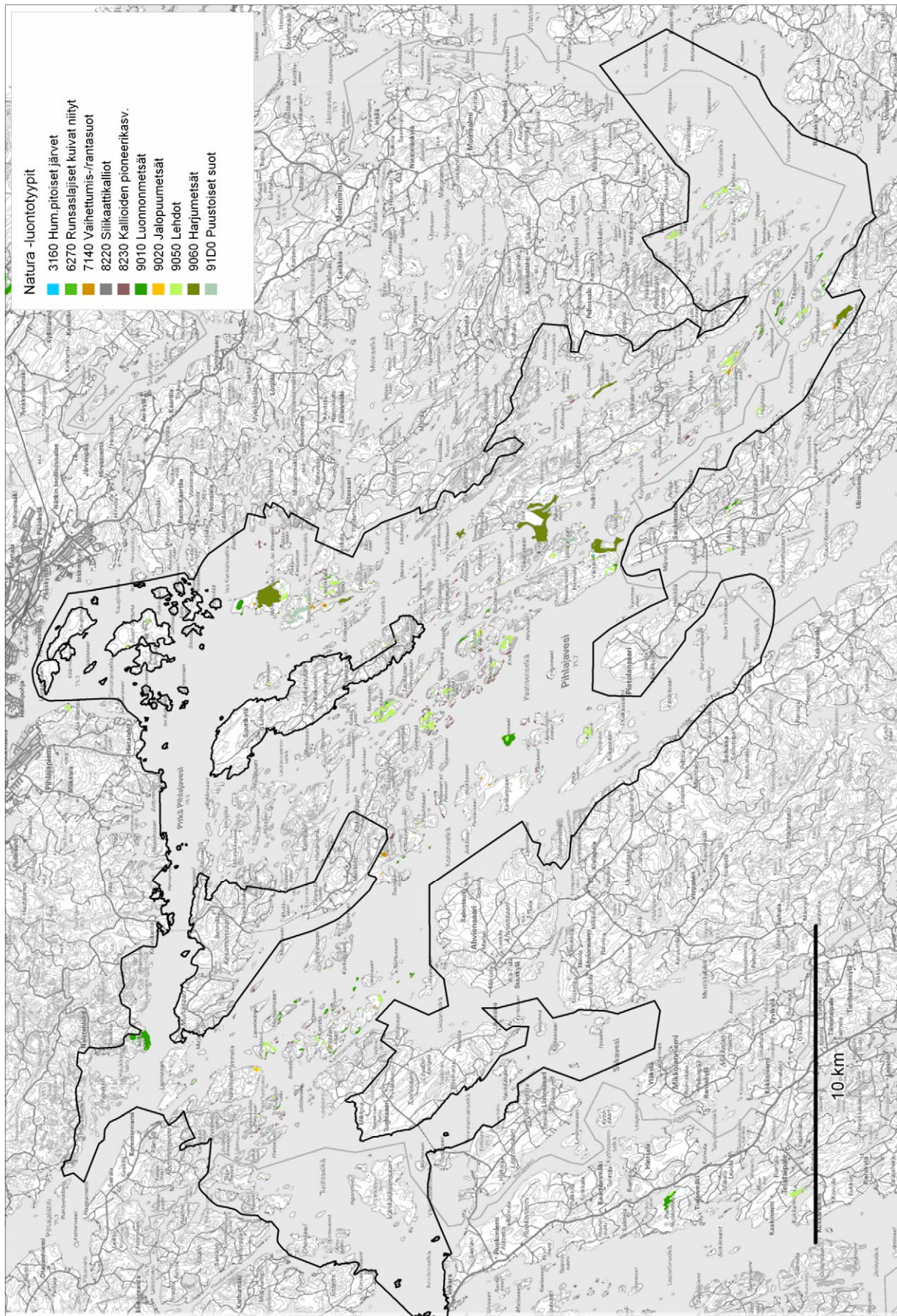
2.3 Vesistöt

Suunnittelualue on osa Vuoksen vesistöalueen sokkeloista, suurten ja pienten järviäntaiden sekä saarten muodostamaa verkostoa. Puruvedeltä tuleva erittäin vähäravinteinen vesi yhtyy Pihlajavedellä Saimaan päävirtaamaan, Haukivedeltä tulevaan hieman tummempaan ja ravinteikkaampaan veteen. Pihlajavesi on tyypitelty suuriin humusjärviin lievästi humuksisen veden vuoksi, vaikka se eliöstöllisesti on huomattavan lähellä suuria kirkkaita järviyyppejä. Hydrologisten ominaisuuksien perusteella vesialue on rajattu eri muodostumiin, joista varsinainen pääallas sekä Väistönselkä–Utrasselkä käsittävät suurimman osan. Edellä mainitut ovat erinomaisessa ekologisessa tilassa kasviplanktonin ja pohjaeläinten suhteen (Etelä-Savon ympäristökeskus 2008). Alueen pintavedet soveltuvat siis erinomaisesti esimerkiksi vedenhankintaan, kalavesiksi ja virkistyskäyttöön. Vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) tavoite, pintaveden erinomainen tila vuoteen 2015 mennessä, arvioidaan saavutettavan nykykäytännön mukaisilla toimenpiteillä.

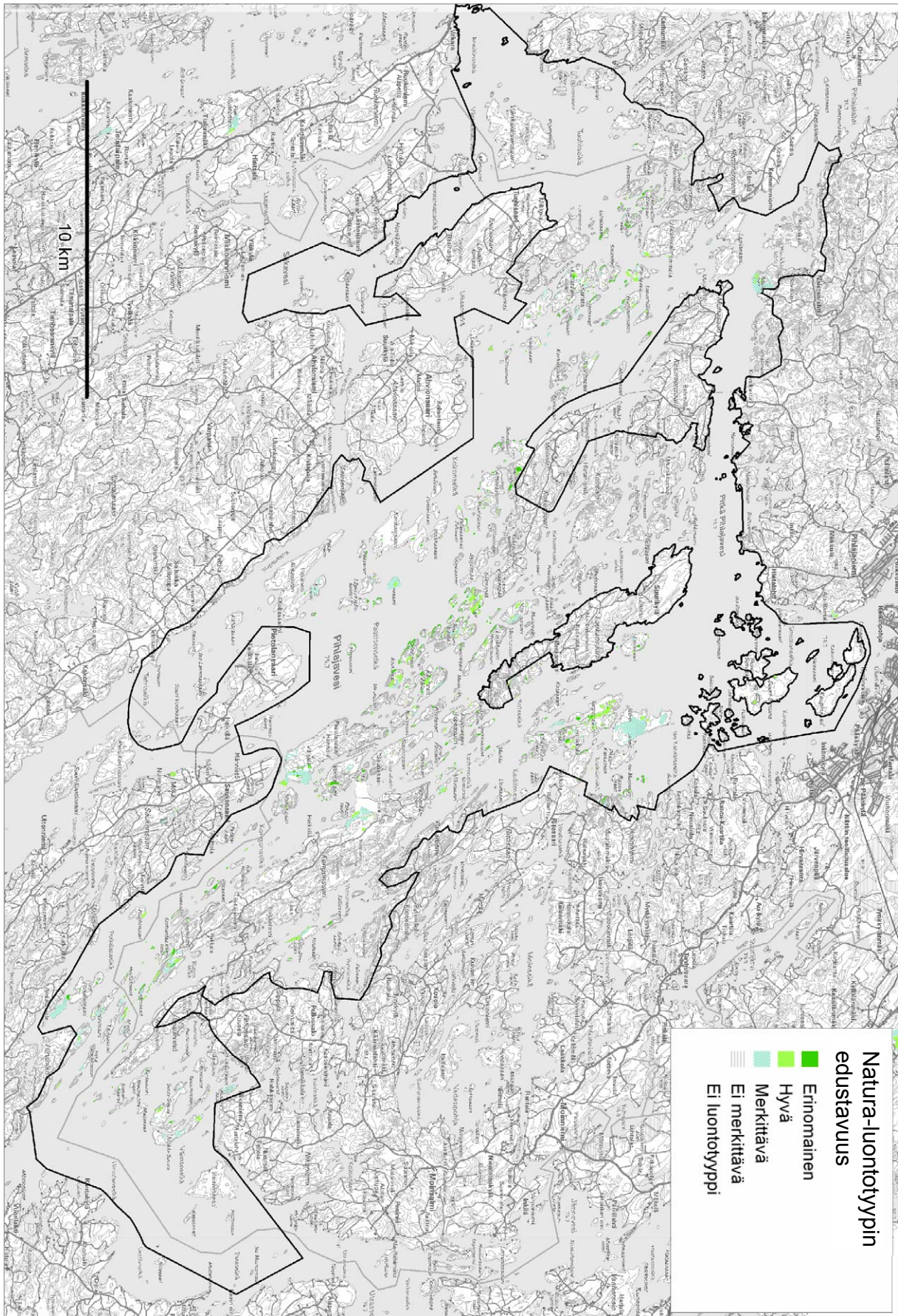
2.4 Natura 2000 -luontotyytit

Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I mainitut luontotyytit ovat sellaisia, jotka ovat vaarassa hävitä tai joiden esiintymisalue on pieni tai jotka ovat hyviä esimerkkejä kyseisen luonnonmaantieteellisen alueen ominaispiirteistä Euroopan yhteisön alueella (Airaksinen & Karttunen 2001). Direktiivin päätavoite on pitää luontotyyppien suojelutaso suotuisana ja säilyttää luontotyypeille luontainen rakenne, toiminta ja levinneisyys sekä tyypillinen lajisto.

Suunnittelualueella esiintyy yhteensä 14 EU:n luontodirektiivin liitteen I mukaista Natura 2000 -luontotyyppiä (taulukko 3, kuva 6). Kuvassa 7 on kuvattu Natura-luontotyyppien edustavuus Pihlajaveden alueella. Luontotyytit on kartoitettu kuvioittaisena arviointina vuosien 2002–2006 aikana, ja luontotyyppitieto on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Taulukossa 3 esitetty pinta-ala 0 % merkitsee, että luontotyyppin pinta-ala on alle 0,5 % Natura-alueen kokonaispinta-alasta. Eri luontotyyppien pinta-alaosuuksien pienuus johtuu siitä, että Pihlajaveden Natura-alueesta yli 70 % on vettä. Kuvissa 6 ja 7 on esitetty valtionmailla ja yksityisillä luonnonsuojelualueilla sijaitsevat luontotyytit. Natura-luontotyyppiä esiintyy myös edellä mainittujen, suojeluun varattujen alueiden ulkopuolella.

Kuva 6. Pihlajaveden Natura 2000 -luontotyytit. © Metsähallitus 2017, © Suomen ympäristökeskus 2017, © Karttakeskus Oy, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 1/MML/17.

Kuva 7. Pihlajaveden Natura 2000 -luontotyypin edustavuus. © Metsähallitus 2017, © Suomen ympäristökeskus 2017, © Karttakeskus Oy, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 1/MML/17.

Taulukko 3. Pihlajaveden Natura 2000 -lomakkeen luontotyypit (koko Natura-alue) ja suunnitelma-alueelta inventoidut luontotyypit (valtionmaat).

Koodi	Luontotyyppi	Natura 2000 -tietolomake %	Luontotyypit ha valtionmailla	Luontotyyppin osuus % valtionmaista
3160	Humuspitoiset lammet ja järvet	0	0,5	0
3260	Pikkujoet ja purot	0	-	-
6270	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	0	0,5	0
6430	Kosteat suurruohoniityt	0	-	-
7140	Vaihettumis- ja rantasuot	-	15,9	0,5
7160	Lähteet ja lähdesuot	0	-	-
8220	Silikaattikalliot	3	21,1	0,7
8230	Kallioiden pioneerikasvillisuus	5	74,4	2,3
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	0	32,6	1,0
9020	Jalopuumetsät	-	1,4	0
9050	Boreaaliset lehdot	0	101,8	3,2
9060	Harjumetsät	-	132,5	4,2
9070	Hakamaat ja kaskilaitumet	0	-	-
91D0	Puustoiset suot	0	46,6	1,5
	Yhteensä	8	427,3	13,5

2.5 Lajisto

Lajistoselvityksiä on tehty Pihlajaveden Natura 2000 -alueelta linnuston osalta vuonna 2006 (Yrjölä ym. 2007). Muilta osin lajistotiedot alueelta ovat hajanaisia. Ne perustuvat Metsähallituksen omiin tietokantoihin, Etelä-Savon ELY-keskuksen Natura-tietokantaan ja ympäristöhallinnon Hertta-eliölajitietokantaan tallennettuihin tietoihin.

Suomessa käytettävässä uudessa vuoden 2000 uhanalaisluokituksessa (IUCN-luokitus) määritetään lajien uhanalaisuuden aste yhdeksänportaisella asteikolla siten, että kaikki eliölajit riippumatta kannan elinvoimaisuudesta saavat jonkin luokan. Kaksi ensimmäistä luokkaa, jotka kuvaavat lajien häviämistä luonnosta tai totaalista häviämistä ovat hävinneet (RE) ja luonnosta hävinneet (EW). Tosiasiallista uhanalaisuutta kuvaavat seuraavat kolme luokkaa: äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU). Silmälläpidettävistä (NT) ja elinvoimaisista (LC) lajeista on arvioitu niiden uhanalaisuus alueellisesti (RT). Kolme viimeistä luokkaa ovat elinvoimaiset (LC), puutteellisesti tunnetut (DD) ja arvioimatta jätetyt (NE).

EU-lainsäädännön luonto- (92/43/ETY) ja lintudirektiivi (79/409/ETY) ovat yhteisön keskeiset luonnonsuojelusäädökset. Direktiivien lajiliitteissä on osoitettu yhteisön tärkeänä pitämä lajisto. Monet direktiivilajit on kotimaisessa luokituksessa arvioitu elinvoimaisiksi (LC). Luontodirektiivin liitteen II ja lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymisen turvaamiseksi edellytetään erityisten suojelualueiden perustamista. Natura 2000 -alueet ovat edellä mainittuja erityisiä suojelualueita. Katava käsitys lajistollisista arvoista saadaan käyttämällä sekä kansallista että EU-lainsäädännön luokitusta rinnakkain.

Lajistosta käytetään tekstissä suomenkielisiä nimiä, latinankieliset nimet ovat liitteessä 1.

2.5.1 Luontodirektiivin liitteen II lajit

Pihlajavesi on valittu Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisena SCI-alueena, eli se on erityinen suojelualue direktiivilajien esiintymisen turvaamiseksi. Suojelun perusteena ovat alueella esiintyvät luontodirektiivin liitteen II lajit saimaannorppa, liito-orava ja saukko. Näistä saimaannorppa ja liito-orava on nimetty ensisijaisen tärkeiksi lajeiksi.

Näiden lajien lisäksi alueella tavataan toisinaan laajaelinpiirisiä suurpetoja karhua, ilvestä ja sutta, jotka ovat myös luontodirektiivin liitteen II lajeja. Tosin suden kohdalla liite II ei ole voimassa Suomessa, vaan siihen sovelletaan poronhoitoalueen eteläpuolella liitteen IV vaatimuksia. Myös ilveksellä ja karhulla on Suomessa poikkeus liitteen II vaatimuksesta erityisten suojelutoimialueiden osoittamisesta.

2.5.2 Lintudirektiivin lajit

Pihlajaveden Natura-alueella esiintyvät seuraavat lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteen I lajit (21 kpl): ampuhaukka, helmipöllö, huuhkaja, kaakkuri, kalatiira, kehrääjä, kuikka, kurki, liro, mehiläishaukka, metso, palokärki, peltosirkku, pikkulepinkäinen, pikkusieppo, pohjantikka, pyy, ruisräikkä, valkoposkihanhi, viirupöllö sekä sääksi.

2.5.3 Luontodirektiivin liitteen IVa lajit

Luontodirektiivin liitteen IVa lajit ovat Euroopan yhteisön tärkeinä pitämiä eläin- ja kasvilajeja, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua myös Natura-verkostoon kuuluvien alueiden ulkopuolella. Näiden lajien tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on kielletty. Lisäksi niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Luontodirektiivin liitteeseen II kuuluvat lajit saimaannorppa, liito-orava, saukko, ilves, karhu ja susi kuuluvat myös liitteen IV lajeihin.

2.5.4 Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit IUCN-luokituksen mukaan

Uhanalaisista nisäkkäistä Pihlajaveden Natura 2000 -alueella tavataan saimaannorppaa (CR) ja liito-oravaa (VU). Alueen nisäkkäistä silmälläpidettäviä (NT) ovat saukko, ilves, karhu ja susi.

Uhanalaisista linnuista Pihlajavedellä esiintyvät vaarantuneet (VU) selkälokki, peltosirkku ja nauurulokki. Alueen linnuista teeri, kaakkuri, kehrääjä, mehiläishaukka, metso, pikkulepinkäinen, pikkusieppo, pohjantikka, ruisräikkä ja tuulihaukka ovat silmälläpidettäviä (NT). Lisäksi silmälläpidettäviä (NT) ovat Pihlajaveden linnustonselvityksessä vuodelta 2006 (Yrjölä ym. 2007) alueella havaitut mustalintu, pensastasku, käki ja sääksi.

Uhanalaisia kasveja alueella ovat erittäin uhanalainen (EN) idänkurho sekä vaarantuneet (VU) hirvenkello, ahokirkiruoho ja kangasvuokko, sekä alueellisesti uhanalaiset (RT) vuorimunkki ja pesäjuuri. Silmälläpidettäviin (NT) kasveihin kuuluvat keto- ja ahonoidanlukko sekä tuoksumatara.

Uhanalaisista kaloista Pihlajavedellä esiintyy saimaannieriää (CR), planktonsiikaa (VU) ja vaellussiikaa (VU). Harjus ja järvitaimen kuuluvat silmälläpidettäviin (NT).

Uhanalaisista käävistä alueella tavataan rustikkaa (VU).

Alueella kasvava poimulehväsammal on alueellisesti uhanalainen (RT).

Kovakuoriaisinventointi on tehty Metsä-Life -hankkeessa Pihlajaveden Natura 2000 -alueeseen kuuluvassa Halmesaassa vuonna 2007 edellisen kesän ennallistamispolton jälkeen. Halmesaaren inventoinnissa löydettiin kaksi uhanalaista kovakuoriaislajia, sysikonnakas (EN) ja tylppäkilpukainen (VU). Lisäksi löydettiin kolme silmälläpidettävää (NT) kovakuoriaislajia: ontonmantukuntikas, palojahkiainen ja haapasyöksykäs.

2.5.5 Suomen luonnonsuojelulain ja -asetuksen mukaan uhanalaiset ja erityisesti suojeltavat lajit

Suomen luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu luonnonsuojelulaissa (1096/1996) rauhoitetut eläinlajit (38 §) ja kasvilajit (42 §). Luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu myös kalalajit, joihin sovelletaan luonnonsuojelulakia. Kaikkiaan asetuksessa on mainittu 1 410 uhanalaista lajia. Luonnonsuojelulain mukaan laji voidaan säätää uhanalaiseksi, jos sen luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Näistä uhanalaisista lajeista 608 on erityisesti suojeltavia. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Lisäksi luonnonsuojelulaki (6. luku) rauhoittaa kaikki linnut ja nisäkkäät, jotka eivät kuulu riistaeläimiin tai rauhoittamattomiin eläimiin.

Pihlajaveden Natura 2000 -alueella erityisesti suojeltavia lajeja ovat saimaannorppa ja idänkurho. Uhanalaisia lajeja ovat liito-orava, ampuhaukka, peltosirkku, selkälokki, hirvenkello, ahokiriruoho, kangasvuokko ja rustikka.

2.5.6 Kansalliset ja Metsähallituksen vastuulajit

Kansallisessa uhanalaisuustarkastelussa on määritelty eliölajeja, joiden suojelussa Suomella on merkittävä kansainvälinen vastuu. Näiden lajien Euroopan kannasta vähintään 15 % pesii Suomessa, ja osa lajeista on Suomessa yleisiä. Asema vastuulajien luettelossa merkitsee lähinnä yleistä tarvetta lajien seurannan ja tutkimuksen tehostamiseen sekä vastuulajien elinympäristöjen huomiointomattomien maankäytönsuunnittelussa. Vastuulajeilla ei ole lainsäädännössä määriteltyä asemaa.

Pihlajaveden Natura 2000 -alueella esiintyviä Suomen vastuulajeja ovat liito-orava, saimaannorppa, teeri, metso, tukkakoskelo, isokoskelo, selkälokki, helmipöllö, kalatiira, liro, pohjantikka ja ruisräikkä. Lisäksi Pihlajaveden linnustoselvityksessä vuodelta 2006 (Yrjölä ym. 2007) on havaittu kansalliset vastuulajit haapana, tavi, telkkä, rantasipi, tukkasotka ja laulujoutsen.

Metsähallituksen laajennetun vastuun lajeista alueella esiintyy saimaannorppa.

2.5.7 Muita alueella esiintyviä huomionarvoisia lajeja

Pihlajaveden alueella esiintyy muutamia mielenkiintoisia lajeja, jotka eivät kuitenkaan ole uhanalaisia eivätkä direktiivilajeja. Siellä on tavattu männynkääpää, joka on yksi vanhan metsän indikaattorikääväksilajeista. Myös harju- ja paahdekasvillisuuden edustajaa kangasajuruohoa kasvaa Pihlajavedellä. Siellä on myös lehtotähtimöä, joka on edustavaa lehtokasvillisuutta. Lisäksi alueella kasvaa harvinaisia kalliohatikkaa ja vataa.

Pihlajaveden alueella voi olla valkoselkätikalle (CR) soveltuvia potentiaalisia elinympäristöjä. Pesiiviä pareja ei tällä hetkellä ole kuitenkaan tiedossa.

Pihlajaveden vesissä tavataan hävinneeksi (RE) luokiteltua järvihohtua, jonka kantaa ylläpidetään istutusten avulla.

2.5.8 Saimaannorppa

Suunnittelualueella esiintyvistä nisäkkäistä huomionarvoisin on saimaannorppa (*Pusa hispida saimensis*). Saimaannorppa on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä II mainittu ensisijaisen tärkeä eliölaji, joka on Euroopan yhteisön alueella erittäin uhanalainen, ja yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen suojelemisesta lajin luontaisella levinneisyysalueella. Saimaannorppa on mainittu myös luontodirektiivin liitteessä IVa. Tässä liitteessä mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen on kielletty (LsL 49 §). Saimaannorppa on kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) erittäin uhanalainen (EN) laji ja luonnonsuojelulain (1096/1996) 47. §:n mukaan erityisesti suojeltava laji. Kansainvälisessä uhanalaisluokituksessa (IUCN) saimaannorppa on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) lajiksi.

Koko Saimaalla elää noin 260 norppaa (kanta vuoden 2008 lopulla), ja poikasia eli kuutteja syntyy noin 50–55 vuosittain. Pihlajavesi on tällä hetkellä norpan keskeisin ja tärkein elinalue: siellä elää noin 80–100 norppaa. Kuutteja syntyy Pihlajavedellä noin 20 vuosittain.

Tällä hetkellä saimaannorppakannan merkittävin uhkatekijä on kalanpyydyskuolleisuus, mitä pyritään ehkäisemään erityisesti kevätaikaisilla (15.4.–30.6.) verkkokalastusrajoituksilla (Liite 3). Lisäksi pesimäaikaiset häiriötekijät lisäävät pesäpoikaskuolleisuutta. Usein toistuvat – esimerkiksi moottorikelkkailusta tai muusta melusta ja pesien lähellä liikkumisesta aiheutuvat – häiriöt voivat johtaa kuutin menehtymiseen. Myös muut pesimäaikaiset epävakaaat olosuhteet, kuten veden pinnan voimakas vaihtelu, voivat lisätä pesäpoikaskuolleisuutta. Pidemmällä aikavälillä ilmastonmuutoksesta voi muodostua uhka saimaannorpan tulevaisuudelle. Saimaannorppa synnyttää poikasensa yleensä luotojen rantoihin kasaantuviin kinoksiin kaivamaansa talvipesään. Ilmaston lämmitessä norpille voi tulla vaikeuksia pesien rakentamisessa, ja pesät voivat romahtaa ennen aikojaan. Ilman pesän suojaa kuutit altistuvat sekä ihmisten että muun luonnon aiheuttamille häiriöille aiempaa enemmän.

2.6 Historia

2.6.1 Perustamishistoria

Pihlajaveden vesistöalueella on niin valtakunnallista kuin kansainvälistäkin suojeluarvoa. Keskeinen osa Pihlajavettä kuuluu erityissuojelua vaativiin vesistöihin ja Corine-kohteisiin. Pihlajavettä on esitetty myös kansallispuistoksi jo 1970-luvulla. Pihlajaveden Natura-alue on osana Saimaa–Pielinen-järvi-aluetta ehdolla yhdeksi mahdollisesti Unescon maailmanperintölistalle esitettävistä kohteista.

Pihlajavedellä on valtakunnallisesti arvokkaita maisemakokonaisuuksia ja -nähtävyyksiä sekä arvokkaita perinnemaisemia. Pihlajavesi on yhdessä Olavinlinnan kanssa määritelty yhdeksi kansallismaisemasta.

Lehtojensuojeluohjelma-alueet

Luonnonarvoiltaan merkittävimmät lehtojensuojelukohteet Pihlajaveden Natura 2000 -alueella ovat valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvat Turpon, Härkinsalon, Saukonsaaren ja Kongonpään lehdot (Alapassi & Alanen 1988). Lehdot ovat tyypillisimmillään melko pienialaisia, käenkaali-oravanmarjatyyppin (OMaT), käenkaali-lillukkatyyppin (ORT) lehtoja tai kosteaa saniaislehtoa (FT)-lehtokorpea. Maakunnallisesti arvokkaita lehtoalueita Pihlajaveden alueella ovat Koirsalon lehto ja Huutsaaren lehdot. Suur-Simunassa on lisäksi rauhoitettu lehmuslehto (Pihlajavesityöryhmä 1995).

Pihlajaveden rantojensuojeluohjelma-alue

Valtioneuvosto teki 20.12.1990 periaatepäätöksen valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta, johon Pihlajaveden rantojensuojeluohjelma-aluekin sisältyy. Pihlajavedellä tähän ohjelmaan sisältyy 355 km rantaviivaa. (Pihlajavesityöryhmä 1995)

Pihlajavedellä valtiolle hankittujen rantojen- ja lehtojensuojeluohjelman alueille on tarkoitus perustaa luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen suojelualue. Suojeluohjelmakohteiden säädösvalmistelu on aloitettu valtakunnallisesti. Kohteiden suuren määrän vuoksi alueiden perustaminen kestää useita vuosia, joten Pihlajavedenkin osalta perustamisaikataulua on vaikea arvioida.

Pihlajaveden Natura 2000 -alue

Euroopan yhteisöjen neuvosto päätti vuonna 1992 antamallaan luontodirektiivillä (92/43/ETY) perustaa yhtenäisen eurooppalaisen ekologisen verkoston, Natura 2000 -verkoston. Sen tavoitteena on suojella luonnon monimuotoisuutta Euroopan unionin alueella.

Natura 2000 -verkosto koostuu yhteisön tärkeänä pitämistä alueista (SCI-alueet), joilla esiintyy luontodirektiivin liitteessä I lueteltuja luontotyyppisiä sekä liitteessä II lueteltujen lajien elinympäristöjä. Pihlajaveden Natura-alue on yksi Suomen SCI-alueista. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat myös jäsenmaiden lintudirektiivin (79/409/ETY) mukaisesti luokittelemat erityiset suojelualueet (SPA-alueet).

Valtaosa Suomen Natura 2000 -verkostosta koostuu aiemmin perustetuista luonnonsuojelualueista, kansallisiin suojeluohjelmiin kuuluvista alueista ja erämaailailla (62/1991) suojelluista erämaa-alueista.

2.6.2 Kulttuuriperintö

Esihistoriallinen aika

Ennen vuoden 2007 inventointia (Hertell 2007) suojeluun varatuilta Pihlajaveden valtionmailta tunnettiin yhteensä viisi esihistoriallista muinaisjäännettä ja kaksi mahdollista esihistoriallista muinaisjäännettä. Tunnetut kohteet ovat kivi- ja/tai varhaismetallikautisia asuinpaikkoja. Näiden lisäksi alueella on mahdollinen muinaislinna (Savonlinnan Ikoinniemen Linnavuori) ja mahdollinen kivikautinen löytöpaikka (Punkaharjun Siikaniemi). Pihlajaveden Natura-alueella sijaitsee lisäksi useita muita muinaisjäänneksiä, joista ehkä merkittävimpänä voidaan mainita Rapakon kivikautisen kalliomaalaus.

Vuonna 2007 valtionmailla toteutetussa inventoinnissa löydettiin 15 uutta esihistoriallista kivi- ja/tai varhaismetallikautista löytö- tai asuinpaikkaa. Esihistorian osalta pääosa potentiaalisista kohteista Pihlajavedellä muodostuu kivi- ja varhaismetallikautisista asuinpaikoista. Nämä sijoittuvat usein hiekkaisille alueille. Samoilla kohteilla hiekkapohjaisissa ja usein mäntyvaltaisissa kangasmetsissä esiintyy myös runsaasti historiallisen ajan muinaisjäännöksiä – kuten tervahautoja ja hiilimiiluja. (Hertell 2007)

Esihistoriallisia kohteita eli kivikautistyyppisiä asuinpaikkoja lienee valtionmaillakin edelleen useita löytämättä. Todennäköisesti ne ovat laajuudeltaan pieniä. (Hertell 2007)

Perinteinen eränkäynti

Pihlajaveden alueella on todennäköisesti elänyt vuodenvaihteen mukaan liikkuvaa pyyntiväestöä. Siellä on löytöjen perusteella harrastettu ennen kaikkea kalastusta, mutta myös keräilyä ja riistanpyyntiä jo tuhansia vuosia sitten. Metsästetty on ainakin hirviä, peuroja ja hylkeitä. Pihlajaveden kalavesistä nauttivat jo kivikautiset eränkävijät. He harjoittivat sulkukalastusta ja keihäspyyntiä. Mataliin vesiin oli helppo tehdä riu'usta esteitä, joiden luota kaloja voitiin keihästä. Vanhimmat verkot ja nuotat oli tehty puiden juurista. (Luostarinen ym. 2003)

Historiallinen aika, asutuksen historiaa

Vakituisen asutuksen oletetaan saapuneen Savonlinnan seudulle 1400-luvulla. Ilmeisesti viljelijäväestö on tullut kaakosta, jolloin matkareitti on sivunnut Pihlajavettä. Osa näistä kiertokaskeaharjoittavista viljelijöistä on todennäköisesti asettunut asumaan Pihlajaveden alueelle. Parhaiten kasviviljelyyn soveltuvat maat otettiin käyttöön ensin. (Luostarinen ym. 2003)

Pihlajaveden saaret on asutettu melko varhain; jo 1500-luvulla alueella on ollut useita isoja kyliä. Rakennuspaikat olivat sidoksissa viljaviin peltoaloihin sekä vesiliikenteen suuntiin. Rakentamista ohjasi suotuisa ilmasto, ja siksi pihat keskitettiin saarten keskiosiin. Näin metsät suojasivat pihvoja, ja rannat olivat vesiliikenteellisessä käytössä. Asukkaat ovat ottaneet käyttöön yleensä maanviljelyyn parhaiten sopivat suurten saarten rehevät paikat. Sijainti hyvien vesiteiden varrella ja valtiollan tavoite saada asutus Olavinlinnan läheisille rajaseuduille ovat olleet asuttamisen vauhdittajia. (Luostarinen ym. 2003)

Vuoden 2007 arkeologisessa inventoinnissa dokumentoitiin parikymmentä historiallisen ajan kohdetta. Suurin osa (15 kpl) näistä on tervahautoja ja hiilimiiluja, jotka kertovat saariston elinkeinohistoriasta. Moni miiluista ja haudoista vaikuttaisi olevan ihmisten välittömän elinpiirin ulkopuolella, joten alueella lienee tuotettu tervaa ja hiiltä enemmänkin kuin kotitarvekäyttöön. (Hertell 2007)

Vielä 1930-luvulla Savonlinnan ympäristössä asui tuhansia saaristolaisia, nyt enää vain satoja. Tieyhteyden rakentaminen on turvannut joidenkin saaristolaiskylien elämän viime vuosikymmeninä. Isot ja vauraat tilat ovat säilyneet saaristossa, sillä luonnonolosuhteet ovat otolliset viljelylle. Kasvukauden pituus saaristossa pidentyy syksyisin viikolla–parilla vesistön lämmittävän vaikutuksen ansiosta. (Luostarinen ym. 2003)

Arkeologisessa inventoinnissa vuodelta 2007 on löydetty myös muutama melko nuori historiallisen ajan asuinpaikka – eli rakennusten kivijalkoja ja muita pihapiirin rakenteita. Inventoinnin mukaan saaristossa vaikuttaisi olevan runsaasti historiallisen ajan kohteita, ja ne ovat helposti löydettävissä. Lisäksi joukossa on yksi Salpalinjaan kuuluva puolustusrakenne. (Hertell 2007) Savonlinnan maakuntamuseo on kartoittanut Salpalinjan kohteita Pihlajavedellä vuosien 2007 ja 2008 aikana.

Karistaan metsäkämpä ja Laurikkalan tila

Pihlajaveden alueen rakennusinventoinnissa Metsähallituksen kohteisiin vuodelta 2007 (Mustonen 2007) käsitellään kahta alueen tilaa esimerkkeinä erilaisesta Pihlajaveden alueen rakennuskannan historiasta. Tiloista Karistaa on osoitettu vahvistetuissa kaavoissa rakennussuojelukohteena (SR) ja Laurikkala säilytettävänä maatalousalueena eli perinteisen maatalouden leimaamana kulttuurimaisemana.

Laurikkalan tila sijaitsee Turponsaaressa Virtasalmen rannalla. Rannalta kohoavalla mäellä, niityaukean keskellä on päärakennus sekä kolmen aitan aittarakennus, navetta, vaja ja kellari. Alhaalla rannassa on saunarakennus 1980-luvun lopulta, vanha Putikon sahalta siirretty aitta ja laiturin rakenteita. Talon eteläpuolella metsikössä on vanha heinälato.

Laurikkala on vanha talonpoikaistila, jonka Putikon sahan omistaja Auvinen osti vuonna 1947. Tilalla asui tilanhoitajapariskunta 1970-luvun alkuun saakka. Osa tilan pelloista metsitettiin 1960–1970-luvun taitteessa. Tilan päärakennus paloi 1940-luvulla, ja sen tilalle rakennettiin nykyinen päärakennus. Aittarivistön takana pellolla ollut savusauna paloi 1980-luvulla, ja sen tilalle rakennettiin nykyinen rantasauna.

Laurikkalan tilalla on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja, ja se on maakunnallisesti arvokas kohde. Pihapiiri edustaa tyypillistä saariston talonpoikaistilaa eri-ikäisine rakennuskantoineen. Tila arvokkaine heinäniittyineen muodostaa merkittävän perinnemaisemakokonaisuuden. (Hänninen-Valjakka 1998)

Karistaan metsäkämpä sijaitsee Karistaansaaren keskiosassa pienellä mäennyppylällä. Pihapiirin ympärillä on heinittynyttä peltoa sekä vanha heinäniitty. Alempana rinteellä on Toivolan rintamamiestalo navetoineen 1940-luvulta. Kämpän pihapiiriin kuuluvat satulakattoinen, lyhytnurkkainen hirsinen kämppäarakennus, hirsinen sauna, korkea yksihuoneinen aitta sekä kolmen aitan aittarivi.

Enso-Gutzeit on rakennuttanut Karistaan metsäkämpän kahdessa osassa. Mahdollisesti 1900-luvun vaihteesta peräisin olevaa mökkiä laajennettiin vuonna 1931, kun se muutettiin kahden metsätyömiehen perheiden asunnoksi. Kämpän toinen pääty on ollut vuodesta 1965 vuokrattuna kesäasunnoksi. (Viisteensaari 1997)

Karistaan metsäkämpällä on rakennushistoriallisia arvoja, ja se on maakunnallisesti arvokas kohde. Karistaan rakennusryhmä edustaa 1900-luvun alkuvuosikymmeninä syntynyttä, saaristossa harvinaista metsäyhtiön omistamaa rakennuskantaa. Karistaan metsäkämpän ulkoasu on säilynyt vuoden 1931 mukaisena. (Etelä-Savon maakuntaliitto)

Vesiliikenteen historiaa

Varhaisimmat merkit ihmisten liikkumisesta Pihlajavedellä ovat peräisin kivikaudelta. Jo tuolloin oli kehitetty kunnollisia veneitä, joilla päästiin ylittämään isoja selkävettä. Muinaisaluksista ruuhista on säilynyt jäänteitä. Kevyiden ruuhien lisäksi on käytetty haavasta koverrettuja haapioita ja hirvannahkaveneitä. (Luostarinen ym. 2003)

Tervan kuljetuksissa käytettiin 1700-luvun lopulle asti suuria pitäjänveneitä. 1700-luvun lopulla Saimaan vesillä alkoi lotjien aika. Purjelotjilla kuljetettiin puuta, tervaa ja muuta kauppatavaraa. Saimaan kanavan valmistuminen vuonna 1856 vilkastutti myös Pihlajaveden vesiliikennettä. Vuoteen 1860 mennessä mitattiin Savonlinnan ja Lappeenrannan välinen laivareitti sekä asennettiin reittiä osoittavat kummelit, maamerkit ja reimarit. 1870- ja 1880-luvulla kehitettiin purjelotjan pohjalta höyrylotja eli tervahöyry. Matkustajaliikenne alkoi Saimaalla 1880-luvulla, ja jo seuraavalla vuosikymmenellä oli päivittäinen laivayhteys Savonlinnan ja Lappeenrannan välillä. 1930-luvulla henkilöliikenne oli vilkasta Pihlajavedellä. Suurimmat sisävesilaivat kuljettivat mukanaan 220 matkustajaa. Ennen suuria matkustaja-aluksia matkaa taitettiin usein kirkkoveneillä. (Luostarinen ym. 2003)

Järven jäätyessä alkoi saaristossa rospuuttoaika, ja kulkuyhteydet mantereelle olivat poikki muutamista päivistä jopa viikkoihin. Kovat pakkaset saattoivat jäädyttää syysjäät kulkukelpoisiksi jo muutamassa päivässä, mutta keväinen kelirikko oli pidempi. Virtaisissa salmissa jää oli heikkoa koko talven. Kun jäät vahvistuivat, liikuttiin jäitä pitkin, ja talvisin viitoitettiin Pihlajaveden saaristoon talvitieverkosto. (Luostarinen ym. 2003)

Metsien käytön historiaa

Jatkuva kaskiviljely muutti vähitellen Pihlajaveden metsiä lehtipuuvaltaisiksi, ja kaskia ryhdyttiin polttamaan parhaiden maiden huetessa myös lehtimetsissä. Pihlajavedellä lienee kaskettu 1500–1800-luvulla. Puutavaran arvon nousu 1700-luvun lopulla aiheutti kaskeamisen ja tervanpolton rajoittamisen. Teollinen puunkäyttö alkoi 1770-luvulla, ja sahoille toimitettiin aluksi puutavaraa harsintaperiaatteella. Nippu-uitto aloitettiin 1890-luvulla. Uitettu puumäärä kasvoi 1960-luvun puoliväliin saakka, jolloin autokuljetukset tehtaille alkoivat yleistyä. (Luostarinen ym. 2003)

2.7 Nykyinen käyttö

Pihlajaveden lähialueella asuu noin 36 000 asukasta. Pihlajaveden saariston asukasluku on vähentynyt viime vuosikymmenten aikana voimakkaasti useista sadoista nykyiseen noin muutamaankymmeneen. Pihlajaveden vapaa-ajankäyttö sen sijaan on jatkuvasti kasvanut. Harrastuskalastajia, veneilijöitä ja retkeilijöitä liikkuu alueella varsinkin kesäisin. Paikallisille ja lähialueiden asukkaille Pihlajavesi on tärkeä lähivirkistysalue.

Pihlajavedellä ja lähialueilla on tällä hetkellä arviolta 2 500 vapaa-ajanasuntoa, ja määrä kasvaa jatkuvasti. Rantojensuojeluohjelman keskeinen tavoite on rantojen säilyttäminen rakentamattomina, joten suunnittelualan valtionmaille ja yksityisille suojelualueille ei tule uudisrakennuksia.

Pihlajaveden Natura 2000 -alue sopii palveluvarustuksensa puolesta sekä retkeilyn päiväkohteeksi että useamman päivän retkeilyyn. Suunnittelualueella kulkevat laivaväylät yhdistävät sen luontevaksi osaksi Saimaalla tapahtuvaa kesäistä vesiretkeilyä. Pihlajaveden Natura 2000 -alueen lisäksi muuallakin Pihlajaveden alueella on palveluvarustusta – muun muassa alueen kuntien ylläpitämiä retkisatamia.

Jokamiehenoikeudella tapahtuva onkiminen ja pilkkiminen on koko suunnittelualueella sallittu. Pihlajavesi on myös muiden kalastusmuotojen osalta suosittu virkistyskalastusvesi, ja virkistyskalastuksella on siellä pitkät perinteet. Pihlajavedellä kalastaa ammatikseen edelleen säännöllisesti noin 10–15 ammattikalastajaa, pääasiassa troolilla ja nuotalla.

Metsästys on sallittu lähes koko Pihlajaveden Natura-alueella. Alueen valtionmaat ovat suurimaksi osaksi vuokrametsästysalueita. Metsästyksellä on Pihlajavedellä pitkät perinteet, ja se on tärkeä virkistyskäyttömuoto lähialueen asukkaille.

Suunnittelualueella on noin 35 km jäätilanteen salliessa ylläpidettäviä jääteitä. Jäätiet ohjaavat myös alueen talviaikaista virkistyskäyttöä, erityisesti kalastusta. Talviaikaan myös jäätieverkoston ulkopuolella liikutaan paikoin moottorikelkoilla, mönkijöillä sekä lumi- ja jäätilanteen salliessa myös autoilla. Pihlajaveden vesistö on virtainen, ja jäällä liikkuminen on monin paikoin riskialtista etenkin heikkojäisinä talvina.

Merkittäviä alueen virkistyskäyttömuotoja ovat myös jokamiehenoikeudella tapahtuva marjastus ja sienestys.

2.8 Mahdollisen aikaisemman suunnitelman toteutuminen

Suunnittelualueelle ei ole laadittu aiemmin hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

2.9 Maankäyttöanalyysi

Suunnittelualueen tärkeimpiä suojeluarvoja ja niihin kohdistuvia uhkia analysoitiin suojelualueiden hoidon työkaluksi kehitetyn **MIRADI**-ohjelman avulla Savonlinnassa 27.–30.11.2007 pidetyn työpajan yhteydessä.

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen tärkeimmiksi hoidon ja käytön suunnittelussa huomioitaviksi suojelukohteiksi lajiston ja luontotyyppien osalta on määritetty Saimaan ainutlaatuinen järviökosysteemi, saimaannorppa, vesi- ja rantalinnusto, boreaaliset metsät, kulttuurivaikuttaiset elinympäristöt ja lehdot. Tässä suunnitelmassa pyritään havainnollistamaan näihin luontoarvoihin kohdistuvia uhkia, uhkien taustalla vaikuttavia tekijöitä ja näiden keskinäisiä suhteita. Lähestymistapa helpottaa hahmottamaan päämääriä, joihin tärkeimpiin suojelukohteisiin kohdistuvia uhkia vähentämällä pyritään, sekä määrittelemään oikein kohdistettuja strategioita ja konkreettisia tavoitteita, joilla päämäärät voidaan saavuttaa.

Merkittävin ja laajavaikutteisoin uhka on ilmastonmuutos, joka todennäköisesti vaikuttaa jollakin tavalla kaikkiin alueella esiintyviin lajeihin ja luontotyyppeihin, joko suoraan tai välillisesti. Ilmastonmuutoksen myötä esimerkiksi saimaannorppaan kohdistuu pesimäaikaisten lumiolosuhteiden heikentymisen myötä kokonaan uusia uhkia, kuten nisäkäspetojen saalistus. Myös jäällä liikkumisesta aiheutuvan häiriön vaikutus kuuttien pesäpoikasvaiheen kehitykseen todennäköisesti korostuu ilmastonmuutoksen myötä.

Koska ilmastonmuutoksen hidastamiseen ei ole paikallistasolla tai lyhyellä aikavälillä mahdollisuuksia, saimaannorppan suojelussa on keskityttävä aiempaa enemmän muiden keskeisten uhkien vähentämiseen. Näistä merkittävimpiä ovat verkkokalastus ja pesimäaikainen häirintä.

Pihlajavedellä ja lähialueilla – kuten koko Saimaan alueella – rannoille rakennettavien vapaa-ajan-asuntojen määrä kasvaa nopeasti, minkä seurauksena myös norpan pesimäkauden aikainen jäällä liikkuminen lisääntyy. Vapaa-ajanasutuksen voimakas lisääntyminen voi lisätä myös verkkokalastusta norppa-alueilla. Toisaalta nuorten aikuisten ja keski-ikäisen väestön keskuudessa aktiiviset kalastusmuodot ovat jatkuvasti kasvattaneet suosiotaan verkkokalastuksen kustannuksella, mikä näkyy verkkokalastuksen yleisenä vähentymisenä. Retkeily ja luontomatkailu voivat aiheuttaa häiriötä erityisesti norpan, vesi- ja loppilinnuston sekä sääksen pesinnälle. Erityisesti alueen kallio-luontotyypit ovat alttiita retkeilykäytön aiheuttamalle kulumiselle. Ongelmia voidaan ehkäistä palveluvarustuksen sijoittelun ja maankäytön vyöhykejaon avulla. Metsähallitus edistää kestävästä luontomatkailua aktiivisella yhteistyöllä yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Muihin lajeihin kohdistuvista uhista merkittävimpänä voidaan pitää tulokaspetoja minkkiä ja supikoiraa, jotka vaikuttavat erityisesti rantalinnuston pesimätulokseen.

Luontotyyppien osalta kulttuurivaikutteisten elinympäristöjen hoitamattomuus on alueen merkittävin uhka. Aiempi metsien talouskäyttö vaikuttaa edelleen alueen metsäluontotyyppien tilaan. Vierasperäisten kasvilajien leviäminen voi myös olla paikallisesti uhka alkuperäiselle lajistolle.

Karua järviruokotyyppiä edustavan Pihlajaveden tila on erinomainen, eikä merkittäviä vedenlaatuun vaikuttavia uhkia ole tiedossa. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti vapaa-ajanasuntojen jätevesien käsittelyyn. Uudistushakkuiden, kunnostusojitusten ja kasvatuslannoitusten lisääntyminen voivat paikallisesti lisätä pintavesien kuormitusta.

2.10 Yhteenveto tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta

Pihlajaveden suunnittelualue muodostaa **luonnonsuojelullisesti** erittäin merkittävän suojelualuekokonaisuuden, joka on edustava yhdistelmä kulttuurivaikutteista ja melko luonnontilaista järvi-luontoa. Pihlajaveden Natura 2000 -alueella on erityistä arvoa erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelun, Saimaan järviluonnon ja kulttuurivaikutteisten biotooppien sekä lehtokasvillisuuden suojelun kannalta. Alue on myös **maisemallisesti** ainutlaatuinen, yksi kansallismaisemistamme.

Kolovedeltä Pihlajavedelle ulottuva alue muodostaa **saimaannorpan** yhtenäisen esiintymisen ydinalueen, jolla on keskeinen merkitys elinvoimaisen norppakannan minimikoon (400 yksilöä) saavuttamisessa. Pihlajaveden norpat muodostavat tällä hetkellä noin 35 % saimaannorpan kokonaiskannasta.

Alueella on myös **kulttuurihistoriallisia** arvoja, jotka ovat peräisin jo esihistorialliselta ajalta sekä eränkävynnin, tervanpolton, kaskeamisen ja metsätalouden aikakaudelta. Suunnittelualueella sijaitsee esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäänöksiä, vanhoja asumuksia, tervahautojen jäänteitä sekä Salpalinjaan liittyviä puolustusrakenteita.

Luonnonsuojelullisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi suunnittelualue on merkittävä **vir-kistyskäytön** – etenkin vesiretkeilyn – kannalta. Varsinkin kesäaikaisella luontomatkailulla olisi siellä kasvupotentiaalia. Erityisesti Pihlajaveden alueen vakituinen ja vapaa-ajan asutus sekä Savonlinnan läheisyys tekevät siitä merkittävän lähivirkistyskohteen. Metsästyksen on tärkeä virkistyskäyttömuoto paikallisille; samoin kalastus, marjastus ja sienestys. Pihlajaveden runsaan vapaa-ajan asutuksen vastapainona luonnontilaiset, rakentamattomina säilyvät alueet turvaavat virkistyskäytömahdollisuuksia myös pitkällä aikavälillä.

HOITO JA KÄYTTÖ

3 Hoidon ja käytön tavoitteet

Hoito- ja käyttösuunnitelman yleisenä tavoitteena on tarkentaa suojeleohjelmissä asetettuja tavoitteita sekä sovittaa nämä yhteen alueen muiden käyttömuotojen kanssa. Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden hoidossa ja käytössä noudatetaan lisäksi voimassa olevia Metsähallituksen ohjeita ja linjauksia, jotka sisältyvät Metsähallituksen ympäristö- ja laatukäsikirjaan. Pihlajaveden Natura-alueella suunnittelun perustana ovat kansalliset rantojen- ja lehtojensuojeleohjelman sekä Natura 2000 -verkoston tavoitteet.

Pihlajaveden Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu osana People, Nature and Harbours -hanketta, jonka yleisenä tavoitteena on ollut kehittää yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa kestäviä tapoja paikalliseen arvokkaiden luontoalueiden suojeleluun ja käyttöön siten, että ne tulevat olennaiseksi osaksi alueellista sosiaalista ja taloudellista kehittämistä. Pihlajaveden Natura-alueen hoidon ja käytön suunnittelun erityisenä tavoitteena on ollut Metsähallituksessa käytettävän osallistavan suunnittelun menetelmien sekä paikallistason hoidon ja käytön yhteistyömallien kehittäminen sekä alueen suojeleuarvoihin liittyvän tietoisuuden lisääminen.

Suomi on esittänyt Saimaan–Pielisen järvioluetta Suomen uudistettuun aieluetteloon UNESCO:n maailmanperintökohteista vuonna 2004. Tämän suunnitelman avulla varaudutaan myös mahdollisen maailmanperintöstatuksen myötä alueen tunnettuuden kasvusta seuraaviin hoidon ja käytön kehittämistarpeisiin.

3.1 Suojeleohjelmien ja maankäytön tavoitteet sekä toteutustavat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Suunnittelualue kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (Valtioneuvoston 13.11.2008 tekemä päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta astui voimaan 1.3.2009.) Vuoksen vesistöalue kuuluu luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityisiin aluekokonaisuuksiin, joissa tavoitteena on alueiden erityispiirteiden tunnistaminen sekä alueidenkäytön sovittaminen mahdollisimman tasapainoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen, luonnon kestävyvyn ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi. Samalla tavoitteena on tukea luonnonoloihin sopeutuneiden omaleimaisten kylä- ja kulttuuriympäristöjen säilymistä ehyinä. Alueella tulee ohjata matkailua, vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesiliikennettä sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä siten, että järviluonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteet säilyvät. Tämä tavoite korostuu Pihlajavedellä, joka on mm. yhdessä Olavinlinnan kanssa valittu yhdeksi Suomen kansallismaisemista (Ympäristöministeriö 1993). Alueella on myös huomattavaa merkitystä järviluonnon ja kulttuuriperinnön suojeleluun, virkistyskäytön ja matkailun kannalta.

Rantojensuojeluohjelman tavoitteet

Pihlajavesi otettiin mukaan valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan valtioneuvoston 20.12.1990 tekemällä periaatepäätöksellä. Ohjelman tarkoituksena on säilyttää erilaisia valtakunnallisesti arvokkaita ja luonnonsuojeluarvoltaan luonnonsuojelulain (1096/1996) vaatimukset täyttäviä suomalaisen rantaluonnon tyyppisiä luonnonmukaisia ja rakentamattomia. Lisäksi ohjelmassa varaudutaan perustamaan luonnonsuojelualueet saimaannorpan käytössä oleville pesäpaikoille. Rantojensuojeluohjelman toteuttamismenettely on luonnonsuojelulain mukaisten luonnonsuojelualueiden perustaminen. Pihlajavedellä rantojensuojeluohjelman keskeisenä tavoitteena on ollut saimaannorpan elinympäristön suojeleminen.

Lehtojensuojeluohjelman tavoitteet

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen valtakunnallisesta lehtojensuojeluohjelmasta vuonna 1989. Suojeluohjelman tavoitteena on suojella erityyppisiä lehtoja eri lehtokasvillisuusvyöhykeiltä sekä turvata niiden eläin- ja kasvilajisto. Suunnittelualueella sijaitsee useita lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvia alueita, joista asetuksella (503/1992) on perustettu Saukonsaaren lehtojensuojelualue. Alueen perustamistarkoitus on Suomessa harvinaisen rehevän lehtoluonnon ja siihen liittyvien muiden luontotyyppien sekä niille ominaisten kasvi- ja eläinlajien säilyttäminen, ympäristötutkimus sekä luontoharrastuksen edistäminen.

Vanhojen metsien suojeluohjelman tavoitteet

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätökset vanhojen metsien suojelusta Etelä-Suomen osalta vuosina 1993 ja 1995. Vanhat metsät ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuudelle. Niissä esimerkiksi elää 31 % Suomen uhanalaisista metsälajeista. Suurimmat metsien uhanalaiset eliöryhmät ovat sienet ja kovakuoriaiset. Lisäksi Suomessa elää useita itäisen taigan lajeja, joita ei tavata muualla Länsi-Euroopassa. Luonnontilaisten kaltaisten metsien palautumista pyritään nopeuttamaan ennallistamalla erityisesti luonnonsuojelualueilla. Pihlajaveden Natura-alueella sijaitseva, yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi perustettu Mustaniemi kuuluu kyseisen suojeluohjelman täydennyskohteisiin.

Natura 2000 -ohjelman tavoitteet

Natura 2000 -verkostolla pyritään turvaamaan EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I mainittujen luontotyyppien sekä liitteen II lajien ja niiden elinympäristöjen sekä lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteen I lintulajien säilyminen. Pihlajaveden Natura-alueen Natura 2000 -verkostoon sisällyttämisen perusteena ovat olleet 11 alueella tavattavaa luontodirektiivin mukaista luontotyyppiä sekä kolme luontodirektiivin liitteen II eläinlajeja – saimaannorppa, liito-orava ja saukko, joista saimaannorppa ja liito-orava on mainittu ensisijaisen tärkeiksi eliölajeiksi. Saimaannorppa ja liito-orava ovat myös luontodirektiivin liitteen IVa lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on kielletty. Tällä suunnitelmalla turvataan luontotyyppien ja lajien säilymistä sekä parannetaan luontotyyppien edustavuutta ja luonnontilaisuutta. Natura-ohjelman mukaisen suojelun toteutuskeinoina Pihlajavedellä ovat maa-alueilla luonnonsuojelulaki (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja metsälaki (1093/1996), sekä vesialueilla maastoliikennelaki (1710/1995), vesiliikennelaki (463/1996), vesilaki (587/2011), kalastuslaki (286/1982) ja sopimus. Toteutuskeinoja ja niiden vaikutuksia alueen käyttöön esitellään lyhyesti seuraavassa.

Luonnonsuojelulaki (LsL)

Luonnonsuojelulain mukaisen suojelun keskeisimpiä suojelukeinoja ovat rauhoitus, jossa alue perustetaan ELY-keskuksen päätöksellä yksityisomistukseen jääväksi luonnonsuojelualueeksi sekä alueen ostaminen tai vaihtaminen valtiolle. Joissakin tapauksissa suojelu voidaan toteuttaa myös tekemällä määräaikainen rauhoitussopimus tai luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin tai erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajauspäätös.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)

Kaavoituksella on varsin keskeinen merkitys Natura 2000 -verkoston tavoitteiden ja muiden maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa. Saimaannorpan pesimäalueilla esimerkiksi lomarakennuspaikkojen oikealla sijoittelulla on suuri merkitys. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavaa hyväksyttäessä tai vahvistettaessa on katsottava, ettei Natura-alueella olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä. Kaavan vaikutukset on arvioitava ennen kaavan hyväksymistä tai vahvistamista.

Natura 2000 -verkoston luonnonarvojen lisäksi kaavoituksessa on otettava huomioon myös muut valtakunnalliset ja paikalliset luonnonarvot. Samoin Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset on otettava huomioon, vaikka rakentaminen tapahtuisi alueella, jonka kaava on vahvistettu jo ennen valtioneuvoston päätöstä Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista.

Metsälaki (ML)

Metsälaisissa säädetään, että metsän hoidossa ja käytössä on metsälain säännösten lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10. luvussa säädetään Natura 2000 -verkostosta. Pihlajavedellä metsätalouden harjoittaminen on mahdollista Natura-alueen yksityismailla, yksityisten suojelualueiden osalta alueen rauhoitusmääräyksistä riippuen.

Maastoliikennelaki (MaLL)

ELY-keskus voi maastoliikennelain nojalla kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämistä tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella määräajaksi tai toistaiseksi. Pihlajaveden kaltaisilla saimaannorpan suojelun kannalta tärkeillä alueilla voidaan maastoliikennelain nojalla ohjata jääliikennettä saimaannorpan kannalta haitattomille reiteille ja rajoittaa liikennettä alueilla, missä siitä aiheutuu häiriötä norpalle.

Vesiliikennelaki (VeLL)

Vesiliikennelain nojalla voidaan vesikulkuneuvoilla liikkuminen kieltää tai liikkumista rajoittaa määräajaksi tai toistaiseksi määrättyllä vesialueella. Pihlajavedellä vesiliikennelain mukaisia kieltoja tai liikkumisrajoituksia on mahdollista asettaa lajiston suojelun kannalta tärkeillä vesialueilla, joilla vesiliikenne voi aiheuttaa merkittävää häiriötä häiriölle alttiiden lajien lisääntymis- tai levähdyspaikoilla. Kieltoja ja rajoituksia voivat asettaa Merenkululaitos sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Vesilaki (VL)

Natura 2000 -alueisiin sisältyviä vesialueita ei ole yleensä tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain keinoin, vaan niiden suojelu turvataan pääasiassa vesilain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) lupajärjestelmän kautta. Vesistöluontotyyppien suojelutavoitteena on säilyttää veden laatu ja vesitalous siten, että luontotyyppille luontaiset lajit säilyvät.

Kalastuslaki (KaL)

Kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi määrääjäksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen tietyllä vesialueella, jos alueella esiintyvän uhanalaisen eläinkannan säilyminen sitä edellyttää. Lakiin perustuen ministeriö on antanut asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (223/2009). Asetus koskee saimaannorpan keskeisiä elinalueita, ja se on voimassa toukokuun 2009 alusta huhtikuun 2014 loppuun saakka. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen tavoitteena on vähentää ennen kaikkea aikuisten norppien pyydyskuolemia.

Sopimus

Natura 2000 -alueen suojelun toteutuskeinona voi olla myös vapaaehtoinen sopimus, jossa maa- tai vesialueen omistaja sitoutuu määrääjäksi esimerkiksi hoitamaan perinneympäristöä tai vuokraamaan pois kalastusoikeuden saimaannorpan pesimäalueilla. (Ustinov 2006)

3.2 Hoidon ja käytön visio ja strategiat

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoidon ja käytön visio:

Saimaannorpan sekä muiden alueella tavattavien uhanalaisten ja luontodirektiivissä mainittujen lajien ja luontotyyppien suotuisa suojelutaso on saavutettu edistään samalla alueen monikäyttöä.

Alueen hoidon ja käytön suunnittelussa tärkeimpiä ovat seuraavat **suojelukohteet**:

- saimaannorppa
- rantalinnusto
- metsäluontotyypit
- lehdot
- kulttuuriympäristöt ja kulttuurivaikuttaneet luontotyypit

joista tärkeimmällä sijalla on erittäin uhanalainen saimaannorppa.

Merkittävimmät suojelukohteisiin kohdistuvat **paineet** (menneet tai nykyiset) ovat

- ilmastonmuutos
- verkkokalastus
- pesimäaikainen häirintä
- tulokaslajit
- maankäytön historia
- hoidon puute.

Strategiat, joiden avulla mainittuja uhkia voidaan vähentää tai niiden aiheuttamiin muutoksiin sopeutua ovat

- norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen
- paikallinen yhteistyö ja sopimukset (kalastukseen, metsästykseseen, muuhun virkistyskäyttöön, luonnonhoitoon, matkailuun jne. liittyen)
- norpalle vaarattomien kalanpyydysten ja kalastusmuotojen edistäminen
- maankäytön vyöhykkeistäminen valtion maa- ja vesialueilla
- tulokaslajien säätelyn ja torjunnan tehostaminen
- kulttuurivaikutteisten sekä metsä- ja suoluontotyyppien ennallistaminen ja hoito.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet, jotka toteuttavat edellä mainittuja strategioita, on esitetty luvuissa 5–9.

Vision toteuttaminen Pihlajaveden Natura-alueella edellyttää kokonaisvaltaista suunnittelua, jonka lähtökohtana on löytää tasapaino alueen suojelun ja kestäväen käytön välillä. Päämääränä on löytää keinot paikallisen luonnonkäytön perinteen jatkamiseen vaarantamatta monimuotoisuuden säilymisen edellytyksiä tai muita suojeluarvoja.

Alueen luonto- ja kulttuuriarvot huomioivan virkistyskäytön ja luontomatkailutoiminnan edellytyksiä parannetaan osana Saimaan luontomatkailun painopistealuetta.

Alueen merkitys kansallismaisemana huomioidaan hoidossa ja käytössä.

4 Vyöhykealuejako

Suunnittelualan maankäytön suunnittelun perustana on sen jakaminen syrjä-, virkistys-, rajoitus- ja kulttuurivyöhykkeeseen (kuva 8). Vyöhykejako perustuu kunkin vyöhykkeen pääasialliseen käyttömuotoon. Jaolla pyritään ohjaamaan valtion omistamien alueiden käyttöä suunnitelmakauden aikana. Vyöhykejaolla voidaan ohjata kävijöitä ja säädellä palvelurakentamista, vastata mahdollisimman monien käyttäjien tarpeisiin, vähentää maaston kulumista ja eläinten häiriintymistä, säilyttää luontoarvot ja tehostaa suojelua sekä järjestää alueen huolto ja hoito kustannustehokkaasti. Vyöhykejaosta riippumatta luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat ensisijaisia muihin käyttömuotoihin nähden, joten kaikilla vyöhykkeillä voidaan tehdä myös luonnonhoito- ja ennallistamistoimia.

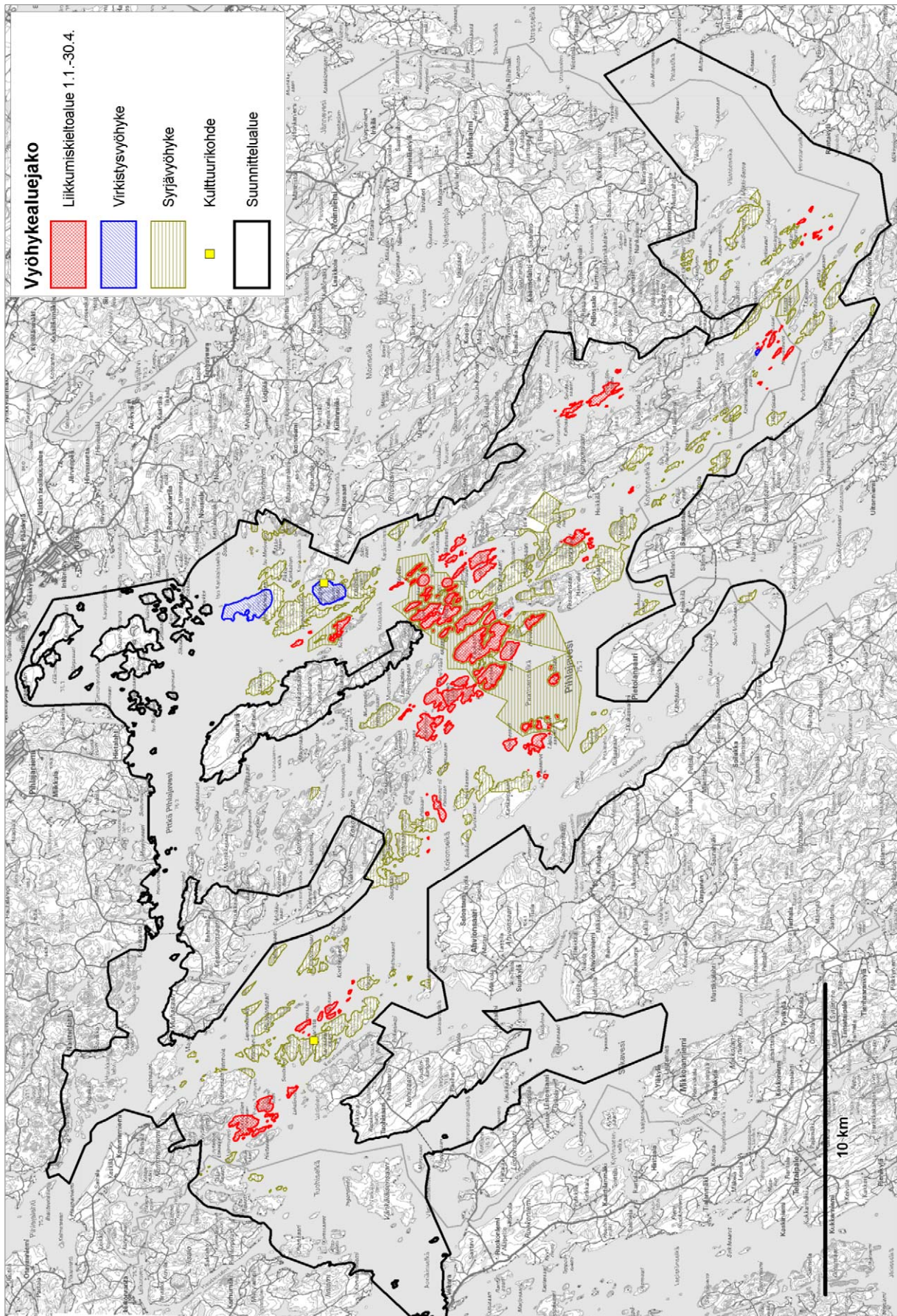
Syrjävyöhyke kattaa noin 2 260 ha alueen valtionmaiden pinta-alasta. Syrjävyöhyke pidetään mahdollisimman luonnontilaisena ja erämaisena. Vyöhykkeelle ei rakenneta uusiin paikkoihin palveluvarustusta kuin poikkeustapauksissa, mutta vyöhykkeellä sijaitseva palveluvarustus pidetään mahdollisimman toimivana. Syrjävyöhykkeellä sijaitsevia rakenteita voidaan siis ylläpitää, siirtää tarkoituksenmukaisempaan paikkaan ja kunnostaa tarpeen mukaan. Syrjävyöhykkeelle rakennettava uusi palveluvarustus vaatii toimenpidesuunnitelman; vanhoja rakenteita voidaan sen sijaan uusia ja kunnostaa ilman erillistä toimenpidesuunnitelmaa.

Virkistysvyöhyke on kooltaan 140 ha. Virkistysvyöhykkeelle ohjataan kävijöitä opastuksella ja palvelurakenteilla. Myös uuden palveluvarustuksen rakentaminen vyöhykkeelle on mahdollista. Virkistysvyöhykkeeseen kuuluvat Pihlajavedellä Iso-Kankaisen pohjoisosa, Turponsaaren eteläosa ja Kongonsaaren salpa-aseman ympäristö.

Kulttuurivyöhyke on pinta-alaltaan noin 4 ha. Vyöhykkeeseen kuuluvat Laurikkalan tila ja Karistaan kämpä pihapiireineen sekä Kongonsaaren salpa-aseman ympäristö.

Rajoitusvyöhykkeen laajuus on 977 ha, eli noin neljännes alueen valtionmaiden pinta-alasta. Saimaanorpan pesinnälle aiheutuvien häiriöiden ehkäisemiseksi talviaikaista liikkumista Pihlajaveden Natura 2000 -alueen tärkeimpien pesimäalueiden saarissa esitetään rajoitettavaksi. Alueilla, missä rajoitusvyöhykkeen saaria ympäröi valtion vesialue, liikkumisrajoitus ulottuu myös jääalueelle 50 m:n etäisyydelle saarten rannasta. Esitetyn laajuusella vyöhykkeellä katetaan yli 40 % Pihlajaveden Natura-alueella 2000-luvulla havaituista norpan pesäpaikoista. Rajoitusvyöhykkeellä liikkuminen on kielletty 1.1.–30.4. Rajoitusvyöhyke perustuu luonnonsuojelulain (1096/1996) 17. §:ään ja astuu voimaan, kun alueesta on perustettu luonnonsuojelulain mukainen suojelualue ja Metsähallitus on antanut tähän hoito- ja käyttösuunnitelmaan perustuvan järjestysäännön. Rajoitusvyöhyke voidaan saattaa voimaan järjestysäännön lisäksi myös suoraan perustamissäädöksellä.

Rajoitusvyöhykkeillä toteutetaan luonnonsuojelulain 49. §:n mukaista erityisesti suojeltavien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskieltoa.

Kuva 8. Pihlajaveden Natura 2000 -alueen vyöhykealuejako. © Metsähallitus 2017, © Suomen ympäristökeskus 2017, © Karttakeskus Oy, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 1/MML/17.

5 Luonto- ja kulttuuriarvot

5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito

5.1.1 Nykytila

Pihlajaveden Natura-alueen tärkeimmät suojelukohteet ovat vesi- ja rantalinnusto, luonnonmetsät, kulttuuriympäristöt ja kulttuurivaikuttiset luontotyypit, lehdot sekä alueen tärkein suojeluperuste saimaannorppa. Suojelukohteisiin kohdistuvat uhat on koottu maankäyttöanalyysiin kappaleessa 2.9. Alueen tärkeimpään suojelukohteeseen saimaannorppaan kohdistuvista uhista merkittävimpiä ovat ilmastonmuutos ja verkkokalastus; lisäksi mm. rantojen rakentaminen ja pesimäaikainen häirintä heikentävät norpan elinympäristöä ja lisääntymismenestystä.

5.1.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen luonnonsuojelun ja -hoidon tavoitteena on parantaa tärkeimpien suojelukohteiden tilaa vähentämällä tai ehkäisemällä merkittävimpiä suojelukohteisiin kohdistuvia uhkia. Kunkin merkittävän uhan lieventämiseksi esitetään strategia, tavoitteet ja toimenpiteet.

Saimaannorppa

Merkittävimmät saimaannorppaan kohdistuvat uhat, joihin voidaan vaikuttaa, ovat verkkokalastus ja pesimäaikainen häirintä. Häirinnän osalta suojelustrategioiksi on valittu

- 1) norppaan ja norppaekologiaan liittyvän tietoisuuden lisääminen
- 2) häirinnän vähentäminen yhteistyössä paikallisten asukkaiden ja virkistyskäyttäjien kanssa suunniteltujen rajoitusalueiden avulla.

Kalanpyydyskuolleisuuden vähentämiseksi käytettäviä strategioita ovat

- 1) norpan suojeluun liittyvän tietoisuuden lisääminen
- 2) norpalle vaarattomien kalastusmenetelmien edistäminen.

Päämääränä on, että verkkokuolleisuuden vähentämisellä ja pesimärauhan turvaamisella saadaan pidettyä suunnittelualueen norppakannan keskimääräinen vuotuinen kasvu nykyisellä tasolla (5 %/vuosi).

- **Tavoite 1:** Keskeisten kohderyhmien (vesialueiden omistajat, vapaa-ajankalastajat, koululaiset, turistit) tietoisuus norpasta ja erityisesti merkittävimmistä norppaan kohdistuvista uhista lisääntyy.
- **Toimenpiteet:** tiedotus- ja opastusmateriaalin tuottaminen, pesälaskentaan rekrytoiminen, kokouksiin ja tapahtumiin osallistuminen
- **Mittarit:** tiedon taso asiantuntija-arviona, vapaaehtoisten pesälaskijoiden määrä, luvattomilta alueilta löytyvien verkkojen määrä

- **Tavoite 2:** Pihlajaveden keskeisillä norpan synnytysalueilla ei esiinny ihmisen aiheuttamaa pesimäaikaista häirintää luvussa 4 esitettyjen rajoitusten tultua voimaan.
- **Toimenpiteet:** säädösvalmistelu, järjestyssäännön laatiminen, rajoituksista tiedottaminen
- **Mittarit:** lumijalkien perusteella vuotuinen havainnointi pesälaskennan yhteydessä, vieroituskään selvinneiden kuuttien määrän suhde elävänä syntyneiden kuuttien kokonaismäärään
- **Tavoite 3:** Vuoteen 2011 mennessä suunnittelualueen vedet ovat kevät aikaisten verkkokalastusrajoitusten piirissä.
- **Toimenpiteet:** neuvottelut ja yhteistyö osakaskuntien, kalastusviranomaisten ja -järjestöjen kanssa, vesialueiden hankinta valtiolle
- **Mittarit:** kevät aikaisten verkkokalastusrajoitusten kattavuus, valtion vesialueen pinta-ala

Rantalinnusto

- **Tavoite 1:** Ihmisen aiheuttamaa pesimäaikaista häiriötä ei esiinny rantalinnuston pesimäluodoilla.
- **Toimenpiteet:** opastusviestinnässä ja tiedottamisessa tuodaan esille, että alueen puuttomilla ja vähäpuustoisilla luodoilla liikkumista tulee välttää rantalinnuston pesimäaikana
- **Mittarit:** valvonnan ja huollon yhteydessä tehtävä havainnointi
- **Tavoite 2:** Tulokas- ja muiden pienpetojen vaikutus rantalinnuston pesimätulokseen on vähentynyt vuoteen 2014 mennessä.
- **Toimenpiteet:** rautojen ja loukkujen jakaminen metsästysseurojen käyttöön, pyynnin painopistealueiden määrittely, raportointi ja muu yhteistyö metsästysseurojen kanssa
- **Mittarit:** suunnittelu- ja lähialueelta vuosittain pyydettyjen pienpetojen määrä, asiantuntija-arvio pesimätuloksesta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä

Metsäluontotyypit

- **Tavoite 1:** Luontotyyppi-inventoinnissa ennallistettavaksi ehdotettujen metsä- ja suoluontotyyppien ennallistamiskelpoisuus ja ennallistumiskyky on arvioitu ja soveltuvat kohteet ennallistettu vuoteen 2016 mennessä.
- **Mittarit:** ennallistetun pinta-alan suhde ennallistettavaksi soveltuvaan pinta-alaan
- **Tavoite 2:** Ennallistamissuunnitelmissa mainitut vieraiden puulajien poistotyöt on saatettu päätökseen suunnittelualueella vuoteen 2013 mennessä.
- **Mittarit:** käsitellyn pinta-alan suhde kokonaispinta-alaan.

Lehdot

- **Tavoite 1:** Luontotyyppi-inventoinnin perusteella kiireellisessä hoitotarpeessa olevat lehdot on hoidettu vuoteen 2014 mennessä. Lehtojen ominaispiirteiden säilyttäminen voi vaatia tois-tuvia hoitotoimenpiteitä.
- **Mittarit:** hoidetun pinta-alan suhde hoitotarpeessa olevaan pinta-alaan kiireellisten kohteiden osalta

Kulttuuriympäristöt ja kulttuurivaikutteiset luontotyypit

- **Tavoite 1:** Vähintään 1,3 ha niittyjä (Laurikkala) hoidetaan suunnittelukaudella vuosittain.
- **Mittari:** hoidettu pinta-ala

- **Tavoite 2:** Vähintään 2,8 ha metsälaitumia (Hevossaari) laidunnetaan suunnittelukaudella vuosittain.
- **Mittari:** hoidettu pinta-ala

Alueella aiemmin toteutettuja ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia täydennetään, ja uusia kohteita toteutetaan tarvittaessa erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaisesti. Pienialaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa ilman toimenpidesuunnitelmaa hoito- ja käyttösuunnitelman sekä aiempien toimenpidesuunnitelmien linjausten mukaisesti. Jos toimenpiteet kohdistuvat Natura-luontotyyppeihin, alueelliseen ELY-keskukseen toimitetaan työmaasuunnitelma ennen töiden aloittamista. Mikäli alueella on muinaisjäännöksiä, työmaasuunnitelma toimitetaan myös maakuntamuseolle sekä Museovirastolle kommentoitavaksi. Muinaisjäännöksille on lisäksi tarvittaessa perusteltua tehdä kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia. Osa ennallistamattomista kuvioista sisältyy alueelle laadittuihin ennallistamisen toimenpidesuunnitelmiin (Kurikka 2003, Heiskanen 2005, Heiskanen & Niiranen 2007).

Ennallistamistoimet toteutetaan siten, että niistä ei aiheudu haittaa yksityisten omistamille metsille.

5.2 Kulttuuriperinnön suojele ja hoito

5.2.1 Nykytila

Merkittävimmät historiallisen ajan kulttuuriperintökohteet Pihlajaveden Natura-alueen valtiomailla ovat Kongonsaaren salpa-asema sekä Laurikkalan tila Turponsaarella ja Karistaan metsäkämpä.

5.2.2 Tavoitteet

Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on säilyttää ja vaalia alueen kulttuuriperintöön liittyviä merkkejä ja jäänteitä. Kulttuuriperintöön liittyviä kohteita voidaan pitää maiseman muistina, joka välittää tietoa nyt ja tulevaisuudessa perinteisestä elämäntavasta sekä vanhakantaisista elinkeinoista.

Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on myös tuoda esiin kiinnostavia ja monipuolisia kulttuuriperintökohteita, joita luonto-opastuksessa ja -opetuksessa sekä matkailun yritystoiminnassa on mahdollista hyödyntää.

5.2.3 Toimenpiteet

Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolailalla (295/1963) ilman, että niistä tehdään erillistä viranomaispäätöstä. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai poistaminen on kielletty ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa. Kiinteitä muinaisjäännöksiä valvoo Museovirasto, jonka kanssa yhteistyössä muinaisjäännösten mahdollinen merkitseminen, esittely ja hoito suunnitellaan. Kohteiden hoitotyöt pyritään mahdollisuuksien mukaan yhdistämään muiden ennallistamis- ja hoitotöiden toteutukseen.

Laurikkalan tilan perinnemaisemaa hoidetaan vuosittain niittämällä. Laurikkalan tilasta voidaan kehittää päiväkäyntikohde retkeilijöille, mikäli resursseja löytyy. Karistaan kämpän käyttöä tarkistetaan uudelleen tämänhetkisen vuokrasopimuksen päätyttyä vuoden 2010 lopussa. Karistaan rakennuskokonaisuudelle on laadittu rakennusinventoinnin (Mustonen 2007) yhteydessä vuonna 2007 alustava kunnostussuunnitelma budjetiteineen.

5.2.4 Seuranta

Kongonsaaren salpa-aseman päiväretkikohdetta seurataan huoltokäyntien yhteydessä, ja esimerkiksi mahdollisen ilkevallan jäljet korjataan yhteistyössä Museoviraston kanssa. Muinaisjäännösten hoitotoimenpiteet ja niiden seuranta suoritetaan Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-oppaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti.

Alueella sijaitsevan rakennuskannan tilaa seurataan voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti Metsähallituksen tietojärjestelmiä hyödyntäen.

5.3 Suositukset toimintatavoista luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi Natura-alueen käytössä

Metsäkeskuksen tulee toimittaa kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat metsänkayttöilmoitukset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY) tiedoksi. Perustetuilla luonnonsuojelualueilla toimitaan kuitenkin kyseistä aluetta koskevassa rauhoituspäätöksessä säädetyllä tavalla. Saimaannorpan suojelun kannalta on oleellista rantametsissä tehtävien hakkuiden ajankohta; norpan lisääntymisaikana 1.1–15.4. hakkuita ei tulisi tehdä rantavyöhykkeellä. Mikäli näillä alueilla kuitenkin on tarpeen tehdä hakkuita kyseisenä ajankohtana, on tällöin tarkistettava aluetta koskevat norpan esiintymistiedot Metsähallituksesta.

Yksityisille luonnonsuojelualueille laaditaan tarpeen mukaan hoitosuunnitelmat. Luonnonsuojelualueilla, joilla metsätalous on sallittu (metsälaki 1093/1996 ei ole voimassa), tulee metsäsuunnitelmille hakea ELY-keskuksen hyväksyntä.

Rakennuslupahakemuksia käsiteltäessä Natura-alueilla tulee ottaa huomioon norppien pesintätiedot suhteessa suunniteltuun rakentamiseen. Rantojensuojeluohjelmaan kuuluvalta Pihlajaveden alueelta on rakennusluvista pyydetty lausunto ELY-keskukselta. Pihlajaveden keskiosassa sijaitsevalta vanhan yleiskaavan alueelta rakennus- ja poikkeusluvista tulee pyytää aina ELY-keskuksen lausunto. Tarpeen mukaan lausunto tulee pyytää myös muualta, sillä saimaannorpan pesäpaikkojen ehdoton häirintäkielto on voimassa kaikkialla. Liitteessä 2 on esitetty rantojensuojeluohjelmara-jauksen lisäksi ne saimaannorpan pesinnän kannalta tärkeät alueet Pihlajavedellä, joilla on todennäköisintä että osana rakennuslupaharkintaa on tarvetta tarkastella rakentamisen vaikutuksia suhteessa saimaannorpan esiintymiseen.

Uusien pysyvien kelkkaurien, jääteiden, luistelureittien tai muiden talviaikaan ylläpidettävien väylien sijoittamista norpan pesinnän kannalta merkittävillä alueilla tulee välttää. Edellä mainittujen suunnittelualueeseen kohdistuvien hankkeiden vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin on arvioitava aina, ellei vankoilta perusteilla voida olla varmoja, että hanke ei heikennä Natura-arvoja.

Jätehuolto- ja ympäristönsuojelumääräyksiin sekä rakennusjärjestykseen on kiinnitettävä erityistä huomiota maisemallisesti herkällä vesistöalueella toimittaessa.

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

6.1 Retkeily

6.1.1 Nykytila

Matkailijoiden ja virkistyskäyttäjien vuotuiseksi käyntimääräksi Pihlajaveden Natura-alueella on arvioitu 35 000. Luku pitää sisällään myös alueelle suuntautuvat risteilyt. Pihlajaveden Natura 2000 -alueella on 14 retkisatamaa, joista Metsähallituksen hallinnassa on kuusi (taulukko 4). Retkisatamien lisäksi Metsähallituksen hoitamaksi päiväkäyntikohteeksi valmistui kesällä 2007 Kongonsaaren eteläpään salpa-asemaa ja sen rakennustöitä esittelevä lyhyt polku. Lisäksi Iso-Kankaisen saarella on 2,3 km:n mittainen retkeilypolku. Natura-alueen ulkopuolella on myös muutamia retkisatamia. (kuva 9)

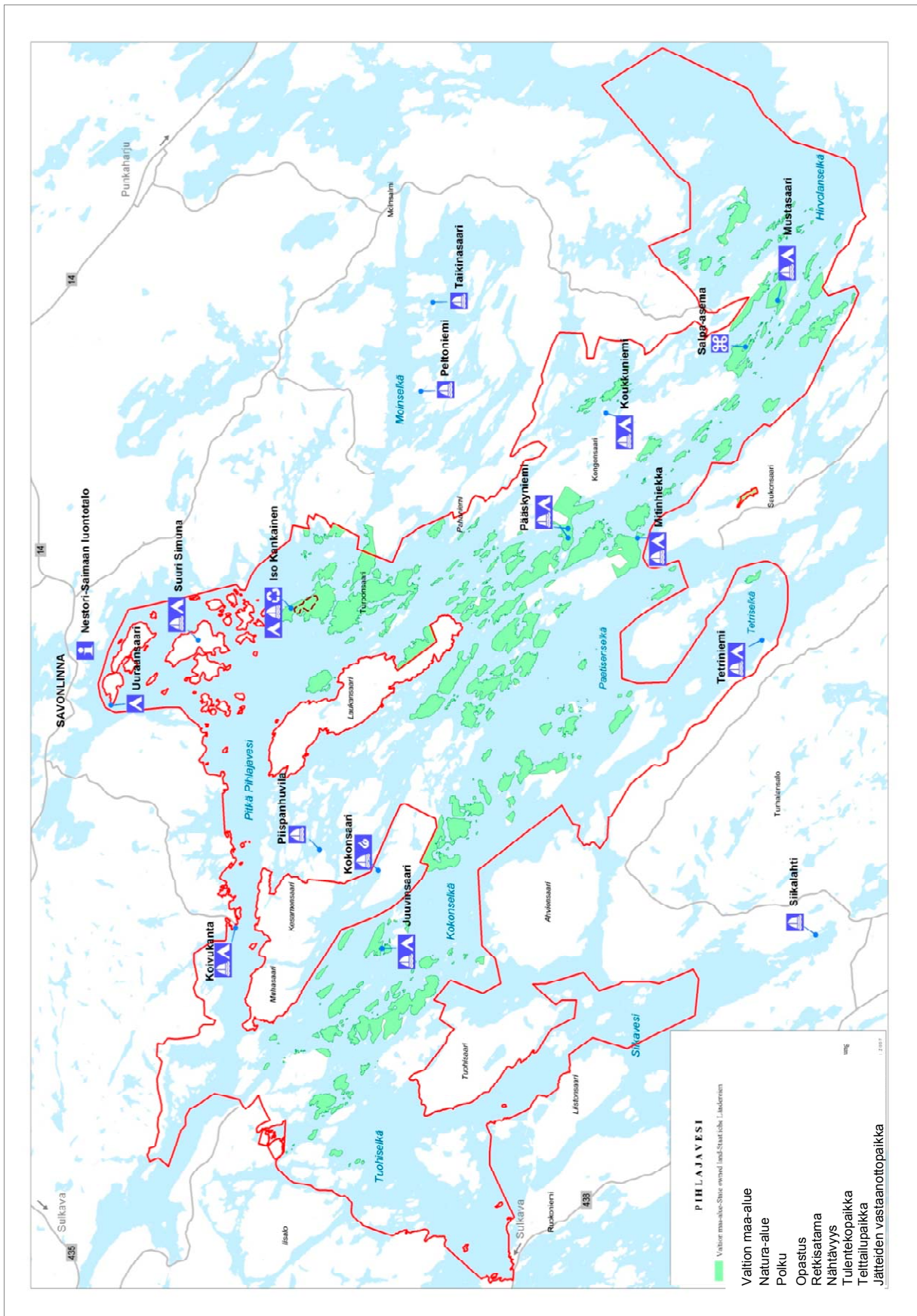
Taulukko 4. Pihlajaveden Natura 2000 -alueen palveluvarustus.

Retkisatama tai muu palvelurakenne	Ylläpitäjä
Juuvinsaaren retkisatama	Metsähallitus
Pakarhiekkan retkisatama (Pääskyniemi)	Metsähallitus
Pääskysalmen retkisatama (Pääskyniemi)	Metsähallitus
Mitinhiekkan retkisatama	Metsähallitus
Iso-Kankaisen retkisatama	Metsähallitus
Mustasaaren retkisatama	Metsähallitus
Kongonsaaren salpa-aseman palvelurakenteet	Metsähallitus
Uuraanpää	Savonlinnan kaupunki
Suuri-Simuna	Savonlinnan kaupunki
Tetriniemi	Savonlinnan kaupunki
Koukkuniemi	Savonlinnan kaupunki
Kokonsaari	Savonlinnan kaupunki
Koivukannanniemi	Pida Saaristo Siistinä ry
Piispanhuvi	Saimaan virkistysalueyhdistys

Pihlajaveden Natura 2000 -alueella tehtiin kesällä 2007 kävijätutkimus (Halme 2008). Kävijätutkimuslomakkeita kerättiin Metsähallituksen retkisatamissa ja Kongonsaaren salpa-asemalla sekä yrittäjän järjestämällä 1,5 tuntia kestäväällä höyrylaivaristeilyllä.

Retkisatamissa vastanneiden kävijöiden suosituimmat käyntikohteet Pihlajaveden Natura 2000 -alueella olivat Mitinhiekkan retkisatama Pesolansaarella, Kongonsaaren salpa-asema ja Iso Kankainen -saari, jossa on sekä Metsähallituksen retkisatama että Savonlinnan Pursiseuran tukikohta. Kävijät liikkuivat alueella yleensä matkaveneellä, ja he myös yöpyivät veneessä. Suurin osa retkisatamissa vastanneista oli käynyt alueella myös aikaisemmin, ja he viipyivät siellä pitkään. Pitkä viipymä selittyy osin sillä, että osalla vastaajista on kesämökki alueella.

Suurin osa kävijöistä tulee Savonlinnasta tai pääkaupunkiseudulta. Ulkomaalaisia vierailijoita oli retkisatamissa vastanneista vain 2 %, koko kävijätutkimukseen osallistuneista 8 %. Pihlajaveden alue ei ilmeisesti ole ulkomaalaisille kävijöille yhtä tuttu kuin lähialueen kansallispuistot Linnan- saari ja Kolovesi. Ulkomaalaisista suurin yksittäinen kävijäryhmä olivat saksalaiset.

Kuva 9. Pihlajaveden Natura-alueen palveluvarustus. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/2008, © Suomen ympäristökeskus 2008, © Genimap Oy, Lupa L5293.

Risteilylle osallistuneet miesmatkustajat olivat iältään keskimäärin 55–64-vuotiaita ja naiset 35–44-vuotiaita. Retkisatamissa vastanneista suurin osa kuului ikäluokkiin 35–44 ja 45–54; miehissä ja naisissa ei ollut iän suhteen juurikaan eroja. Pääaktiviteeteikseen alueella retkisatamissa vastanneet ilmoittivat luonnosta nauttimisen, maisemien katselun, uimisen ja auringon ottamisen. Moottoriveneily oli tärkeää yli puolelle kävijöistä. Risteilyllä vastanneilta ei kysytty pääaktiviteettia, sillä he olivat koko vierailunsa ajan risteilyaluksessa.

Suurin osa (89 %) retkisatamissa tavoitetuista kävijöistä vietti Pihlajaveden alueella yhden tai useamman vuorokauden (keskiarvo 5,3 vuorokautta; keskiarvoa nostivat alueen mökkiläiset). Päiväkävijöitä oli 11 %, ja heidän keskimääräinen käynnin kesto oli 5,2 tuntia. Valtaosa (81 %) retkisatamissa haastatelluista oli käynyt Pihlajavedellä aikaisemminkin. Tärkeimmät syyt tulla Pihlajavedelle olivat maisemat ja luonnon kokeminen.

Risteilymatkustajat osallistuivat risteilylle usein hetken miellijohteesta, ja he lähtivät risteilylle nauttimaan maisemista ja rentoutumaan. Matkustajista noin puolet oli alueella ensimmäistä kertaa. Risteilymatkustajat käyttivät keskimäärin enemmän rahaa kuin retkisatamissa vastanneet.

Risteilymatkustajien käynti Pihlajaveden alueella kesti 1,5 tuntia, joten he olivat kaikki päiväkävijöitä. Heiltä kysyttiin kuitenkin, kuinka kauan he viipyvät Savonlinnan matkailualueella. Matkailualueella yöpyi 86 % risteilymatkustajista. Yöpyjät viipyivät keskimäärin seitsemän vuorokautta, ja suurin osa heistä majoittui hotellissa. Päiväkävijät viipyivät Savonlinnan matkailualueella keskimäärin 6,6 tuntia. Risteilymatkustajien tärkeimmät syyt tulla Pihlajavedelle olivat maisemat, rentoutuminen sekä yhdessäolo oman seurueen kanssa.

6.1.2 Tavoitteet

Tavoitetila luontomatkailulle Metsähallituksen Saimaan suojelualueilla

Saimaan suojelualueet, joihin Pihlajaveden Natura 2000 -alue kuuluu, muodostavat ympärivuotisen luonto- ja kulttuurimatkailun painopistealueen, joka on Euroopan järvimatkailun kärkikohde. Se on nähtävyys, luonnossa liikkumisen ja luonnonhavainnoinnin sekä ympäristökasvatuksen tärkeä kohdealue. Alueilla noudatetaan kestävä luontomatkailun periaatteita, ja toiminnot tapahtuvat luontoarvoja vaarantamatta. (Laukkanen 2009b)

- Luontomatkailu lisää ymmärrystä alueen luonnon erityispiirteistä ja vastuullisesta käytöksestä luontoa kohtaan.
- Kävijät ymmärtävät roskattoman retkeilyn periaatteen ja osaavat myös toteuttaa sen käytännössä.
- Suojelualueilla kävijöiden viipymä matkailualueella pitenee, ja näin koko alue hyötyy.

Tavoitteet luontomatkailulle Pihlajaveden suojelualueella vuoteen 2015

- Alueen käyntimäärä nousee.
- Matkaveneilijät säilyvät Pihlajaveden alueen merkittävänä kohderyhmänä. Alueella on myös paljon paikallista virkistyskäyttöä – päiväkävijöitä sekä savonlinalaisia että muualta kotoisin olevia vapaa-ajanasujia. Useimmille heistä Pihlajavesi on päiväkäyntikohde.
- Retkisatamat mahdollistavat monipuolisen vesillä liikkumisen ja tarjoavat mahdollisuuksia niin jokamiesretkeilijöille kuin matkailun yritystoiminnalle.
- Erillisiä varaustaukopaikkoja tarvitsevat asiakkaat ohjataan yrittäjien tarjoamiin palvelukohteisiin. Varaustaukopaikkojen perustaminen on mahdollista myös valtionmaille, mikäli kysyntää on riittävästi ja sopiva yhteistyömalli löytyy.
- Laurikkalan tilasta ja sen lähialueesta Turponsaarella voidaan kehittää päiväkäyntikohde.
- Alueen erityisarvoista opastusviestinnässä esille tuodaan etenkin saimaannorppa.

6.1.3 Toimenpiteet

Alueella on riittävä retkeilypalveluvarustus, ja se on tällä hetkellä kohtuullisen hyvässä kunnossa. Suunnittelukaudelle ajoittuu korvausinvestointeja. Mikäli uudelle palveluvarustukselle ilmenee suunnittelujakson aikana selvästi tarvetta, rakentaminen toteutetaan virkistysvyöhykkeellä. Uudisrakentaminen muualle kuin virkistysvyöhykkeelle vaatii toimenpidesuunnitelman.

6.1.4 Seuranta

Luontomatkailun kestävyyttä seurataan Saimaan suojelualueiden luontomatkailusuunnitelmassa (Laukkanen 2009b) määritetyillä mittareilla.

Seuraava kävijätutkimus toteutetaan alueella vuonna 2012, mikäli tutkimukseen on osoittanut resursseja.

6.2 Opastusviestintä ja ympäristökasvatus

Opastusviestintä Pihlajaveden alueella tarjoaa nykyisellään perustiedot alueesta ja sen suojeluarvoista, mutta viestintää olisi kehitettävä niin, että tarjolla olisi nykyistä monipuolisempaa yleistietoa luonnosta. Tärkeimpiä suojeluarvoja tulee nostaa entistä enemmän esille.

Pihlajaveteen liittyvää neuvontaa ja asiakaspalvelua on saatavilla Savonlinnan maakuntamuseossa Riihisaarella sijaitsevasta Nestori-luontonäyttelystä. Pihlajavedellä on [www-sivut luontoon.fi](http://www.sivut.luontoon.fi)-verkkopalvelussa, mutta ei omaa esitettä. Esitettä ei myöskään ole suunnitteilla.

Metsähallituksen retkisatamissa on infotaulut, joissa on kartat sekä yleistietoa alueesta ja vastuullisesta retkeilystä. Erityiskohteena alueella on Kongonsaaren salpa-asema, jonka yhteydessä on Salpalinjaa esittelevä polku. Pihlajavedellä ei ole näkyvissä maasto-opasteiden osalta uusia tarpeita. Vanhojen opasteiden sisällön uusiminen on ajankohtaista noin 5–10 vuoden sisällä. (Laukkanen 2009a)

6.3 Matkailun yritystoiminta

6.3.1 Nykytila

Suunnittelualue on osa Savonlinnan matkailualueita. Pihlajavedellä luontomatkailun keskeisiä toimintoja ovat välinevuokraus- ja majoituspalvelut sekä ohjelmapalvelut.

Metsähallituksen hallinnoimilla suojelualueilla toimivilta yrityksiltä edellytetään käyttöoikeussopimusta. Poikkeuksena on jokamiehenoikeuksien mukainen yritystoiminta, joka on suojelualueilla mahdollista ilman lupaa tai sopimusta. Alueella voi liikkua vapaasti, kuitenkin liikkumisrajoitukset ja mahdolliset suojelualueita koskevat muut määräykset huomioiden. Huollettujen taukopaikkojen (tulentekopaikkojen ja käymälöiden) käyttö ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Näiden kohteiden hyödyntäminen yrityksen toiminnassa edellyttää lupaa tai sopimusta ja on maksullista. (Metsähallitus 2007b)

Käyttöoikeussopimusten lisäksi yhteistyösopimuksia voidaan tehdä sellaisten yritysten kanssa, jotka sitoutuvat noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita harjoittaessaan toimintaa suojelualueilla. Metsähallituksen tavoitteena on yhteistyösopimuksen laatiminen aina, kun yritys käyttää suojelu-, erämaa- tai suojeluohjelma-alueita tai muutoin selvästi profiloituu niihin. Yhteistyöyritys saa linkin kyseisen alueen luontoon.fi-sivulle ja tilan salliessa esitteet Metsähallituksen asiakaspalvelupisteisiin, Metsähallitus järjestää yhteistyöyrityksille palaute- ja yhteistyöpalavereita sekä antaa kävijätutkimusten ja asiakasseurannan tulokset yritysten käyttöön. Käyttöoikeus- ja yhteistyösopimuksiin liittyvät edut ja velvoitteet näkyvät taulukossa 5.

Pihlajaveden alueella kuudella yrityksellä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa. Sopimusyritykset tarjoavat ohjelmapalveluita (kolme yritystä), kuljetuspalveluita (kaksi yritystä) sekä välinevuokrausta, ruokailupalveluita ja majoitusta (kutakin yksi yritys).

Vuonna 2007 tehdyn Saimaan alueen yritystutkimuksen (Lindblom 2008) kohteena olivat Saimaan suojelualueilla toimivat Metsähallituksen sopimus- ja yhteistyöyritykset sekä muut yritykset, joiden tiedettiin käyttävän suojelualueita toiminnassaan tai arvioitiin hyötyvän niistä muuten. Pihlajaveden Natura 2000 -alue kuului kyselyn Saimaan suojelualueisiin. Kysely lähetettiin 70 yritykselle, joista 33 vastasi.

Vastanneista yrityksistä 2/3 oli käyttänyt jotain Saimaan suojelualueista viimeisen vuoden aikana, ja useimmat niistä aikoiivat jatkossakin käyttää alueita yritystoiminnassaan. Vajaa viidennes yrityksistä ilmoitti päätoimialakseen majoituspalvelut. Ohjelmapalvelua ei toimialojen joukossa tarjottu, ja siksi suurin osa vastanneista (19 yritystä) sijoittuikin päätoimialaltaan luokkaan ”muu” toimiala. Vastanneet yritykset työllistivät 142 vakituista ja 74 määräaikaista työntekijää.

Pääosa yritysten asiakkaista on suomalaisia (80 %) ja yksityisasiakkaita (66 %). Kesäsesonki näkyy selvästi yrityksissä. Kesä-, heinä- ja elokuu ovat yrityksille vilkkainta aikaa. Kolmen kesäkuukauden aikana käy puolet vuoden asiakkaista.

Pääosa Saimaan yritystutkimukseen osallistuneista yrityksistä tarjosi 1–3 aktiviteettia. Yritysten pienuus ja erikoistuminen näkyvät myös siinä, että yhtä lukuun ottamatta vastanneet yritykset tekivät yhteistyötä muiden yritysten kanssa, ja suurin osa yrittäjistä aikoi lisätä yhteistyötä tulevaisuudessa. Yhteistyön arvioitiin olevan eduksi yritysten menestymiselle.

Taulukko 5. Käyttöoikeus- ja yhteistyösopimukseen liittyvät edut ja velvoitteet. Käyttöoikeussopimuksen edellytykset ja sopimukseen liittyvät hyödyt näkyvät ylemmässä ruudussa. Yhteistyösopimukseen liittyvät edellisten lisäksi alemmalla rivillä olevat edellytykset ja edut.

Yritys saa	Metsähallitukselta edellytetään	Metsähallitus saa	Yritykseltä edellytetään
<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen: vähintään 1 vuosi tai kausi, enintään 3 vuotta kerrallaan (vuoden 2008 alusta) oikeuden harjoittaa yritystoimintaa alueella ja käyttää sovittuja palvelurakenteita tai rakennuksia kirjalliset perustiedot suojelualueesta, luontomatkailun kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä 	<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen laatiminen kirjallisen perusaineiston toimittaminen yritykselle alueesta, luontomatkailun kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä (ISO 14001) 	<ul style="list-style-type: none"> tiedot yrityksestä ja yritystoiminnan luonteesta maksun sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä yritykset noudattavat suojelualueiden sääntöjä 	<ul style="list-style-type: none"> käyttöoikeussopimusta vähintään toiminimeä maksua sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä raportointia Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän noudattamista (ISO 14001)
<ul style="list-style-type: none"> perehdytystä: suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä kaikkien alueella toimivien yhteistyöyrittäjien kanssa yhteinen palaveri 2 kertaa vuodessa (kevät/syky) kirjallisena käyntimäärät ja kävijätutkimuksen tulokset alueelta, jota sopimus koskee markkinointietua: mahdollisuuden linkkiin tai yhteystietoihin nettiin (luontoon.fi/outdoors.fi) ja esitemateriaalinsa esille luontokeskuksissa, -taloissa ja -tuissa tilan sallimissa rajoissa voi osallistua alueen kehittämiseen esimerkiksi yhteistyöpalavereissa 	<ul style="list-style-type: none"> yritysten perehdytystä (suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä) vuosittaisten yhteistyöpalavereiden järjestäminen yrityksille jaetaan alueen vakiomuotoiset kävijätutkimusraportit ja vuosittaiset käyntimäärät linkin tekeminen tai yhteystiedot nettiin (luontoon.fi/outdoors.fi) tilan sallimissa rajoissa yrittäjän esiteaineisto laitetaan esille asiakaspalvelupisteisiin tiedon jakaminen ja osallistaminen alueen kehittämiseen osallistuminen turvallisuusriskien kartoitukseen 	<ul style="list-style-type: none"> tiedon yrityksen asiakkaiden määrästä ja asiakaskunnan profiilista raportoinnissa ja yhteistyöpalavereissa palautetta palautteen saanti yritykseltä säännöllistä yritykset toimivat ympäristövastuullisemmin yrityksen asiakkaat toimivat ympäristövastuullisemmin 	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyösopimusta raportointia, suoraa palautetta ja asiakaspalautetta osallistuu Metsähallituksen järjestämään perehdytykseen osallistuu Metsähallituksen järjestämiin vuosittaisiin yhteistyöpalavereihin toimittaa yrityksen ajantasaiset yhteystiedot ja www-osoitteen edistää kestävä luontomatkailun periaatteiden toteutumista turvallisuussuunnitelma

6.3.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

Suunnittelualuetta kehitetään Metsähallituksessa osana Saimaan matkailun painopistealuetta. Heinäveden Kermajärveltä alkava suojelualueiden ketju muodostaa Saimaa-nimisen toiminnallisen aluekokonaisuuden, johon Savonlinnan seudun matkailualueen luontoon ja kulttuuriin liittyvä ohjelmalvelutoiminta tukeutuu. Tavoitteena on kohdistaa yleisökäyttö ja sen edellyttämät rakenteet ensisijaisesti matkailun valtakunnallisille painopistealueille, joilla investointien vaikuttavuus on mahdollisimman suuri. Vaikuttavuus syntyy pääosin matkailuyritysten parantuneiden toimintaedellytysten kautta.

Matkailun yritystoiminnan tulee perustua Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteisiin, ja matkailun painopistealueilla sen vaikutuksia tulee seurata luontomatkailun ympäristövaikutusten arvioinnista voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Saimaan suojelualueille on valmistunut vuoden 2009 aikana luontomatkailusuunnitelma (Laukkanen 2009b), jossa toimenpiteet on määritelty tarkemmin. Suunnitelmassa määritelty mittaristo (LAC) otetaan käyttöön. Pihlajaveden Natura-alueen osalta retkeilyä ja matkailun yritystoimintaa koskevat yleiset tavoitteet sekä toimenpiteet on esitetty luvuissa 6.1.2 ja 6.1.3.

Yrityspalaute kerätään sopimusyrittäjiltä vuosittain ja käydään läpi yhdessä yrittäjien kanssa. Sopimusyrittäjätapaamiset järjestetään kahdesti vuodessa. Sekä yritystutkimus (Lindblom 2008) että luontomatkailusuunnitelma (Laukkanen 2009b) Saimaan suojelualueille on tarkoitus päivittää vuonna 2017.

6.4 Palvelurakenteiden huolto

Tavoitteena on säilyttää korkealaatuinen ja ulkoasultaan yhtenäinen sekä luonnonarvojen suojelun kannalta tarkoituksenmukainen palvelurakennekokonaisuus alueella. Palveluvarustuksen tulee täyttää turvallisuusvaatimukset sekä Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän kriteerit. Palveluvarustuksen huollossa noudatetaan Metsähallituksen ympäristö- ja laatukäsikirjan vaatimuksia. Rakenteiden huollossa ja rakentamisessa noudatetaan Metsähallituksen luontorakentamisen periaatteita sekä luontorakenteiden piirustuskokoelmaa.

Alueella ei ole Metsähallituksen järjestämää jätehuoltoa, vaan alue kuuluu roskattoman retkeilyn piiriin. Iso-Kankaisen retkisatamassa on Savonlinnan kaupungin ylläpitämä yhdyskuntajätteen keräyspiste.

Polttopuuhuollon alueella hoitavat pääasiassa yrittäjät. Tarvittaessa huollon järjestämistä voidaan täydentää muiltakin osin ostopalveluilla.

7 Tutkimus

7.1 Nykytila

Pihlajaveden alueella on tehty runsaasti erityyppistä tutkimusta viime vuosikymmenten aikana. Pihlajavesi-LIFE-projektissa tutkittiin kattavasti alueen tilaa ja suojelun lähtökohtia. Riistan- ja kalantutkimuslaitos on tutkinut Pihlajavedellä mm. ammattikalastusta sekä kalastuksen ja saimaannorpan välistä suhdetta.

Suunnittelualueelta on laadittu aikaisemmin pääasiassa saimaannorppaa, kalastusta, linnustoa ja kasvillisuutta koskevia selvityksiä ja tutkimuksia. Hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä teetettiin alueen kävijätutkimus (Halme 2008), Saimaan yritystutkimus (Lindblom 2008), arkeologinen selvitys (Hertell 2007), rakennusinventointi (Mustonen 2007) sekä selvitys jäätteiden vaikutuksesta saimaannorpan pesien sijoittumiseen (Kokkonen ym. 2007).

7.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Metsähallitus vastaa suojelualueiden perusinventoinneista sekä ennallistamistöiden perusseurannasta, mutta ei tee alueella varsinaista tutkimusta. Hoidon ja käytön ratkaisut perustetaan kattavaan tutkimustietoon tekemällä yhteistyötä tutkimuslaitosten, yliopistojen ja eri viranomaisten kanssa.

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen valtionmaille soveltuu tutkimustoiminta, joka tukee alueen hoitoa ja käyttöä sekä vaikutusten arviointia ja seurantaa. Tutkimuksen tulee edistää alueen ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden seurantaa sekä harvinaisten ja uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelutilanteen seurantaa.

Tutkimusten maastotöihin tarvitaan Metsähallituksen myöntämä lupa. Metsähallitus osallistuu tarvittaessa suojelualueiden hoidon ja käytön kannalta keskeisten tutkimusten suunnitteluun sekä maastotöiden järjestelyihin.

8 Muu käyttö

8.1 Marjastus ja sienestys

Jokamiehenoikeudella tapahtuva marjastus ja hyötysienten poiminta on Pihlajaveden Natura 2000 -alueella sallittu.

8.2 Kalastus

8.2.1 Nykytila

Onkiminen ja pilkkiminen on sallittu Pihlajaveden Natura 2000 -alueella jokamiehenoikeudella; viehe- ja verkkokalastus on sallittu kalastuslain (286/1982) mukaisesti huomioiden luvun 8.2.2 saimaannorpan suojelua koskevat erityiset kalastusrajoitukset. Kalastus edellyttää asianmukaista lupaa.

Pihlajaveden kalastusalue kuuluu Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) piiriin, ja sen numero on 618. Kalastusalueen pinta-ala on noin 51 500 ha, eli se on huomattavasti laajempi kuin Pihlajaveden Natura 2000 -alue. Valtio omistaa Pihlajaveden Natura-alueella noin 1 100 ha vesialueita.

Pihlajavedellä kalastaa ammatikseen edelleen säännöllisesti noin 10–15 ammattikalastajaa. Metsähallituksen vesialueella kalastaa troolilla ja nuotalla kuusi ammattikalastajaa, joille Metsähallituksen vesialueet ovat lähinnä täydentäviä lupa-alueita. Tämän lisäksi ammattikalastajille on myönnetty kalastuslain 18. §:n mukaisia lupia Metsähallituksen osuuskuntien vesillä.

Pihlajaveden vapaa-ajankäyttö on jatkuvasti kasvanut. Harrastuskalastajia, veneilijöitä ja retkeilijöitä liikkuu alueella varsinkin kesäisin. Lisäksi osa Pihlajaveden yli 2 500:sta vapaa-ajanasunnon asukkaasta kalastaa Pihlajavedellä, samoin kuin monet Savonlinnan ja muiden lähikuntien asukkaat. Pihlajavesi houkuttelee vapaa-ajankalastajia niin hauen virvelöintiin, järvilohen ja taimenen uisteluun kuin mato-ongelle ja pilkillekin. Myös verkko- ja katiskakalastusta harrastetaan.

Verkkokalastus on saimaannorppakannan suurin uhka Pihlajaveden Natura 2000 -alueella sen aiheuttaman sivusaalisuolleisuuden takia. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut pyydysrajoituksia saimaannorpan elinalueilla. Saimaannorpan suojelemiseksi Pihlajavedelle on annettu myös erillisiä kalastusrajoituksia. Lisäksi verkkokalastusta on rajoitettu osakaskuntien ja Etelä-Savon ELY-keskuksen (ESA-ELY) välisillä sopimuksilla.

Metsähallituksen tekemässä Pihlajaveden kävijätutkimuksessa kesällä 2007 (Halme 2008) kalastuksen pääasialliseksi aktiviteetiksi kyseisellä käynnillään Pihlajavedellä ilmoitti 37 % kävijöistä (n = 243). Näistä kaikkein tärkeimpänä syynä kyseiseen käyntiin kalastusta piti 5 % kävijöistä (n = 167). Kalastajien kokonaismäärä on todennäköisesti suurempi, koska kävijätutkimuksen tekijät näkivät usein kalastajia liikkumassa vesillä, mutta tavoittivat heitä ehkä muita virkistyskäyttäjiä harvemmin otannan pariin. Metsähallituksen Pihlajaveden pyydyslupa-alueella no 7009 on myyty 20–30 pyydyslupaa vuosina 2005–2007. Yhteensä ne vastaavat noin 50 verkkoa. Suurin osa alueella kalastavista käyttää aktiivisia pyyntimenetelmiä.

8.2.2 Kalastus ja saimaannorppa

Saimaannorppakannan taantumisen syitä ovat pääasiassa olleet verkkokalastus, epäedulliset pesimäolot ja pesinnän – mm. poikasen imettämisen – häiriintyminen. Vuosittaiset poikasmäärät ovat olleet kasvussa samalla, kun myös kuolleisuus on lisääntynyt. Kantaan syntyy vuosittain 50–60 kuuttia, joista vain noin 20 % selviytyy viiden vuoden sukukypsyysikänsä. Kuolleisuudesta noin 70 % on kohdistunut alle yksivuotisiin norppiin. (Kokko ym. 1998, Sipilä 2003, Ranta & Lundberg 2006)

Tavoitteena on saada kanta kasvamaan 400 yksilöön vuoteen 2020 mennessä. Tällöin lajin todennäköisyys kuolla sattumasukupuuttoon on alhainen. Tämä edellyttää poikas- ja aikuiskuolleisuuden alenemista, mihin pyritään kalastuksen ohjaamisella ja häirinnän ehkäisemisellä. Kannan kasvun turvaamiseksi kalastusrajoitusten tulee kattaa saimaannorpan keskeiset elinalueet.

Emo vieroittaa poikasen huhtikuun lopulla jäiden lähdön aikaan. Tällöin nuoret norpat ovat suurimassa vaarassa kuolla kalanpyydyksiin. Ilmoitettujen tapausten mukaan saimaannorppia kuolee kalanpyydyksiin noin kuusi vuodessa, ja näistä aikuisia norppia 1–3 kappaletta. Hyvinkin pieni aikuiskuolleisuuden kasvu voi edelleen aiheuttaa lajin kuolemisen sukupuuttoon hitaan lisääntymisen ja kannan alueellisen hajanaisuuden vuoksi.

Saimaannorpan elinalueet liitettiin Suomen Natura 2000 -aluerajaukseen, josta hallitus teki päätöksen elokuussa 1998. Kansalliset ja kansainväliset päätökset, sopimukset sekä lait edellyttävät valtiovaltaa toimimaan saimaannorpan elinympäristön ja -olosuhteiden säilyttämiseksi ja parantamiseksi sekä ottamaan saimaannorppa huomioon sellaisissa ympäristö- ja kalastuspoliittisissa päätöksissä, joilla voi olla vaikutusta norpan elinolosuhteisiin.

Vuonna 2011 maa- ja metsätalousministeriö päätti eräiden aikuisillekin saimaannorpille vaarallisten kalastusmenetelmien ja -välineiden käytön rajoituksista saimaannorpan keskeisillä elinalueilla (Valtioneuvoston asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla 295/2011), Pihlajavesi mukaan lukien. Päätös kieltää seuraavat pyyntivälineet:

- pitkäsiima ja muu koukkupyödyys, jossa käytetään syöttinä kalaa tai kalanpalaa
- riimuverkko
- verkko, jonka liina on tehty monisäikeisestä langasta (multifiililanka)
- solmuväliltään alle 60 mm:n verkko, jonka liina on tehty 0,17 mm paksummasta yksisäikeisestä langasta (monofiililanka)
- solmuväliltään 60 mm:n tai sitä suurempi verkko, jonka liina on tehty 0,20 mm paksummasta yksisäikeisestä langasta
- päältä avoin isorysä ja muu isorysää vastaava seisova pyydys, jonka solmuväli on yli 55 mm, sekä sellainen isorysä, joka ei ole päältä avoin
- katiska, merta tai rantarysä, jonka nielu on leveydeltään yli 150 mm.

Verkkokalastusta on rajoitettu Pihlajavedellä myös muilla keinoilla. Valtion vesialueille Metsähallitus ei myy lupia verkkokalastukseen. Lisäksi verkkokalastusta on rajoitettu keväällä sekä alkukesällä (15.4.–30.6.) osakaskuntien ja Etelä-Savon ELY-keskuksen välisillä sopimuksilla. Keskeisillä norppa-alueilla keväinen verkkokalastusrajoitus on turvattu myös asetuksella (Valtioneuvoston asetus verkkokalastuksen rajoittamisesta saimaannorpan poikasten suojelemiseksi 294/2011, Liite 3). Osakaskunnat saavat sovitusta rauhoituksesta veden vuokraa vastaavan korvauksen 170 €/km². Saimaannorpan suojelun vuoksi säädetyt sekä vapaaehtoiset kalastusrajoitukset hyödyttävät myös saimaannieriää, järviilohta ja kuhaa.

Kalastusrajoitusten ansiosta enemmän poikasia on jäänyt eloon, ja saimaannorppakannan ikärakenne on jossain määrin korjaantunut. Jos poikanen selviää ensimmäisestä vuodestaan, on sillä hyvät mahdollisuudet selvitä sukukypsäksi. Vuonna 2010 Saimaalla noin 90 % löydetystä saimaannorppien poikaspesistä on sijainnut alueilla, joilla kevätaikainen verkkokalastus on kielletty. Vie-roitusikäiset poikaset liikkuvat toukokuulta alkaen jo kuitenkin niin laajalti, että vapaaehtoisten verkkokalastusrajoitusten suoja jää huomattavasti pienemmäksi.

8.2.3 Tavoitteet ja toimenpiteet

Tarvittaessa Metsähallitus osallistuu kalastusalueen osakkaana kalanistutuksiin. Kalastuskäytäntöjä Pihlajavedellä pyritään ohjamaan myös jatkossa siten, että saimaannorppien kalanpyydyskuolleisuus vähenisi nykytasolta. Norpalle vaarattomien pyydysten käyttö on tärkeää etenkin keväällä norpan poikasten aloittaessa itsenäistä elämää. Tehokkain käytössä oleva keino kalanpyydyskuolleisuuden pienentämiseksi on kevätaikaisen verkkokalastuksen vähentäminen norppa-alueilla. Metsähallitus sopii edelleen vesialueiden omistajien kanssa uusista vapaaehtoisista verkkokalastusrajoituksista korvausta vastaan.

8.3 Metsästys

8.3.1 Nykytila

Pihlajaveden Natura 2000 -alueella metsästys on sallittu metsästyslain (615/1993) mukaisesti. Lähes kaikki alueen valtionmaat on vuokrattu paikallisille metsästysseuroille vuokrametsästysalueena. Metsähallitukselta vuokrattujen metsästysalueiden pinta-ala on Pihlajaveden Natura-alueella yhteensä noin 2 990 ha. Metsähallituksen maista Pihlajavedellä noin 40 ha on vuokraamatta metsästyskäyttöön.

Pihlajavedellä metsätetään enimmäkseen suurissa ja asutuissa saarissa. Myös suurin osa pienemmistä saarista ja luodoista Pihlajaveden Natura 2000 -alueella on vuokrattu metsästyskäyttöön. Käytännössä niillä ei pienen koon vuoksi yleensä metsätetä. Pienet saaret ja luodot ovat kuitenkin tärkeitä metsästysseuroille vuokramaina, sillä hirvenmetsästyslupaan vaaditaan 1 000 ha:n yhtenäinen metsästysalue.

Luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV lajeja Pihlajavedellä ovat saimaannorppa, liitorava ja saukko. Alueella tavataan lisäksi liitteiden II ja IV lajeista ilvestä, sutta ja karhua. Lajeista saukko, ilves, susi ja karhu kuuluvat riistaeläimiin; muut ovat rauhoitettuja. Alueella esiintyvistä lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteen I lajeista riistalajeja ovat metso, teeri ja pyy.

Pihlajaveden alueella metsätettiin vuosina 2004–2006 saalistilastojen mukaan eniten heinäisorsia, jäniksiä ja supikoiria (Heiskanen ym. 2008). Hirvijahti on Pihlajaveden alueen asukkaille sosiaalisesti ja saaliin arvolla mitattuna tärkein metsästysmuoto.

Osana Pihlajaveden erätaloussuunnittelua alueen metsästysseuroilta koottiin tietoa mm. saalismääristä, metsästys- ja riistanhoitokäytännöistä sekä metsästyksen sosiaalisesta merkityksestä paikallisille. Muilta virkistyskäyttäjiltä tiedusteltiin suhtautumista metsästykseseen Pihlajavedellä sekä metsästyksen aiheuttamasta häiriöstä.

Pihlajaveden Natura-alueella metsästettävistä lajeista metso, teeri ja pyy ovat lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lajeja, joiden kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästää kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jäsenvaltioiden on kuitenkin varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen sääntelyn periaatteita.

Metso ja teeri on mainittu lisäksi kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) silmäläpidettäviksi (NT) lajeiksi. Metson, teeren ja pyyn – kuten muidenkin riistalajien – osalta edellä mainittuja EU:n ja kansallisia suojelutavoitteita toteutetaan metsästyslailla (615/1993) ja asetuksilla annettujen rauhoitusaikojen sekä riistanhoitopiirille annetun riistalajien kestävän käytön valvontaa koskevan velvoitteen kautta. Metsästyslain 38. §:n mukaan riistanhoitopiirin on riistanhoitoyhdistyksen alueella kiellettävä eläimen metsästäminen tai rajoitettava sitä, jos riistaeläimen kannan säilyminen siellä vaarantuu.

Metsästysseurakyselyn tulosten perusteella kestävän käytön periaate toteutuu metsästyksessä Pihlajaveden Natura 2000 -alueella myös paikallisella tasolla. Suurin osa metsästysseuroista oli arvioinut riistakantojen joko säilyneen ennallaan tai kasvaneen alueellaan. Merkittävällä osalla metsästysseuroista on ollut omia saaliskiintiöitä ja rauhoituksia kanalinnuille, millä voidaan sopeuttaa metsästyspainetta vuosittain vaihtelevien kanalintukantojen kokoon. Pihlajaveden Natura 2000 -alueen metsästysseuratoimintaa voidaan pitää näin ollen ennakoivana, vastuullisena ja ekologisesti kestäväenä.

Metsästys on kyselyn mukaan Pihlajaveden Natura 2000 -alueella tärkeä virkistyskäyttömuoto. Alueella toimivissa metsästysseuroissa on noin 400 jäsentä. Paikallisista metsästysseuroista 70 % katsoo metsästyksellä olevan melko suuri tai erittäin suuri merkitys kyläyhteisöjen vireänä säilymisen kannalta.

Muu virkistyskäyttö ja metsästys eivät näyttäisi olevan ristiriidassa keskenään. Alueen muista virkistyskäyttäjistä 3 % oli joskus kokenut metsästyksen häiritseväksi. Metsästyksen alueella haluaisi kieltää 15 % kävijätutkimuksen (Halme 2008) yhteydessä tehtyyn metsästyskyselyyn vastanneista. Vertailukohtana eteläisimmän Suomen kansallispuistoissa tehdyissä kyselyissä puistoissa metsästyksen suhtautuu kielteisesti noin 80 % kävijöistä. Pihlajaveden alueen kesä- ja syysaikaisen virkistyskäytön voidaan jatkossa ennakoida kasvavan, joten vaaratilanteiden välttämiseen tulee metsästyksen yhteydessä joka tapauksessa kiinnittää aiempaa enemmän huomiota (Heiskanen ym. 2008).

8.3.2 Tavoitteet

Metsästys suunnittelualueella järjestetään siten, että se ei muodosta riskiä alueen suojelutavoitteille tai muulle virkistyskäytölle sekä mahdollisuuksien mukaan tukee alueen luonnonhoidon tavoitteita.

8.3.3 Toimenpiteet

Metsästysrajoitukset

Saimaannorpan pesinnälle aiheutuvien häiriöiden ehkäisemiseksi talviaikaista liikkumista Pihlajaveden Natura 2000 -alueen tärkeimpien pesimäalueiden saarissa esitetään rajoitettavaksi, mikä koskee myös alueella harjoitettavaa metsästystä. Alueilla, missä rajoitusvyöhykkeen saaria ympäröi valtion vesialue, liikkumisrajoitus ulottuu myös jääalueelle 50 m:n etäisyydelle saarten rannasta. Rajoitusvyöhykkeet on esitetty luvussa 4.

Alueen muiden virkistyskäyttäjien huomioimiseksi retkisatamien ympärille jätetään 150 m:n levyinen suojavyöhyke, jolla ampuminen on kielletty.

Metsästyssuosituks

Suosittelavaa on, että metsästys ajavilla tai muutoin toimintatavaltaan isännän ulottumattomissa olevilla koirilla lopetetaan kaikilla Pihlajaveden Natura 2000 -alueen norpan pesintään soveltuvilla ranta-alueilla vuosittain helmikuun alusta alkaen, jotta norpille turvataan pesimärauha.

Suosittellaan, että majavanmetsästystä Pihlajaveden Natura 2000 -alueella painotettaisiin syyskaudelle norpan häiriöttömän pesinnän varmistamiseksi. Kevätmetsästys on kuitenkin mahdollista rajoitusvyöhykkeiden ulkopuolella; norpan pesintään soveltuvien rantojen ja luotojen läheisyydessä liikkumista tulee välttää.

Metsästysverotuksen mitoittaminen kantoja vastaavaksi saaliskiintiöin ja rauhoituksin edellyttää ajantasaista tietoa. Suunniteltaessa seuraavan syksyn metsästystä metsästyseurojen on hyvä käyttää hyödykseen aikaistetun kolmiolaskennan alustavia tietoja lintutilanteesta. Kanalintujen metsästys tulisi painottaa poikaslintuihin. Tässä ikäluokassa kuolleisuus on syksyn ja talven aikana suurinta; vanhojen yksilöiden todennäköisyys säilyä hengissä seuraavaan kevääseen on paljon korkeampi. Tämä olisi syytä huomioida erityisesti kanalintujen poikastuoton kannalta huonoina vuosina.

8.3.4 Seuranta

Ympärivuotisen valvonnan tehostamiseksi Pihlajaveden Natura 2000 -alueen valtionmaiden metsästäjille voidaan myöntää valvontakortteja, jotka oikeuttavat luvallisuuden valvontaan ja edellyttävät vuosittaista raportointia.

Metsähallituksella tulee olla tiedossa suojelualueella metsästävät henkilöt, ja myös suojelualueilta saadun saaliin seurantajärjestelmiä kehitetään niin, että toiminnan valvonta ja luontoon kohdistuvien vaikutusten seuranta on mahdollista. Saalistilastoinnin tavoitteena on, että jatkossa pyynnin tehokkuutta ja sen suhdetta kantokykyyn voitaisiin arvioida myös aluekohtaisesti (Metsähallitus 2010).

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen erätaloussuunnitelmassa (Heiskanen ym. 2008) on kehitetty yhteistyötä sekä toimintamalleja riistakantojen koon ja kestävän käytön seuraamiseksi. Metsähallitus voi tarvittaessa pyytää raportoitaviksi mm. saalistilastot, kiintiöt, pyynnissä olleiden loukkujen määrät, seuran jäsenmäärät sekä erävalvontaan ja uhanalaisiin lajeihin liittyviä tietoja ja havaintoja.

8.4 Puuston käyttö

Pihlajaveden Natura-alueen valtionmailla ei harjoiteta metsätaloutta. Puustoa voidaan kuitenkin käyttää pieniä määriä alueen palveluvarustuksen ylläpidon tarpeisiin. Perinnebiotooppien hoidon yhteydessä syntyvää puuta voidaan hyödyntää rakenteisiin ja polttopuuna.

8.5 Maastoliikenne ja muu liikkuminen

Maastoajoneuvoliikenne on yleensä ristiriidassa luonnonsuojelualueiden suojelutavoitteiden kanssa, joten siihen ei pääsääntöisesti myönnetä lupia. Ilman erillistä lupaa alueella voidaan kuitenkin liikkua viranomaisten toiminnan – kuten suojelualueen huollon ja valvonnan sekä poliisi- tai pelastustoimen – tehtävissä. Maastoliikenteen osalta noudatetaan maastoliikennelakia (1710/1995), luonnonsuojelulakia (1096/1996) sekä Metsähallituksen luontopalvelujen maastoliikenneperiaatteita (Metsähallitus 2007a). Maastoliikennelupia myönnettäessä toisiaan vastaavissa tapauksissa menetellään yhdenmukaisella tavalla.

Maastoliikenteen ja muun liikkumisen osalta tavoitteena on, että alueen eliölajistolle, muille luontoarvoille ja virkistyskäytölle aiheutuu liikkumisesta mahdollisimman vähän haittaa. Suunnittelualueella moottoriajoneuvoja saa käyttää teillä tieliikennelain (267/1981) mukaisesti ja vesillä vesiliikennelain (463/1996) mukaisesti.

Suunnittelualueella moottorikelkkailu ja muu maastoliikenne on sallittu maastoliikennelain mukaisesti. Valtion vesialueilla talviaikaista, saimaannorpan pesinnän kannalta merkittävimpien saarten ja luotojen rantavyöhykkeillä tapahtuvaa liikkumista esitetään rajoitettavaksi luvussa 4 esitetyllä tavalla, mikä koskee myös moottoriliikennettä. Talviaikainen moottoriliikenne voi aiheuttaa häiriötä saimaannorpan pesinnälle, mikäli se suuntautuu pesimäluotojen tai -rantojen läheisyyteen. Mikäli luvussa 5.1.2 esitettyjen mittarien perustella häiriöön on syytä puuttua, talviaikaista moottoriliikennettä voidaan ryhtyä ohjaamaan myös maastoliikennelain nojalla.

9 Toimenpidesuunnitelmat

Suunnittelualueelle on laadittu seuraavat toimenpidesuunnitelmat:

- Pihlajaveden Hevossaaren idänkurhoesiintymän hoitosuunnitelma ja metsien ennallistamissuunnitelma (Kurikka 2003)
- Pihlajaveden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma (Heiskanen 2005)
- Pihlajaveden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma 2 (Heiskanen & Niiranen 2007)
- Pihlajaveden erätaloussuunnitelma (Heiskanen ym. 2008).

Suunnittelualue on mukana myös Saimaan luontomatkailusuunnitelmassa (Laukkanen 2009b).

Pihlajavedelle osana Saimaan saaristoalueiden suojelualuekokonaisuutta on tarpeen laatia palontorjuntasuunnitelma yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa. Mikäli virkistyskäytön rakenteita tehdään virkistysvyöhykkeen ulkopuolelle, tarvitaan aina erillinen toimenpidesuunnitelma.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

10 Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssääntö ja laajentaminen

10.1 Käytön ohjaus

Valtion maa- ja vesialueiden hallinnasta ja hoidosta Pihlajaveden Natura-alueella vastaa Metsähallitus. Natura-alueeseen kuuluvien yksityisten suojelualueiden hoitotöiden suunnittelu ja toteutus on myös Metsähallituksen vastuulla siten, kuin ympäristöministeriö tulosohjauksessaan määrittelee; muilta osin kyseisten alueiden vastuuviranomaisena toimii ELY-keskus. Merkittävän osan Natura-alueen pinta-alasta muodostavat yhteiset vesialueet, joiden hallinnasta ja hoidosta vastaavat osakunnat.

10.2 Sopimukset

Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita koskevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia tehdään ja voimassa olevia sopimuksia jatketaan Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaan. Sopimuksiin perustuva toiminta ei saa vaarantaa luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteita eikä olla ristiriidassa muiden alueen perustamistarkoitusta toteuttavien käyttömuotojen – kuten jokamiehenoikeuksiin perustuvan virkistyskäytön – kanssa. Sopimuksiin tai lupiin perustuvaa alueen käyttöä suunnittelualueella ovat esimerkiksi rakennusten, teiden ja johdinalueiden käyttö, metsästy, kalastus, luontomatkailun yritystoiminta ja tutkimus.

10.3 Järjestyssääntö

Pihlajaveden Natura-alueen valtionmaille ei ole aiemmin laadittu järjestyssääntöä. Tässä suunnitelmassa saimaannorpan häiriöttömän pesinnän turvaamiseksi esitettyjen rajoitusvyöhykkeiden toimeenpano tapahtuu järjestyssäännöllä tai suojelualan perustamisasetuksella. Järjestyssääntö on mahdollista saattaa voimaan vasta sen jälkeen, kun suojelualueelle on annettu perustamisasetus.

10.4 Laajentaminen

Pihlajaveden Natura-alueen toteutus on edennyt lähes loppuun. Edelleen toteuttamatta olevien, suojeleohjelmiin kuuluvien alueiden hankkiminen valtiolle suojelutarkoituksiin tai rauhoittaminen yksityisiksi suojelualueiksi lisää jonkin verran suunnittelualan suojelualuekokonaisuuden pinta-alaa. Mikäli saimaannorpan pesimäalueina merkittäviä vesialueita ja luotoja tarjotaan suojeltaviksi, niiden hankkiminen osaksi Pihlajaveden Natura-alueen suojelualuekokonaisuutta on mahdollista. Valtion suojelualuekokonaisuuteen mahdollisesti jatkossa liitettävät alueet kuuluvat syrjävyöhykkeeseen (luku 4, kuva 8).

11 Turvallisuus ja pelastustoiminta

Metsähallitus vastaa siitä, että alueen palveluvarustus on kunnossa sekä täyttää sille asetetut yleiset ja erityiset turvallisuusvaatimukset. Mikäli rakenteissa tai rakennuksissa havaitaan vikoja tai puutteita, jotka vaarantavat niiden turvallisuuden, kohteiden käyttö kielletään, kunnes puutteet on korjattu. Kielloista ilmoitetaan kohdeopastein ja tarvittaessa Metsähallituksen internet-sivuilla luontoon.fi/Pihlajavesi.

Metsähallituksen henkilökunnan työtapojen ja -välineiden sekä muiden työskentelyyn liittyvien turvallisuusnäkökohtien osalta noudatetaan voimassa olevia työsuojeluohjeita. Työsuojeluun liittyvä sisäinen palaute käsitellään viipymättä ja epäkohdat korjataan.

Pihlajavedelle laaditaan osana Saimaan saaristoalueiden suojelualuekokonaisuutta palontorjuntasuunnitelma yhdessä pelastusviranomaisten kanssa. Asuin- tai vastaavassa käytössä oleville rakennuksille suoritetaan palotarkastus 10 vuoden välein.

12 Valvonta

Suunnittelualueella liikkuva Metsähallituksen henkilöstö suorittaa huolto- ja muiden töiden ohella valvontaa. Valvontaa alueella tekevät myös Metsähallituksen erätarkastajat. Valvonnalla seurataan alueen käytön laillisuutta ja luvallisuutta. Erityishuomiota kiinnitetään kalastusrajoitusten valvontaan, roskaantumiseen, luvattomaan tulentekoon ja koirien irtipitoon. Valvonta on luonteeltaan ennaltaehkäisevää.

13 Yhteistyö

Pihlajaveden Natura 2000 -alue on monipuolinen ja paljon käytetty alue, jolla on runsaasti vapaa-ajan asutusta. Metsähallitus pyrkii hoitamaan ja kehittämään sitä yhteistyössä eri intressiryhmien kanssa siten, että mahdolliset ristiriitatilanteet saadaan minimoitua. Yhteistyön keinoja ovat avoin tiedottaminen, kokouksiin ja koulutustilaisuuksiin osallistuminen, yhteishankkeet sekä osallistavat ja sitouttavat suunnittelumenetelmät. Hoito- ja käyttösunnitteluprosessin aikana virinnyttä yhteistyötä alueen vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden, eri harrastajaryhmien sekä elinkeinotoimijoiden kanssa on hedelmällistä jatkaa eteenpäin.

14 Resurssit

Virkistyskäyttö

Virkistyskäytön palveluvarustus Pihlajavedellä on tarvittavilta osin kunnostettu ja uusittu vuosien 2006 ja 2007 aikana. Suunnitelmakauden aikana virkistyskäytön rakenteiden uusimiseen ei olekaan laajempaa tarvetta; yksittäiset kohteet kunnostetaan osana palveluvarustuksen normaalia ylläpitoa. Korvausinvestointien tarve palvelurakenteiden osalta Pihlajaveden Natura-alueella on pitkällä aikavälillä keskimäärin 5 000 €/vuosi. TE-keskus [nyk. ELY-keskus] on rahoittanut Saimaan suojelualueiden investointirakentamista viime vuosina hyvin, ja nämä investoinnit on kohdistettu ensisijaisesti jo olemassa olevan palveluvarustuksen laadun ja toiminnallisuuden parantamiseen. Näin ollen koko Saimaan virkistyskäytön rakenteista Saimaan luontomatkailualueella yli 80 % on hyväkuntoisia; Pihlajavedellä hyväkuntoisten rakenteiden osuus on jopa suurempi.

Tässä suunnitelmassa varataan mahdollisuus virkistyskäytön rakenteiden lisäämiselle Turponsaaren virkistysvyöhykkeellä. Niittynä hoidettu Laurikkalan pihapiiri, maisemallisesti vaikuttava Suurimäki ja Turponsaaren lehtokohteet mahdollistavat teemoiltaan monipuolisen luontopolun toteuttamisen alueella. Polun toteuttamisen kustannusarvio on noin 30 000 €. Turponsaaren luontopolku täydentäisi hyvin Savonlinnan seudun lähivirkistysmahdollisuuksia.

Muille virkistysvyöhykkeeksi osoitetuille alueille Iso-Kankaisessa ja Kongonsaarella ei ole suunniteltu uusia virkistyskäytön rakenteita. Alueita kehitetään edelleen palveluvarustuksen osalta, mikäli tähän esimerkiksi kävijämäärän kasvun johdosta syntyy tarvetta.

Ennallistaminen ja luonnonhoito

Pihlajavedelle suunnitellut ennallistamistyöt on pääosin toteutettu ennallistamissuunnitelmien mukaisesti. Yksittäiset jäljellä olevat kuviot, joilla toimenpiteet katsotaan tarkoituksenmukaisiksi, ennallistetaan luvun 5.1.2 mukaisesti. Luonnonhoitotöiden minimikustannukset ovat noin 4 000–5 000 euroa vuodessa.

Kulttuuriperinnön hoito

Kulttuuriperintökohteita kunnostetaan tarvittaessa erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaan. Resurssien suuntaamisessa etusijalla ovat maakunnallisesti tai paikallisesti merkittäviksi arvioidut kohteet. Tällainen kohde Pihlajavedellä on erityisesti Karistaan vanha metsäkämpä. Karistaan rakennusten kunnostamisen kustannusarvio on noin 14 000 euroa.

Muut kustannukset

Muita hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamiseen liittyviä kustannuksia ovat mm. esitettyjen rajoitusvyöhykkeiden maastomerkinnot sekä suojelualuekiinteistön muodostamiseen ja maastomerkinnot liittyvät kustannukset. Nämä kustannukset on arvioitu noin 18 000 euron suuruisiksi.

15 Suunnitelman vaikutusten arviointi

Hoito- ja käyttösuunnitelma ei sisällä sellaisia hankkeita, joista olisi laadittava YVA-lain (468/1994) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) kuitenkin edellyttää, että ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin sellaisten suunnitelmien valmistelussa, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla on luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan selvitettävä suunnitelman vaikutukset kohteen luonnonarvoihin. Koska hoito- ja käyttösuunnitelman tarkoitus on nimenomaan kohdealueen luonnonarvojen sekä lajiston elinolosuhteiden turvaaminen ja parantaminen, ei suunnitelmaan lähtökohtaisesti sisällytetä toimenpiteitä, jotka heikentäisivät Natura 2000 -kohteen suojelun perustana olevia luonnonarvoja.

Ympäristövaikutuksia ovat paitsi luontoon kohdistuvat ekologiset vaikutukset myös ihmisiin kohdistuvat sosiaaliset vaikutukset. Lisäksi ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä taloudellisia vaikutuksia, jotka voivat kohdistua sekä luontoon että ihmisiin.

15.1 Ekologiset vaikutukset ja vaikutukset Natura 2000 -alueeseen

15.1.1 Ennallistaminen

Vaikutus maastoon ja eliöstön

Ennallistaminen edesauttaa ihmistoiminnan seurauksena muuttuneiden kohteiden palautumista luonnontilaan. Suo- ja metsäympäristön luonnontilan kehittyminen parantaa myös alueen eliöstön elinolosuhteita. Ennallistamistoimien seurauksena ihmistoiminnasta aiheutuva alueen pirstoutuneisuus vähenee, ja suunnittelualueesta muotoutuu aiempaa yhtenäisempi sekä luonnontilaisempi aluekokonaisuus. Ennallistamisen tavoitteena on käynnistää luontainen sukkessio eli prosessi, jossa toisiaan seuraavat eliöyhteisöt muokkaavat elinympäristöään. Ajan kuluessa ihmistoiminnan vaikutus suojelualueiden luontoon vähenee, ja ekosysteemi palautuu lähemmäksi luonnontilaa.

Metsien ennallistaminen

Lahopuun määrän lisääminen Pihlajaveden suojelualueilla muokkaa aluetta sopivammaksi erityisesti lahoa puuainesta vaativille hyönteisille ja kääville. Metsien ikääntyessä puita kuolee myös luonnostaan, ja alueelle muodostuu vähitellen luonnontilaiselle metsälle ominainen lahopuujatkumo. Vaurioittamalla puustoa, tekemällä pienaukkoja ja polttamalla luodaan metsään aukkoja, joihin kasvaa lehtipuuvältaista taimikkoa. Ennallistamistoimien tuloksena metsiin muodostuu luontaisen kaltaisia häiriöalueita, jolloin metsätaloustoimien yksipuolistama puusto vähitellen muuttuu monimuotoisemmaksi. Puuston ja muun kasvillisuuden monimuotoisuuden lisääntyminen muokkaa myös alueen eliölajiston koostumusta. Ennallistamisesta hyötyvät erityisesti lahoa tai palanutta puuainesta sekä lehtipuuta vaativat lajit. Metsien puulajikoostumuksen, ikärakenteen ja lajiston monipuolistuessa suojelualueiden metsäympäristö saa takaisin luontaiset rakennepiirteensä.

Soiden ennallistaminen

Suo-ojien tukkiminen ja patoaminen nostavat vedenpintaa soilla. Tavoitteena on vedenpinnan nouseminen ennen ojitusta vallinneelle tasolle ja siten suon luontaisen vesitalouden palautuminen. Suoluontotyyppien luonnontila ja edustavuus paranevat ennallistamisen ansiosta. Ennallistamisen ekologisten hyötyjen uskotaan olevan suurempia kuin lyhytkestoisten haittojen.

Suokasvillisuuden ennallistuminen alkaa, kun suolla on riittävästi vettä, ja vähitellen suolle palautuu luonnontilainen suokasvivyhdyskunta. Suon toiminnan kannalta tärkeintä on sammalkerroksen ennallistuminen siten, että suo alkaa tuottaa turvetta. Suo on ennallistunut, kun suotyyppi voidaan määrittää kasvivyhdyskuntien perusteella.

Vaikutukset Natura 2000 -ohjelmakohteeseen

Ennallistaminen parantaa Natura 2000 -luontotyyppien edustavuutta ja voi myös lisätä niiden pinta-alaa alueella. Pinta-ala kasvaa, jos ennallistamistoimien seurauksena elpyneet alueet voidaan luokitella Natura 2000 -luontotyypeihin kuuluviksi. Polttamalla ennallistettavat alueet luokiteltaneen polton seurauksena boreaaliseksi luonnonmetsäksi. Paloalueet lisäävät merkittävästi Natura 2000 -luontotyyppien pinta-alaa suunnittelualueella. Muiden luontotyyppien pinta-ala kasvaa hitaammin alueiden palautuessa vähitellen luonnontilaan.

Haitalliset vaikutukset

Ennallistamistyöt aiheuttavat tilapäisiä haittoja kohdealueen maastolle ja eläimistöille. Ennallistamistöissä tuhoutuu kohdealueen kasvillisuutta ja eläimistö voi häiriintyä. Nämä haitat ovat ohimeneviä.

Vesistövaikutukset

Suon ennallistaminen muuttaa voimakkaasti suolla ojituksen jälkeen vallinneita hydrologisia oloja. Vedenpinnan noustessa suurin osa ojituksen vuoksi alueelle levittäytyneestä kasvillisuudesta kuolee. Kuolleen kasvillisuuden hajotessa vapautuu ravinteita, jotka huuhtoutuvat suon pintakerroksesta valumavesien mukana vesistöihin. Merkittävin vesistöjä kuormittava tekijä on lisääntynyt fosforin määrä. Valumavesien fosforipitoisuudet nousevat pienellä viiveellä, voimakkaimmin ennallistamista seuraavan kasvukauden lopulla. Valumavesiin uuttuu myös liukoista orgaanista ainesta, joka voi heikentää vesistöjen happitilannetta ja happamoittaa valumavesiä. Huuhtoumat ovat korkeita ensimmäisinä vuosina ennallistamisesta, mutta tasaantuvat muutamassa vuodessa lähelle tausta-arvoja.

Pihlajaveden Natura-alueella ennallistettava suopinta-ala on vähäinen, eikä merkittäviä vesistövaikutuksia näin ollen aiheudu. Soiden ennallistamisen lisäksi myös saarissa tapahtuvista ennallistamispoltoista voi aiheutua lyhytaikaisia ravinnehuuhtoumia. Pitkällä tähtäimellä ennallistamistoimet parantavat myös vesistöjen luonnontilaa niiden valuma-alueen luonnontilaisuuden kohentuessa.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen

Ennallistamistoimissa noudatetaan Metsähallituksen voimassa olevaa ohjeistusta; tällä minimoidaan vesistöihin, lajistoon tai suojelualueiden ulkopuolelle kohdistuvat haitalliset vaikutukset.

15.1.2 Virkistyskäyttö

Polkuverkoston laajentaminen

Mahdollinen Turponsaaren luontopolun rakentaminen lisää retkeilystä aiheutuvaa häiriötä noin 30 ha:n alueella. Polku palvelee lähivirkistyskohteena erityisesti Savonlinnan keskustaajamassa asuvia ja täydentää virkistyskäytön palveluvarustusta Savonlinnan lähialueella. Reitin sijainnista ja luonteesta johtuen siitä aiheutuva häiriö luonnolle jäänee kuitenkin verrattain vähäiseksi eikä aiheuta merkittävää haittaa Natura-alueen luontoarvoille.

Myönteiset vaikutukset

Suunnittelualueen virkistyskäyttö tarjoaa kävijöille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin luonnonympäristöihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Luonnonsuojelusta saatava tieto voi muuttaa kävijöiden myöhempiä päätöksiä ja tekoja ympäristön kannalta myönteisemmiksi. Ympäristökasvatuksen ja luonto-opetuksen avulla välitetään luontoa ja ympäristöä koskevaa tietoa sekä edesautetaan siten ympäristöarvojen huomioonottamista jokapäiväisissä toimissa. Kulttuurikohteiden vaaliminen ja esille tuominen lisäävät kävijöiden tietoa paikallisesta kulttuurista ja historiasta sekä edesauttavat kulttuuriperinnön säilymistä.

Haittavaikutukset

Retkeily aiheuttaa maaston kulumista ja kasvillisuuden talleantumista. Vaikutus on suurimmillaan virkistysvyöhykkeellä. Lisäksi virkistyskäyttö voi häiritä eläimistöä, erityisesti pesimäaikana. Muita mahdollisia haittavaikutuksia ovat roskaantuminen ja vesiliikenteen aiheuttama melu. Syrjävyöhykkeellä virkistyskäyttö on huomattavasti vähäisempää eikä aiheuttane merkittäviä häiriöitä. Rajoitusvyöhykkeellä liikkuminen on rajoitusaikana kielletty saimaannorpan pesinnän turvaamiseksi.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen

Virkistyskäytöstä aiheutuvaa kävijäpainetta pyritään vyöhykejaon avulla kohdistamaan ensisijaisesti alueille, joilla kävijämäärän kasvu aiheuttaa mahdollisimman vähän häiriötä lajistolle. Samoin maaston kulumisen pyritään minimoimaan. Iso-Kankaisen ja Turponsaaren virkistysvyöhykkeet sijaitsevat lähellä Savonlinnaa, josta käsin merkittävä osa kävijöistä saapuu alueelle. Alueelle kulkeminen, kesä- tai talviolosuhteissa, ei edellytä rantalinnuston tai saimaannorpan pesinnän kannalta arvokkaimpien alueiden kautta liikkumista. Vaikka palveluvarustus koko alueella on suunniteltu ensisijaisesti sulan veden aikaista käyttöä varten, rakenteiden sijoittelussa on huomioitu myös talviaikainen liikkuminen.

Retkeilyn haittavaikutuksia vähennetään linjaamalla polut herkimpien alueiden ulkopuolelle ja opastamalla kävijät pysymään merkityillä reiteillä. Turponsaareen mahdollisesti linjattavan luontopolun pohjana käytetään olemassa olevia polku-uria. Vaikeakulkuisissa ja kulumiselle alttiissa paikoissa – kuten kallioilla, kivikoissa ja soistumilla – reitit porrastetaan, pitkostetaan tai varustetaan muilla rakenteilla, jotka mahdollistavat turvallisen liikkumisen ja kulumiselle herkän kasvillisuuden säilymisen. Suunnittelualueen saaristoisuudesta ja virkistyskäytön sesonkiluontoisuudesta johtuen virkistyskäyttö ei arvioidun tai suunnittelukauden ajalle ennakoitun kävijämäärän mukaisena aiheuta merkittävää haittaa luonnolle eikä vaaranna alueen suojeluperusteita.

15.1.3 Vaikutukset suunnittelualueen Natura 2000 -kohteen suojeluperusteisiin

Tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteina oleviin luontotyypeihin on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6. Suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutus Pihlajaveden suunnittelualueen suojeluperusteena oleviin Natura-luontotyypeihin.

Natura 2000 -luontotyyppi	Vaikutukset		Kuvaus vaikutuksista	Ei merkittäviä vaikutuksia
	Virkistyskäyttö	Ennallistaminen ja luonnonhoito		
Harjumetsät	x		virikistyskäyttö voi kuluttaa, millä voi olla harjulajistolle sekä haitallisia että hyödyllisiä vaikutuksia	
Vaihtumis- ja rantasuot		x	edustavuus paranee	
Hakamaat ja kaskilaitumet		x	edustavuus paranee	
Kosteat suurruohoniityt				x
Kuivat ja tuoreet runsaslajiset niityt	x	x	edustavuus paranee; virikistyskäyttö voi kuluttaa, mutta sopivassa määrin kulutus hyödyttääkin niittykasvillisuutta	
Kasvipeitteiset silikaattikalliot	x		virikistyskäyttö voi kuluttaa; käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita	
Kallioiden pioneerikasvillisuus	x		virikistyskäyttö voi kuluttaa; käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita	
Boreaaliset luonnonmetsät	x	x	luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa; virikistyskäyttö voi kuluttaa; käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita	
Boreaaliset lehdot		x	luonnontila ja edustavuus paranevat; virikistyskäyttö voi kuluttaa; käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita	
Lähteet ja lähdesuot		x	luonnontila ja edustavuus paranevat	
Puustoiset suot		x	luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa	
Humuspitoiset lammet ja järvet				x
Pikkujoet ja purot				x
Jalopuumetsät		x	luonnontila ja edustavuus paranevat	

Saimaannorpan suojelu on keskeinen lähtökohta tässä suunnitelmassa esitetyille toimenpiteille. Tärkein työkalu norpan pesimärauhan turvaamisen osalta on vyöhykejako. Rajoitusvyöhykkeiden avulla talviaikainen liikkuminen voidaan ohjata norpan kannalta vaarattomille alueille. Rajoituksilla toteutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 49. §:n kieltoa lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämisestä.

Vuonna 2007 tehdyn selvityksen (Kokkonen ym. 2007) mukaan Pihlajaveden jäätieverkosto vaikuttaa saimaannorpan pesien sijoittumiseen. Pesien määrä pesintään soveltuvaa rantaviivaa kohden kasvaa, mitä kauemmas jäätiestä mennään. Näin ollen uusien pysyvien kelkkaurien, jääteiden, luiselureittien tai muiden talviaikaan ylläpidettävien väylien sijoittamista norpan pesinnän kannalta merkittävälle alueille tulee välttää. Pihlajavedellä useimpien tärkeiden pesimäalueiden ympärillä on runsaasti virtapaikkoja, mikä säilyttää suuren osan erityisesti keskisen saariston alueesta luontaisesti rauhallisena. Ilmastonmuutos todennäköisesti lisää heikon jääpeitteen alueita vakiintuneiden talviaikaisten sulapaikkojen lähiympäristössä.

Verkkokalastuksen osalta Pihlajavedellä on hyvät mahdollisuudet säilyttää kalapyydyksuolleisuus alhaisena myös jatkossa. Alueella on tehty aktiivisesti kevätaikaisia kalastusrajoitussopimuksia, minkä ansiosta eloon on jäänyt enemmän poikasia ja saimaannorppakannan ikärakenne on jossain määrin korjaantunut. Jos poikanen selviää ensimmäisestä vuodestaan, sillä on hyvät mahdollisuudet selvitä sukukypsäksi. Tavoitteena olevalla kevätaikaisten verkkorajoitusalueiden laajentamisella edelleen vähennetään pyydyskuolleisuusriskiä.

Suunnittelun aikana on tuotettu ja jaettu runsaasti tiedotusmateriaalia keinoista huomioida saimaannorppa suunnittelualueella toimittaessa. Tietoja ja näkemyksiä norpasta on vaihdettu alueen toimijoiden kanssa lukuisissa eri tilaisuuksissa. Suunnittelu on synnyttänyt uusia yhteistyömuotoja, sitouttanut laajan joukon paikallisia yhdistyksiä ja yrityksiä harjoittamaan toimintaansa norpan huomioivalla tavalla sekä lisännyt yksittäisten vapaa-ajanasukkaiden, harrastuskalastajien ja alueen muiden käyttäjien tietämystä norpan suojelusta. Tässä suunnitelmassa on määritetty yhdeksi saimaannorpan suojelun tavoitteeksi, että keskeisten kohderyhmien (vesialueiden omistajat, vapaa-ajankalastajat, koululaiset, turistit) tietoisuus norpasta ja erityisesti merkittävimmistä norppaan kohdistuvista uhista edelleen lisääntyy.

Kokonaisuutena voidaan arvioida, että Pihlajaveden Natura-alueen hoidon ja käytön suunnittelu on vähentänyt verkkokalastuksesta sekä pesimäaikaisesta häiriöstä saimaannorppalle aiheutuvaa riskiä. Mikäli tässä suunnitelmassa esitetyt tavoitteet kevätaikaisten verkkokalastusrajoitusten pinta-alasta, pesimärauhan turvaamisesta keskeisillä norpan synnytyalueilla sekä norppatietoisuuden lisääntymisestä toteutuvat, on odotettavissa, että kannan kehitys Pihlajavedellä jatkuu suotuisana.

Saukon osalta tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä. Vedenlaatu suunnittelualueella on kauttaaltaan varsin hyvä eikä virtavesien luonnontilaa heikennetä, joten saukon elinympäristön laadun voi olettaa pysyvän vähintään nykyisellään.

Liito-orava tarvitsee elinympäristökseen maisematasolla riittävästi kuusivaltaisia sekametsiä sekä riittävän peitteisiä siirtymäreittejä soveliaiden elinympäristöjen välillä. Metsikkötasolla liito-orava tarvitsee riittävästi lehtipuustoisia metsiköitä ruokailuelinympäristökseen. Isot kolohaavat ovat välttämättömiä pienelinympäristöjä lajin pesinnän kannalta. Ennallistamistoimien ja metsien luontaisen kehityksen seurauksena kolopuiden sekä pesimiseen ja ruokailuun soveltuvien metsiköiden määrä alueella lisääntyy, joten liito-oravan voi perustellusti olettaa runsastuvan siellä suunnitelmakauden aikana. Liito-oravan levittäytymiseen Pihlajavedellä vaikuttaa merkittävimmin saaristoisuus, minkä vuoksi laji voi tuskin runsastua alueella kovin voimakkaasti.

15.2 Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

Suunnittelualueen monipuoliset virkistyskäyttömahdollisuudet tarjoavat kävijöille useita tapoja henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisäämiseen sekä siten elämänlaadun parantamiseen. Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt ratkaisut turvaavat alueen virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia pitkälle tulevaisuuteen. Palveluvarustuksen kehittäminen parantaa alueen käyttömahdollisuuksia. Luonto-opetus sekä ympäristökasvatus lisäävät kävijöiden luonnontuntemusta ja voivat johtaa ympäristömyönteisiin valintoihin arkielämän toiminnoissa.

Osallistava suunnittelu ja yhteistyö alueen toimijoiden välillä muodostavat perustan suunnittelualueen hoidolle ja käytölle sekä ehkäisevät ristiriitoja eri intressiryhmien välillä. Tämä suunnitelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä paikallisten tahojen kanssa. Erityisesti on kiinnitetty huomiota aluetta tavalla tai toisella hyödyntäviin käyttäjäryhmiin, joihin suunnitelmassa esitetyillä ratkaisulla voisi näin ollen olla merkittäviä vaikutuksia. Suunnitelmassa esitetyt talviaikaista liikkumista koskevat rajoitukset on suunniteltu yhteistyössä suunnittelualueen hyvin tuntevien paikallisten maanomistajien, metsästäjien ja kalastajien kanssa. Suunnittelun kuluessa hyödynnettiin laajaa osallistamisen keinovalikoimaa, tavoitteena tarjota mahdollisimman monelle Pihlajaveden alueen suunnittelusta kiinnostuneelle mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön. Henkilökohtaisesti oltiin yhteydessä kirjeitse, puhelimitse tai eri tilaisuuksissa noin 1 700 henkilön kanssa. Joukkoon kuuluvat kaikki suunnittelualueen maanomistajat, joita lähestyttiin kirjeitse. Lisäksi suunnitteluun osallistui mm. 33 suunnittelu- ja lähialueen matkailuyritystä ja kaikki suunnittelualueen 26 metsästysseuraa tai -seuruetta. Laaja osallistaminen, tiedon jakaminen ja yhdessä suunnittelemisen saivat runsaasti positiivista palautetta. Suunnittelun loppuvaiheessa esitettyihin ratkaisuihin on haettu kommentteja sekä yleisötilaisuuksissa että eri sidosryhmien kanssa järjestetyissä tapaamisissa.

Pihlajaveden Natura-alueen luontomatkailun edellytyksiä ylläpidetään ja kehitetään, mikä lisää alueen tunnettuutta sekä vetovoimaa matkailukohteena ja siten vaikuttaa positiivisesti seudun elinkeinoelämään. Palveluvarustuksen parantaminen sekä alueella vierailun ympärille kehitettävät paikallisten yritysten tarjoamat oheispalvelut lisäävät kävijämäärää ja siten myös alueen matkailutuloja. Saimaannorppakannan elinvoimaisuus, suunnitelman keskeinen tavoite, on Savonlinnan seudun matkailullisen imagon tärkeimpiä tukipilareita. Kokonaisuutena voidaan arvioida, että hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteiden toteutuessa sen sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset ovat pääosin myönteisiä.

Lähteet

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. – 2. korj. p. Ympäristöopas 46, luonto ja luonnonvarat. Suomen ympäristökeskus. 194 s.
- Alapassi, M. & Alanen, A. (toim.) 1988: Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. – Komiteanmietintö 1988:16. Ympäristöministeriö. 279 s.
- Erämaalaki 62/1991.
- Etelä-Savon maakuntaliitto: Etelä-Savon kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet -rekisteri.
- Etelä-Savon seutukaava 18.12.2000 (s. 27)
- Etelä-Savon ympäristökeskus 2008: Ehdotus Etelä-Savon pintavesien toimenpideohjelmaksi. – Julkaisematon luonnos.
- Euroopan unionin lintudirektiivi 79/409/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 92/43/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Annettu 21.5.1992.
- Euroopan unionin vesipuitedirektiivi 2000/60/EY. – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön vesipolitiikan puitteista. Annettu 23.10.2000.
- Halme, T. 2008: Pihlajaveden Natura 2000 -alueen kävijätutkimus 2007. – Metsähallituksen luonnonuojelujulkaisuja. Sarja B 102. 55 s.
- Heiskanen 2005: Pihlajaveden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 44 s.
- & Niiranen 2007: Pihlajaveden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma 2. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 35 s.
- Heiskanen, I., Liukko, H. & Vilén, A. 2008: Pihlajaveden Natura 2000 -alueen erätaloussuunnitelma. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 59 s.
- Hertell, E. 2007: Pihlajaveden suojelualueen arkeologinen inventointi 2007.
- Huolman (toim.) 1998: Life Pihlajavesi -raportti.
- Hänninen-Valjakka, K. 1998: Etelä-Savon perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 87. Etelä-Savon ympäristökeskus. 147 s.
- Kalastuslaki 286/1982.
- Kokko, H., Lindström, J., Ranta, E., Sipilä, T. & Koskela, J. 1998: Estimating the Demographic Effective Population Size of the Saimaa Ringed Seal (*Phoca hispida saimensis* Nodq.) – Animal Conservation (1998) 1:47–54.

- Kokkonen, T. ym. 2007: Selvitys Pihlajaveden jäätieverkoston vaikutuksista saimaannorpan pesien sijoittumiseen. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus.
- Kurikka 2003: Pihlajaveden Hevossaaren idänkurhoesiintymän hoitosuunnitelma ja metsien ennallistamissuunnitelma. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 19 s.
- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005. – SOVA-laki.
- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 468/1994. – YVA-laki.
- Laukkanen, M. 2009a: Saimaan matkailun painopistealue, opastusviestintäsuunnitelma vuosille 2009–2015. – Käsikirjoitus. Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 36 s.
- 2009b: Saimaan suojelualueiden luontomatkailusuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 64. 65 s.
- Lindblom, H. 2008: Saimaan alueen yritystutkimus 2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 103. 63 s.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
- Luostarinen, M. Kovanen, J. & Lahdenvesi-Korhonen, L. 2003: Saaristokylien perinteitä Pihlajavedellä. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste. 82 s.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.
- Maastoliikennelaki 1710/1995.
- Metsähallitus 2002: Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. – 3. uud. p. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 64. 42 s.
- 2007a: Maastoliikenneperiaatteet. – 1.1.2007. Asianhallinta 420/01/2007.
- 2007b: Luontomatkailun yhteistyöohje. – Asianhallinta 1024/530/2007.
- 2010: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. 93 s.
- Metsälaki 1093/1996.
- Metsästyslaki 615/1993.
- Muinaismuistolaki 295/1963.
- Mustonen 2007: Pihlajaveden alueen rakennusinventointi Metsähallituksen kohteisiin vuonna 2007. – Julkaisematon. Metsähallitus.
- Pihlajavesityöryhmä 1995: Pihlajavesityöryhmän mietintö.

- Ranta, E. & Lundberg, P. 2006: The Saimaa Ringed Seal: Demography, Population Dynamics and Conservation. – Metsähallituksen tilaama evaluaatioraportti saimaannorppakannan nykytilasta ja suojelusta Lundin ja Helsingin yliopiston asiantuntijoilta (Theoretical Ecology Unit, Univ. of Lund & Integrative Ecology Unit Univ. of Helsinki). Julkaisematon. 8 s.
- Rassi, P. Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän raportti. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 432 s.
- Sipilä, T. 2003: Conservation Biology of Saimaa Ringed Seal (*Phoca hispida saimensis*) with Reference to Other European Seal Populations. – Department of Ecology and Systematics, Division of Population Biology, University of Helsinki. 40 s. + 7 liitettä.
- Suomen geologinen kartta 1992.
- Tieliikennelaki 267/1981.
- Ustinov, A. 2006: Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 70:2006. 24 s. + liitteet.
- Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 2005.
- Vesienhoito Etelä-Savossa 2005.
- Vesilaki 264/1961.
- Vesiliikennelaki 463/1996.
- Viisteensaari, A. 1997: Pihlajaveden saariston rakennusinventointi. – Raportti. Savonlinnan maakuntamuseo.
- Ympäristöministeriö 1993: Kansallismaisema. – Alueidenkäytön osasto. 27 s.
- Ympäristönsuojelulaki 86/2000.
- Yrjölä, R., Tanskanen, A. & Sarvanne, H. 2007: Pihlajaveden linnusto vuonna 2006. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 168. 46 s.

Pihlajaveden direktiivi- ja uhanalaislajit

D = Luonto- (92/43/ETY) tai lintudirektiivin (79/409/ETY) liite. IUCN* = Uhanalaisuusluokat (IUCN 2000): CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, RT = alueellisesti uhanalainen. LSA** = Luonnosuojeluasetus: E = erityisesti suojeltava U = uhanalainen. Muuta-sarake: MHV = Metsähallituksen vastuulaji.

Tieteellinen nimi	Laji	D	IUCN*	LSA**	Muuta
<i>Pusa hispida saimensis</i>	saimaannorppa	II, IV	EN	E	Suomen vastuulaji, MHV
<i>Pteromys volans (Linnaeus)</i>	liito-orava	II, IV	VU	U	Suomen vastuulaji
<i>Lutra lutra</i>	saukko	II, IV	NT		
<i>Lynx lynx</i>	ilves	II, IV	NT		
<i>Ursus arctos</i>	karhu	II, IV	NT		
<i>Canis lupus</i>	susi	II, IV	NT		
<i>Tetrao tetrix</i>	teeri	Lintu I	NT		Suomen vastuulaji
<i>Falco columbarius</i>	ampuhaukka	Lintu I		U	
<i>Aegolius funereus</i>	helmipöllö	Lintu I			Suomen vastuulaji
<i>Bubo bubo</i>	huuhkaja	Lintu I			
<i>Gavia stellata</i>	kaakkuri	Lintu I	NT		
<i>Sterna hirundo</i>	kalatiira	Lintu I			Suomen vastuulaji
<i>Caprimulgus europaeus</i>	kehrääjä	Lintu I	NT		
<i>Gavia arctica</i>	kuikka	Lintu I			
<i>Grus grus</i>	kurki	Lintu I			
<i>Tringa glareola</i>	liro	Lintu I			Suomen vastuulaji
<i>Pernis apivorus</i>	mehiläishaukka	Lintu I	NT		
<i>Tetrao urogallus</i>	metso	Lintu I	NT		Suomen vastuulaji
<i>Dryocopus martius</i>	palokärki	Lintu I			
<i>Emberiza hortulana</i>	peltosirkku	Lintu I	VU	U	
<i>Lanius collurio</i>	pikkulepinkäinen	Lintu I	NT		
<i>Ficedula parva</i>	pikkusieppo	Lintu I	NT		
<i>Picoides tridactylus</i>	pohjantikka	Lintu I	NT		Suomen vastuulaji
<i>Bonasa bonasia</i>	pyy	Lintu I			
<i>Crex crex</i>	ruisrääkkä	Lintu I	NT		Suomen vastuulaji
<i>Branta leucopsis</i>	valkoposkihanhi	Lintu I			
<i>Strix uralensis</i>	viirupöllö	Lintu I			
<i>Pandion haliaetus</i>	sääksi	Lintu I	NT		
<i>Falco tinnunculus</i>	tuulihaukka		NT		
<i>Melanitta nigra</i>	mustalintu		NT		
<i>Saxicola rubetra</i>	pensastasku		NT		
<i>Larus fuscus fuscus</i>	selkälokki		VU	U	Suomen vastuulaji
<i>Larus ridibundus</i>	naurulokki		VU		
<i>Cuculus canorus</i>	käki		NT		
<i>Salmo salar sebago</i>	järvilohi		RE		
<i>Salmo trutta lacustris</i>	järvitaimen		NT		
<i>Coregonus pallasii</i>	planktonsiika		VU		
<i>Coregonus lavaretus</i>	vaellussiika		VU		
<i>Thymallus thymallus</i>	harjus		NT		
<i>Salvelinus alpinus</i>	saimaannieriä		CR		
<i>Epuraea silesiaca</i>	sysikonakas		EN		
<i>Clypastraea pusilla</i>	tylppäkilpukkainen		VU		
<i>Bisnius subuliformis</i>	ontonmantukuntikas		NT		
<i>Sphaeriestes stockmanni</i>	palojahkiainen		NT		
<i>Tomoxia bucephala</i>	haapasyöksykäs		NT		
<i>Botrychium lunaria</i>	ketonoidanlukko		NT, RT		
<i>Botrychium multifidum</i>	ahonoidanlukko		NT, RT		
<i>Campanula cervicaria</i>	hirvenkello		VU	U	
<i>Carlina biebersteinii</i>	idänkurho		EN	E	

taulukko jatkuu

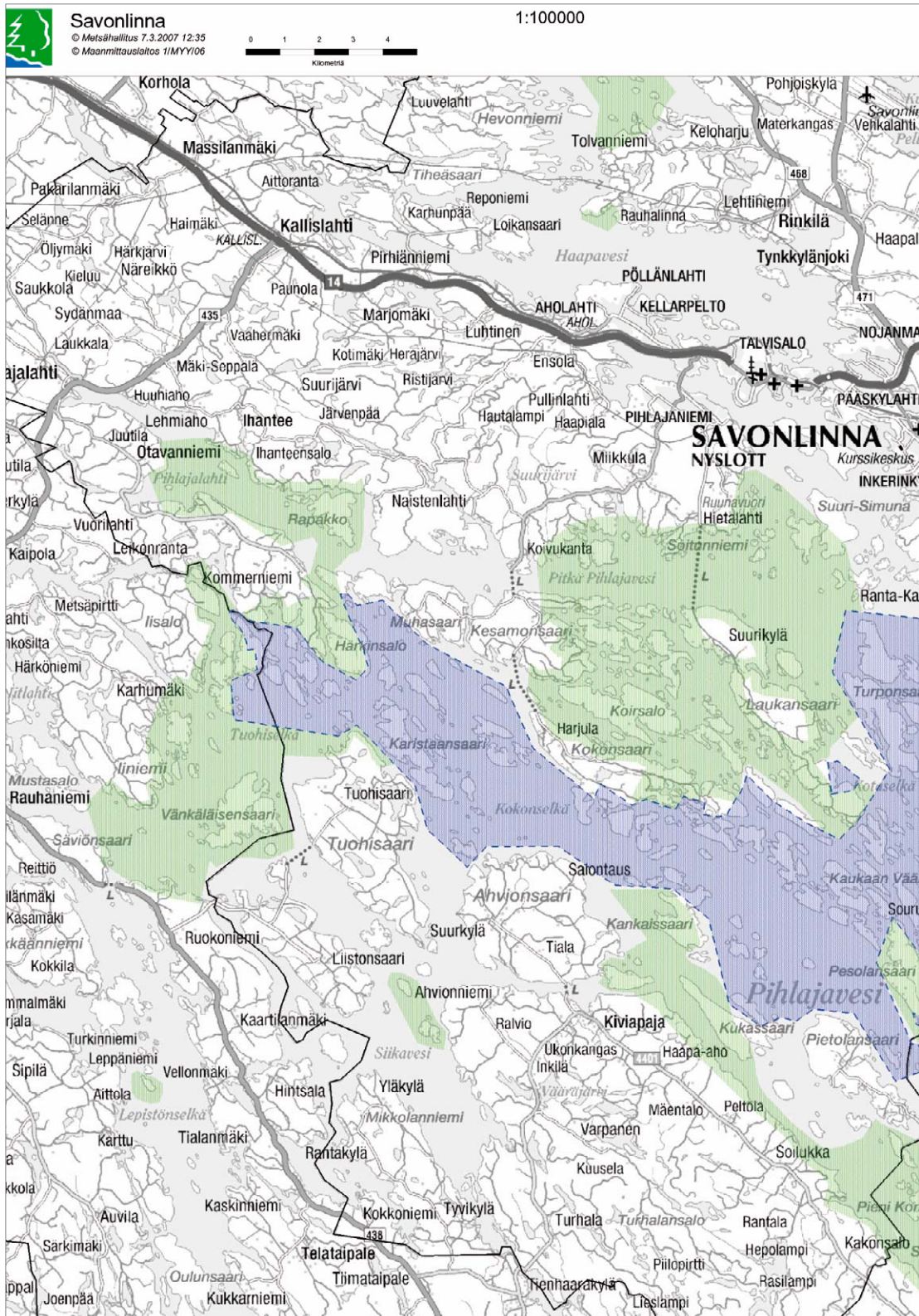
LIITE 1. 2(2)

Taulukko jatkuu edelliseltä sivulta. Muuta-sarake: harju = edustaa harju/paahdekasvillisuutta, lehto = edustaa lehtokasvillisuutta, vanha metsä = vanhan metsän indikaattorilaji.

Tieteellinen nimi	Laji	D	IUCN*	LSA**	Muuta
<i>Gymnadenia conopsea</i> var. <i>conopsea</i>	ahokirkiruoho		VU	U	
<i>Jasione montana</i>	vuorimunkki		RT		
<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	pesäjuuri		RT		
<i>Galium odoratum</i>	tuoksumatara		NT		
<i>Pulsatilla vernalis</i>	kangasvuokko		VU	U	
<i>Protomerulius caryae</i> (Schwein.) Ryvarden	rustikka		VU	U	
<i>Plagiomnium undulatum</i>	poimulehväsammal		RT		
<i>Anas penelope</i>	haapana				Suomen vastuulaji
<i>Anas crecca</i>	tavi				Suomen vastuulaji
<i>Bucephala clangula</i>	telkkä				Suomen vastuulaji
<i>Actitis hypoleucos</i>	rantasipi				Suomen vastuulaji
<i>Aythya fuligula</i>	tukkasotka				Suomen vastuulaji
<i>Cygnus cygnus</i>	laulujoutsen				Suomen vastuulaji
<i>Mergus serrator</i>	tukkakoskelo				Suomen vastuulaji
<i>Mergus merganser</i>	isokoskelo				Suomen vastuulaji
<i>Thymus serpyllum</i> ssp. <i>serpyllum</i>	kangasajuruoho				harju
<i>Stellaria nemorum</i>	lehtotähtimö				lehto
<i>Phellinus pini</i>	männynkääpä				vanha metsä
<i>Myosoton aquaticum</i>	vata				harvinainen
<i>Spergula morisonii</i>	kalliohatikka				harvinainen

Saimaannorpan kannalta keskeiset rakennus- ja poikkeuslupien myöntämisen yhteydessä huomioitavat alueet Pihlajavedellä

Sininen rasteri = rantojen suojeleluohjelman rajaus. Saimaannorpan pesäpaikkojen ehdoton häirintäkielto on voimassa kaikkialla. Vihreä alue = todennäköisintä, että osana rakennuslupaharkintaa on tarvetta tarkastella rakentamisen vaikutuksia suhteessa saimaannorpan esiintymiseen. © Metsähallitus 2017, © Maanmittauslaitos 1/MML/17, © Suomen ympäristökeskus 2017, © Karttakeskus, Lupa L5293.

LIITE 2. 2(2)

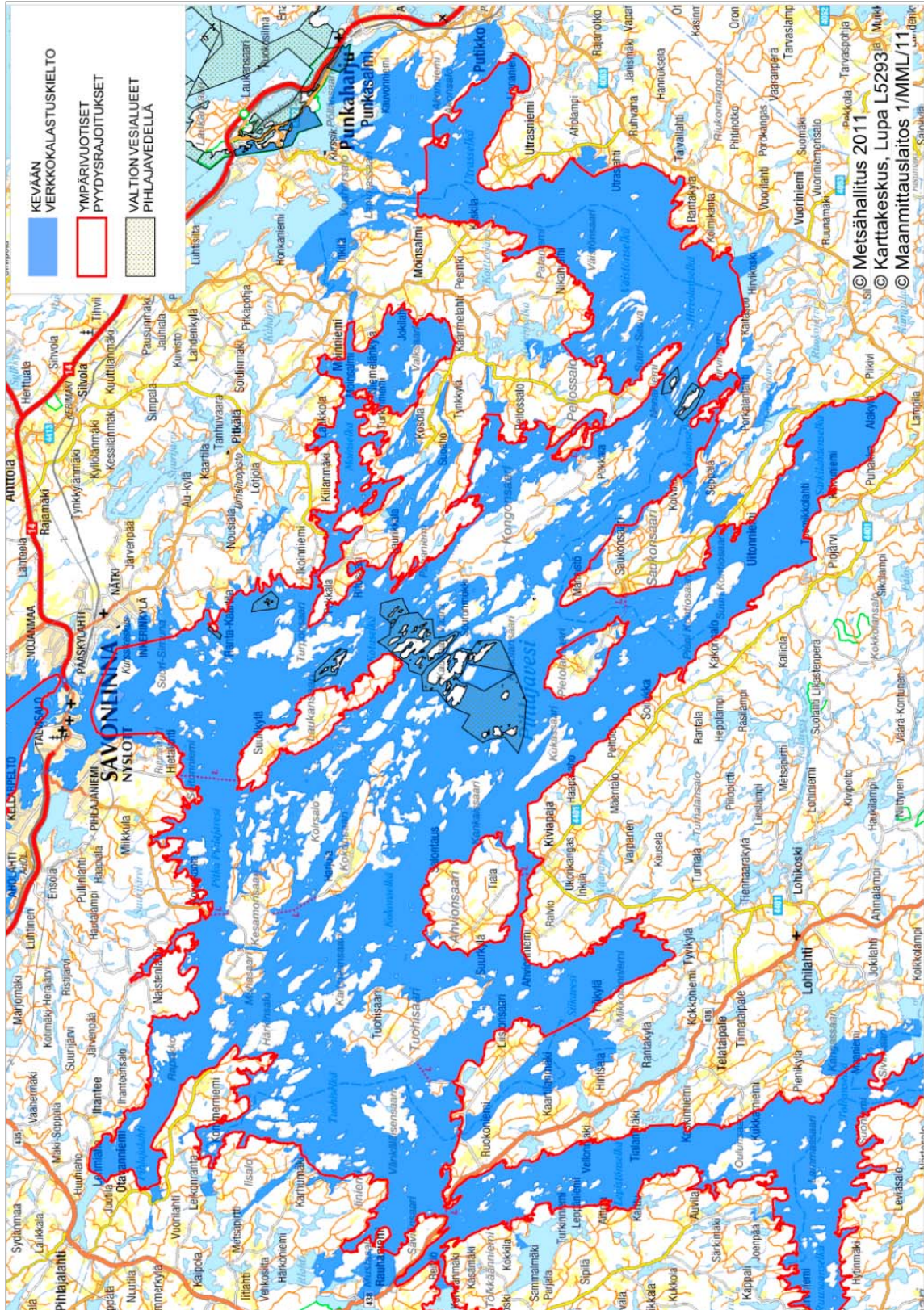
Saimaannorpan kannalta keskeiset rakennus- ja poikkeuslupien myöntämisen yhteydessä huomioitavat alueet Pihlajavedellä Sininen rasteri = rantojen suojeleluohjelman raja. Saimaannorpan pesäpaikkojen ehdoton häirintäkielto on voimassa kaikkialla. Vihreä alue = todennäköisintä, että osana rakennuslupaharkintaa on tarvetta tarkastella rakentamisen vaikutuksia suhteessa saimaannorpan esiintymiseen. © Metsähallitus 2017, © Maanmittauslaitos 1/MML/17, © Suomen ympäristökeskus 2017, © Karttakeskus, Lupa L5293.

Verkkokalastusrajoitukset Pihlajavedellä

Osakaskuntien kanssa solmittujen vapaaehtoisten sekä valtion vesillä voimassa olevien kevät aikaisten (15.4.–30.6.) verkkokalastusrajoitusten kattavuus suunnittelualueella (tilanne ennen vuoden 2009 sopimuksia). © Metsähallitus 2017, © Maanmittauslaitos 1/MML/17, © Suomen ympäristökeskus 2017.

Lausuntoyhteenveto

Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelmasta pyydettiin lausunto seuraavilta 27 taholta. * = lausunto saatu. Savonlinnan kaupunki, Sulkavan kunta, Punkaharjun kunta*, Etelä-Savon ympäristökeskus [nyk. ELY-keskus]*, Savonlinnan maakuntamuseo, Museovirasto*, Etelä-Savon maakuntaliitto*, Etelä-Savon TE-keskus [nyk. ELY-keskus], Etelä-Savon riistanhoitopiiri (yhteinen lausunto Savonlinnan, Punkaharjun ja Sulkavan riistanhoitoyhdistysten kanssa)*, MTK Etelä-Savo ry*, Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi ry*, Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys ry, Saimaan virkistysalueyhdistys ry, Savonlinnan riistanhoitoyhdistys*, Sulkavan riistanhoitoyhdistys*, Punkaharjun riistanhoitoyhdistys*, Pihlajaveden kalasutusalue, Pidä Saaristo Siistinä ry, Savonlinnan Pursiseura ry, Savonlinnan Laivat Oy, Oy Vip Cruise Ltd, Saimaan Safarit Oy, Saimaa Holiday Oravi, Punkaharju Fishing, T:mi Juha Taskinen, Savonlinnan Matkailu Oy. hks = hoito- ja käyttösuunnitelma, MH = Metsähallitus.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS

METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI, AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA

YLEISTÄ

Etelä-Savon maakuntaliitto

Pihlajaveden hoito- ja käyttösuunnitelmassa on erittäin hyvin otettu huomioon alueen luonnon- ja kulttuuriarvot sekä hoidon ja käytön tavoitteet. Suunnittelualueelle on laadittu runsaasti monipuolisia selvityksiä. Suunnittelutyötä on tukenut laaja ohjausryhmä. Kansalaisten ja sidosryhmien on ollut mahdollista osallistua suunnitteluun ja heitä on kuultu laajalti. Pihlajaveden Natura-alueella on valtion omistamien maiden lisäksi paljon yksityismaita. Nyt on suunniteltu vain valtionmaita. Näin on jäänyt paljon alueen arvoja sekä virkistys- ja matkailukohteita hks:n ulkopuolelle. Tämä on puute etenkin kun suunnitellaan virkistys- ja kulttuuriväyhykkeitä ja niiden kehittämistä. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan, että Saimaan suojelualueille on valmistumassa oma luontomatkailusuunnitelma, jossa myös Pihlajaveden osalta retkeilyä ja matkailun yritystoimintaa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet on määriteltävä tarkemmin. Olisi ollut hyvä, jos nämä suunnitelmat olisivat olleet yhtä aikaa kommentoitavina. Näin olisi saanut paremman kokonaiskuvan alueen matkailun kehittämistarpeista. Hks:ssa todetaan, ettei suunnittelualueelle ole aikaisemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Alueelle on kuitenkin laadittu lukuisia muita suunnitelmia, esimerkiksi kaavoituksen yhteydessä sekä Pihlajavesityöryhmän esityksistä. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa tulisi täydentää siten, että tarkasteltaisiin alueella koskevien muiden suunnitelmien suhdetta hks:an sekä niiden yhteensovittamista. Pihlajaveden alueen suunnittelussa voisi hyödyntää niitä kokemuksia, joita saatiin MH:n laatiman Lietvesi-Luonterin alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnassa. Maakuntaliitto rahoitti samanaikaisesti hoito- ja käyttösuunnitelman laatimista Lietvesi-Luonterin alueelle sekä matkailun kokonais-suunnitelman laatimista Puumalan kuntaan. Näiden suunnitelmien laadinnan yhteydessä käytiin runsaasti keskustelua suunnitelmien ja niissä ehdotettujen toimenpiteiden yhteensovittamisesta sekä pelisäännöistä Natura-alueella ja sen lähiympäristössä. Jatkossa suunnitelmat tulisi laatia tiiviimmässä yhteistyössä alueen kuntien ja maakuntaliiton kanssa.

-Hoito- ja käyttösuunnitelman tärkein tavoite on Pihlajaveden Natura-alueen merkittävimpien suojeluarvojen turvaaminen, mikä luo perustan myös alueen kestäväälle käytölle mm. matkailun ja virkistyskäytön osalta. Alueelle aiemmin laadittujen suunnitelmien ja selvitysten linjaukset ja tavoitteet on huomioitu tässä suunnitelmassa siten, että hoito- ja käyttösuunnitelma osaltaan edistää alueen laajempien maankäytön tavoitteiden ja kaavojen toteutumista. Suunnittelussa osallistamisen painopiste on ollut paikallisyhteisöissä, joita hoito- ja käyttösuunnitelmassa tehtävät ratkaisut tavalla tai toisella koskevat. Eri suunnitelmien yksityiskohtainen yhteensovittaminen tapahtuu mm. erilaisten maankäyttöä koskevien hankkeiden toteutuksen yhteydessä. Metsähallitus pyrkii toimimaan tältä osin aktiivisesti ja edistämään yhteistyötä sekä eri suunnitelmien ja tavoitteiden yhteensovittamista. +Ei muutosta suunnitelmaan.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**MH:N KOMMENTTI,
TOIMENPIDE HKS:SSA****YLEISTÄ****Etelä-Savon ympäristökeskus**

Suunnitelman laatimisessa on hyödynnetty Pihlajaveden alueella aikaisemmin tehtyjä selvityksiä ja suunnitelmia, ja tehty varta vasten myös uusia selvityksiä, mikä on antanut hyvän lähtökohdan alueen kokonaisvaltaiselle hoidon ja käytön suunnittelulle. Suunnittelussa on panostettu myös erittäin paljon sidosryhmien ja paikallisten asukkaiden osallistamiseen. Yhteistyön merkitystä suunnittelussa kuvastaa esim. se, että suunnittelun aikana oltiin henkilökohtaisesti yhteydessä noin 1 700 henkilöön ja tehtiin yhteistyötä kymmenien yhdistysten ja yritysten kanssa. Pihlajaveden alueen luontoarvojen turvaaminen ja parantaminen edellyttävät paitsi suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista myös tehtyjen toimenpiteiden säännöllistä seurantaa. Kyseisten tehtävien onnistuminen toivotulla tavalla edellyttää sekä riittävää resurssointia että tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

-Metsähallitus pyrkii toimimaan tältä osin aktiivisesti ja edistämään yhteistyötä sekä eri suunnitelmien ja tavoitteiden yhteensovittamista.
+Ei muutosta suunnitelmaan.

Punkaharjun kunta

Suunnitelma on varsin kattava perusselvitys Pihlajaveden luonnonolosuhteista ja kulttuurihistoriasta. On perusteltua, että hoito- ja käyttösuunnitelma koskee vain valtion hallinnassa olevia alueita, eikä sillä esitetä velvoitteita yksityisten maanomistajien alueille eikä hoito- ja käyttösuunnitelmalla ole oikeusvaikutuksia suunnittelualueen käyttäjiin nähden.

-Ei toimenpiteitä.
+Ei muutosta suunnitelmaan.

MTK Etelä-Savo

MTK Etelä-Savo pitää hyvänä, että hoito- ja käyttösuunnitelmassa tuodaan esille alueen merkitys Etelä-Savon maakunnan kehittämiselle matkailulinkeihin osalta. Tätä edesauttaa edelleen suunnitelmassa esille tuotu yhteistyö Metsähallituksen ja suojelualueilla toimivien matkailuyritysten kanssa.

-Ei toimenpiteitä.
+Ei muutosta suunnitelmaan.

JOHDANTO**Etelä-Savon maakuntaliitto**

Pihlajaveden hoito- ja käyttösuunnitelmasta puuttuu alueen kaavatilanteen kuvaus. Suunnittelualueella on voimassa neljä rantayleiskaavaa: Pihlajaveden osayleiskaava, Pihlajalahden rantaosayleiskaava, Kiviapajan seudun rantaosayleiskaava sekä Moinsalmen rantaosayleiskaava. Alue kuuluu Etelä-Savon seutukaavan alueeseen. Etelä-Savon maakuntakaavan on liittovaltuusto hyväksynyt 29.5.2009. Kaavatilannekartta olisi hyvä lisätä hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Maakuntakaavassa suunnittelualue on lähes kokonaan luonnonsuojelualue (SL). Lisäksi alueella on Iso-Kankaisen, Kukassaaren, Koukkuniemen, Tetri- niemen ja Porkalansalon virkistysalueet (V). Suunnittelualue sivuaa myös Kaupinsaari-Uuraansaaren ja Ruunavuoren virkistysmatkailualueita (V-rm) sekä Simunan ja Pihlajaniemen virkistysalueita. Alueella on myös 6 retkisatamavarausta (V1), 10 uiton toimintapaikkaa, seitsemän muinaisjäännostä (SM), neljä pohjavesialuetta (pv), kaksi geologisesti arvokasta muodostumaa (ge), Kokonsaaren ja Olavinlinnan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (maV), kahdeksan kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta arvokasta kohdetta (ma) sekä Salpaliinjan varustuksia. Pihlajavedellä on Lappeenranta-Savonlinna syväväylä (Isv), Vekara-Putikko laivaväylä (Iv) sekä Pihlajaveden veneväylät (vv). Lisäksi kaavaan on merkitty Telataipaleen veneilyn yhteystarve. Pihlajavesi kuuluu myös maakuntakaavan vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeeseen (jrm).

-Kaavatilannekuvausta on syytä täydentää. Kaavatilanteesta ei kuitenkaan laadita suunnitelmaan karttaesitystä, koska kattavan karttaesityksen laatimiseksi tarpeellisia aineistoja ei ole kaikilta osin käytettävissä.

+Lisätään esitetty kaavatilanteen kuvaus suunnitelman johdantoon.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI, AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>JOHDANTO Etelä-Savon ympäristökeskus Suunnitelmassa olisi hyvä käsitellä Pihlajaveden alueen kaavoitustilannetta: Punkaharjun ja Savonlinnan alueella on voimassa olevat yleiskaavat ja Sulkavan puolella yleiskaava on tekeillä. Lisäksi suunnittelualue sisältyy suurelta osin seutukaavan ja maakuntavaltuuston hyväksymän maakuntakaavan suojeluvarauksiin.</p>	<p>-Kaavatilannekuvausta on tarpeen täydentää. Kaavatilanteesta ei kuitenkaan laadita hoito- ja käyttösuunnitelmaan karttaesitystä, koska kattavan karttaesityksen laatimiseksi tarpeellisia aineistoja ei ole kaikilta osin käytettävissä. +Lisätään esitetty kaavatilanteen kuvaus suunnitelman johdantoon.</p>
<p>NYKYTILAN KUVAUS Etelä-Savon maakuntaliitto Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on esitetty osakaskuntien kanssa solmittujen vapaaehtoisten sekä valtionvesillä voimassa olevien kevätaikaisten (15.4.–30.6.) verkkokalastusrajoitusten kattavuus suunnittelualueella (tilanne ennen vuoden 2009 sopimuksia). Sopimusalueet ovat laajentuneet huomattavasti vuoden 2009 aikana.</p>	<p>-Verkkokalastusrajoitusten tilanne on tarpeen päivittää ajan tasalle. +Suunnitelmaan lisätään kartta tämänhetkisestä tilanteesta saimaannorpan suojaksi asetettujen verkkokalastusrajoitusten osalta.</p>
<p>Etelä-Savon ympäristökeskus Pihlajaveden Natura-alueeseen kuuluvat erillisinä alueina myös Punkaharjulla Saukonsaarella sijaitseva Saukonsaaren lehto sekä Särkilahdensen pohjukassa sijaitseva Ruunakorven lähteikkö. Saukonsaaren lehto mainitaan kappaleessa 3.1 (Suojeluohjelmien ja maankäytön tavoitteet sekä toteutustavat), mutta karttoihin ei sitä ole erikseen rajattu. Ruunakorpea ei mainita hoito- ja käyttösuunnitelmassa lainkaan. Kumpikin kohde edustaa kuitenkin niimensä mukaisesti EU:n luontodirektiivin liitteessä I mainittuja luontotyyppisiä.</p>	<p>-Kommentti on aiheellinen. +Suunnitelman nykytilan kuvauksen maankäytökartta päivitetään ja tekstiin lisätään maininta Ruunakorvesta.</p>
<p>Hoito- ja käyttösuunnitelman yhteenvetotaulukossa 2 todetaan, että yksityisiä luonnonsuojelualueita on perustettu Pihlajaveden Natura-alueelle vuosina 1984–2006 yhteensä noin 390 ha. Todettakoon, että vuoden 2006 jälkeen on yksityisinä luonnonsuojelualueina perustettu lisää noin 50 ha.</p>	<p>-Kommentti on aiheellinen. +Päivitetään yksityisten luonnonsuojelualueiden pinta-ala tekstiin nykytilannetta vastaavaksi.</p>
<p>Kappaleessa 2.4 (Natura-luontotyyppit) olisi selvyiden vuoksi syytä mainita, että taulukossa esitetty pinta-ala 0 % merkitsee, että luontotyyppin pinta-ala on < 0,5 % Natura-alueen kokonaispinta-alasta. Eri luontotyyppien pinta-alaosuuksien pienuus johtuu siitä, että Pihlajaveden Natura-alueesta yli 70 % on vettä. Lisäksi olisi syytä täsmentää, että sivujen 19 ja 20 kartoissa on esitelty valtionmailla ja yksityisillä luonnonsuojelualueilla sijaitsevat luontotyyppit. On otettava kuitenkin huomioon, että Natura-luonto-tyyppejä esiintyy myös perustettujen luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Todettakoon myös, että kaiken kaikkiaan s. 19 ja 20 kartoja on niiden mittakaavan vuoksi vaikea tulkitä.</p>	<p>-Kommentit ovat aiheellisia. +Lukuun 2.4 lisätään esitetyllä tavalla kuvaus Natura-luontotyyppien %-osuuksien muodostumisesta. Lisätään myös maininta vesipinta-alan määrästä ja valtion sekä yksityisten suojelualueiden ulkopuolella sijaitsevista luontotyypeistä.</p>
<p>Kappaleessa 2.7 (Nykyinen käyttö) voisi vapaa-ajan asuntojen osalta käsitellä rakentamista koskevia periaatteita ja rakennusoikeuksien määrää sekä niiden eroja kuntien välillä.</p>	<p>-Rakentamista koskevia periaatteita käsitellään tarkemmin suunnitelman luvuissa 3.1 ja 5.3. +Ei muutosta suunnitelmaan.</p>

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI,
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****NYKYTILAN KUVAUS****Etelä-Savon ympäristökeskus**

Kulttuuriperintöä koskevista julkaisuista lähdeluettelosta puuttuu Savonlinnan maakuntamuseon (Anne Viisteensaari) tekemä Pihlajaveden saariston kulttuurihistoriallisten kohteiden inventointi. Ilmeisesti siksi käsitys alueen kulttuuriperinnöstä on suunnitelman tekstissä jäänyt kapeaksi. Hks:sta puuttuvat kyseisen inventoinnin yksittäisistä kohteista ja alueista mm. vanhat laivarannat, telakat, maatilat ja kyläalueet. Myös vahvistetun seutukaavan rakennussuojelumerkintöjä on jäänyt ottamatta huomioon (esimerkiksi Hietaniemi, SR). Muinaisjäännösten osalta olisi ollut hyvä ottaa mukaan ainakin Vuoksen vesistön alueen erillisselvityksissä mainitut kohteet, kuten esimerkiksi muinaisranta ja ketveleet. Selvitysosan puutteista johtuen ei myöskään kulttuuriperinnön säilyttämisestä ole mukana riittävästi periaatteita. Ainakin eri ympäristötyyppien hoitoperiaatteet olisi määriteltävä (esimerkiksi talon paikat, yksittäiset maatalousrakennukset ja näköalapaikat). Perinne- maisemien osalta lähdeluettelossa mainitaan Etelä-Savon ympäristökeskuksen julkaisu vuodelta 1998 (Hänninen-Valjakka), jossa esitellyistä kohteista on tähän hks:an otettu mukaan vain valtionmaalla sijaitseva Laurikkalan niitty. Kyseisessä julkaisussa on kuitenkin esitelty useita muitakin arvokkaita perinnebiotooppikohteita, joista osa tosin on vailla hoitoa. Kyseisten kohteiden hoito- tarvetta ja -keinoja on käsitelty tarkemmin myös julkaisussa: Peltonen, S. & Hentinen, T. 2006: Etelä-Savon alueellinen perinnebiotooppien hoito-ohjelma. Etelä-Savon ympäristökeskuksen monisteita 71.

Museovirasto

Pihlajaveden koko suunnittelualueella on useita muinaisjäännöksiä (mm. Rapakon kivikautinen kalliomaalaus), mikä ei käy tekstistä millään tavoin ilmi. Siksi hks:n linjausta tulisi näiltä osin täsmentää. Koska arkeologinen selvitys ei koskenut koko suunnittelualueetta, tulee suunnitelman s. 49 olevan maininnan yhteyteen lisätä täsmennys ”suojelualueen” arkeologisesta selvityksestä. Lisäksi hoito- ja käyttösuunnitelmaan on perusteltua lisätä kartta, missä näkyy muinaisjäännösten sijainti suunnittelualueella.

VAIKUTUKSET YKSITYISMAIHIN**Punkaharjun kunta**

Kunnanhallitus pitää perusteltuna, että perinteiset kalastus- ja metsästysmahdollisuudet turvataan myös jatkossa Pihlajaveden Natura-alueilla. Kunnanhallitus katsoo, että rakennettaessa myöskin Natura-alueilla rakentamista ohjataan kaavoituksella, siis voimassa olevilla yleis- ja asemakaavoilla eikä tästä poikkeaviin lausuntomenettelyihin ole aihetta eikä perusteita, varsinkaan, kun kuntiin ei toimiteta ajantasaisia norppien pesimätietoja. Yhtä lailla tuntuu liioitellulta, että alueen metsänhakkuita rajoitettaisiin norpan esiintymisen johdosta.

-Suunnitelman tavoitteena ei ole ollut koko suunnittelualueen kulttuuriperinnön yksityiskohtainen kuvaaminen ja hoitoperiaatteiden määrittely. Koko Natura-alueetta koskien laaditun suunnitelman rooli on toimia nimenomaan Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmana, jolloin tavoitteena on ensisijaisesti Natura-arvojen turvaaminen alueen eri käyttömuotoja yhteen sovittavalla tavalla. Käytännössä Pihlajaveden laajuisen alueen kulttuuriperintökohteiden kattava käsittely vaatisi toimenpidesuunnitelman tasoista tarkastelua, mikä ei ole hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista tai suunnitteluun käytettävissä olevien resurssien kannalta mahdollista. MH:n hallinnassa olevien alueiden osalta on ollut mahdollista huomioida ja linjata alueen eri käyttömuotojen – myös kulttuuriperinnön suojelun – tavoitteita ja toimenpiteitä kattavammin.
+Ei muutosta suunnitelmaan.

-Kommentit ja esitetyt tekstilisäykset ovat perusteltuja. Metsähallituksella on paikkatietona käytössä ajantasaiset aineistot suunnittelualueen muinaisjäännösten osalta. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa asetetaan yleispiirteiset tavoitteet ja toimintatavat muinaisjäännösten hoidon osalta. Hks:n toteutuksessa (toimenpidesuunnittelu) hyödynnetään aina ajantasaisinta tietojärjestelmistä saatavaa paikka- ja ominaisuustietoa; näin ollen erillistä karttaesitystä ei ole katsottu tarpeelliseksi liittää suunnitelmadokumenttiin.

+Lukuun 2.6.2 lisätään maininta suunnittelualueella sijaitsevista muinaisjäännöksistä sekä maininta arkeologisen selvityksen kohdealueesta.

-Luonnonsuojelulain (1096/1996) 49. §:n mukaisesti saamaannorpan pesäpaikkojen ehdoton häirintäkielto on voimassa kaikkialla, mikä on huomioitava norpan elinalueilla tapahtuvassa toiminnassa. Lukuun 5.3 (Suositukset luonto- ja kulttuuriarvojen huomioimiseksi Natura-alueen käytössä) on kirjattu suosituksina suunnittelualueella harjoitettavien erilaisten toimintojen osalta toimintamalleja, joilla voidaan ehkäistä pesäpaikkojen tahatonta häirintää. Muun muassa rakentamiseen liittyvien lausuntomenettelyjen osalta hoito- ja käyttösuunnitelmaan kirjattu menettelytapasuositus on Etelä-Savon ELY-keskuksen ohjeistuksen mukainen.
+Ei muutoksia suunnitelmaan.

**SUUNNITELMAN KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS**

**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI,
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA**

VAIKUTUKSET YKSITYISMAIHIN**MTK Etelä-Savo**

Johdantoluvussa sivulla 11 todetaan, että suunnitelmassa ei esitetä velvoitteita alueen yksityismaiden haltijoille. MTK Etelä-Savo korostaa edelleen, että yksityisten suojelualueiden hoidosta ja käytöstä sovitaan kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä, kuten johdantotekstissä todetaan. Tämän vuoksi Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelman tulee koskettaa vain ja ainoastaan Metsähallituksen toimintaa valtion omistamilla maa- ja vesialueilla eikä sillä rajoiteta suunnittelun ulkopuolisen alueen maankäyttöä.

-Suunnitelman johdannossa on todettu yksityismaiden osalta: "Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei esitetä velvoitteita yksityismaiden haltijoille. Yksityismaiden osalta suunnitelma toimii yhteenvedona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelun alueella. Yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteista on sovittu kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä." Koska koko suunnittelualue on merkittävää saimaannorpan elinaluetta, suunnitelmassa on välttämätöntä tarkastella esimerkiksi norpan esiintymistietoja, suojelukeinojen nykytilannetta ja norpan elinolosuhteisiin kohdistuvia uhkia koko suunnittelualueella. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 49. §:n mukaisesti saimaannorpan pesäpaikkojen ehdoton häirintäkielto on voimassa kaikkialla, mikä on huomioitava norpan elinalueilla tapahtuvassa toiminnassa. Esimerkiksi lukuun 5.3 (Suositukset luonto- ja kulttuuriarvojen huomiointiseksi Natura-alueen käytössä) on kirjattu suosituksina suunnittelun alueella harjoitettavien erilaisten toimintojen osalta toimintamalleja, joilla voidaan ehkäistä pesäpaikkojen tahatonta häirintää. Tämä on esimerkki siitä, miten suunnitelma käytännössä toimii "yhteenvedona ja tietopakettina Natura 2000 -ohjelman tavoitteista, toteutustavoista ja vaikutuksista suunnittelun alueella". Norpan huomioon ottavat "maankäyttösuositukset" eivät rajoita maanomistajan oikeuksia, mutta sen sijaan parantavat maanomistajan oikeusturvaa konkreetisoinnalla luonnonsuojelulain sisältöä ja suhdetta erilaisiin suunnittelun alueella harjoitettaviin toimintoihin.

+Ei muutoksia suunnitelmaan.

Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi

Sivulla 11 todetaan, että suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa sen hallinnassa olevilla alueilla. Samoin todetaan, että tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei esitetä velvoitteita yksityismaiden haltijoille. Niille alueille, jotka kuuluvat johonkin suojeluohjelmaan tai ovat yksityisiä luonnonsuojelualueita, on jo sovittu käyttö- ja hoitoperiaatteista. Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman ei tule enemmälti rajoittaa kyseisten alueiden jo sovittuja käyttö- ja hoitoperiaatteita, kuten sivulla 11 on todettu. Poikkeaminen niistä tulee perustua vapaaehtoiseen sopimiseen maanomistajien kanssa. Samoin aluerajaukseen rajoittuvat maa-alueet tai muuten ulkopuolelle jäävät lähialueet tulee säilyttää normaalissa maankäytössä. Mikäli suunnitelman perusteella tulee vielä Natura-ohjelman tai YSA:n määräysten lisäksi mahdollisia rantarakentamiseen liittyviä rajoituksia, on ne korvattava maanomistajille täysimääräisesti joko vaihtoehtoisena arvotetaan vastaavana rakennuspaikkana tai rahalla. Tilapäisen jäätien teko saariin puunkorjuuta varten tulee sallia. Saaristoista puun hyödyntäminen on muutenkin olosuhteiden vuoksi hankalaa. Sen vaikutus näkyy myös puutavaran hinnoittelussa. Yksityismailla, jossa hakkuut ovat mahdollisia, ei talviaikaisia hakkuita tule tarpeettomasti rajoittaa. Talviaikaiset hakkuut ovat monissa kohdoin ainoa mahdollisuus suorittaa puuston käsittelyä, esim. saaret joihin tarvitaan jäätien tekoa ja pehmeäpohjaiset rantametsät. Hakkuiden ajoituksen suunnittelu voi olla tarpeen alueilla, joissa havaitaan tai tiedetään olevan norpan pesä.

-Ks. edellinen kohta.

+Ks. edellinen kohta.

**SUUNNITELMAN KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS**

**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI,
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA**

YLEISET TAVOITTEET**Etelä-Savon ympäristökeskus**

Suunnitelmassa olisi tarpeen pohtia, mitä valtakunnalliset alueidenkäyttöta-voitteet Pihlajaveden alueella merkitse-vät ja miten hks edistää niiden toteutu-mista. Suunnitelman luvussa 3.1 (Su-jeluohjelmien ja maankäytön tavoitteet sekä toteutustavat) on maastoliikenne-lain kohdalla todettu kielloista ja rajoi-tuksista vastaavaksi viranomaiseksi ym-päristökeskus. Siinä yhteydessä voisi mainita, että myös MH voi asettaa rajoi-tuksia hallinnoimillaan alueilla. Vesiliikennelain osalta kieltojen ja rajoitusten asettamisen vastuutahoja (Merenkulkulaitos, ympäristökeskus, Metsähallitus) ei ole mainittu ollenkaan. Ne voisi sel-vyyden vuoksi tekstissä myös mainita. Lisäksi luetteloon voisi lisätä vanhojen metsien suojeluohjelman tavoitteet, sillä Natura-alueella sijaitseva, luonnonsuo-jelualueeksi rauhoitettu Mustaniemi kuu-luu kyseisen suojeluohjelman täyden-nyskohteisiin.

VYÖHYKEJAKO**Etelä-Savon ympäristökeskus**

Tärkeä osa hoito- ja käyttösuunnitelmaa ovat eri käyttömuotojen sijoittumista oh-jaava vyöhykejakosuunnitelma, joka to-teutuessaan yhdessä eri luontokohtei-den ennallistamis- ja luonnonhoitotoi-mien kanssa mahdollistaa Natura 2000 -alueen suojeluarvojen turvaamisen ja parantamisen. Vyöhykkeitä kuvaava kartta (kuva 8) on kuitenkin kokonsa vuoksi osittain vaikeasti tulkittava. Li-säksi hks:ssa esitetty vyöhykealuejako sisältää yhteenvedon käyttörajoituksista vain valtion omistamien maa- ja vesialueiden osalta. Kuitenkin myös yksityis-maille ja -vesialueille voidaan tarpeen mukaan asettaa käyttörajoituksia suoje-luarvojen, kuten saimaannorpan pesin-nän turvaamiseksi. Vyöhykejaketarkas-telua tulisikin tehdä olemassa olevan tiedon perusteella myös yksityismaiden ja -vesialueiden osalta.

-Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita käsitellään hoito- ja käyttösuunnitelman **Hoidon ja käytön tavoitteet** -osassa luvussa 3.1 (Suojeluohjelmien ja maankäytön tavoitteet ja toteutustavat). Tähän lukuun kirjatut tavoitteet toimivat perustana luvun 3.2 hoi-don ja käytön visiolle ja strategioille. Luvun 3.1 tekstiä on tarpeen tarkentaa. Sen sijaan luvun 3.2 sisältö on muotoiltu tarkoituksella mahdollisimman tiiviiksi, eikä tekstin ”laventamista” mainituilta osin katsota tarpeelliseksi. Metsähallitus voi asettaa liikkumisrajoituksia ainoastaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 18. ja 20. §:n nojalla perustetuille luonnonsuojelualueille. Maastoliikenne- (1710/1995) tai vesiliikennelain (463/1996) nojalla MH ei voi rajoittaa liikkumista vesialueilla. Maastoliikennelain mukaisesti liikkuminen Metsähalli-tuksen hallinnoimilla maa-alueilla vaatii Metsähallituksen luvan. Lupia myönnetään vain perustelluista syistä, esim. kiinteistölle kul-kemiseen tai muuhun vastaavaan tarpeeseen. Vesiliikennelain mukaisten liikkumisrajoitusten antamisen vastuutahot on perustel-tua lisätä tekstiin, samoin vanhojen metsien suojeluohjelman ta-voitteet.

+Tarkennetaan luvun 3.1 tekstiä valtakunnallisista alueidenkäyttö-tavoitteista Vuoksen vesistöalueen /Pihlajaveden osalta. Lisätään lukuun 3.1 vesiliikennelain mukaisten kieltojen ja rajoitusten aset-tamisen vastuutahoiksi Merenkulkulaitos ja ELY-keskus. Lisätään lukuun 3.1 vanhojen metsien suojeluohjelman tavoitteet.

-Vyöhykealuejako on strateginen linjaus alueen eri osien suojelulle ja käytölle pitkällä aikavälillä. Hoito- ja käyttösuunnitelman käsit-tämä alue (suunnittelualue) pitää sisällään huomattavia yksityis-maa-alueita, joilla Natura 2000 -ohjelman toteuttaminen tapahtuu muun kuin luonnonsuojelulain (esim. metsä- 1093/1996, maastoliikenne- 1710/1995 tai maankäyttö- ja rakennuslain 132/1999) no-jalla. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei voida yksityismaiden osalta määritellä vyöhykejaon keinoin tavoitteita alueiden tulevalle kehi-tykselle sopimatta asiasta erikseen kunkin alueen maanomistajan kanssa. Koska suunnittelualueella on kaikkiaan tuhansia maan-omistajia, koko alueen vyöhykkeistäminen ei olisi realistista. Näin ollen vyöhykejako on laadittu vain valtionmaita ja -vesiä koske-vaksi. Esim. Lietveden ja Luonterin Natura-alueiden hoito- ja käyt-tösuunnitelmassa on määritelty myös yksityisille vesialueille ns. **erityisten luonnonarvojen vyöhykkeitä**, joilla osoitetaan suojelu-arvoiltaan merkittävät aluekokonaisuudet, joiden säilymisen kan-nalta on tarpeen antaa ajallisia ja alueellisia suosituksia alueiden käytölle. Pihlajavesi on tärkein saimaannorpan lisääntymisalue, mikä näkyy myös norpan pesäpaikkojen tiheydessä ja kattavuudessa. Pihlajavedeltä ei olekaan esim. Lietveden tapaan erotelta-vissa selkeitä norpan pesimäalueina merkittäviä aluekokonaisuuk-sia, vaan käytännössä koko Natura-alue on tärkeää norpan pesi-mäaluetta. Tarpeita liikkumisen ohjaamisen tehostamiseen tarkas-tellaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa määriteltyjen keskeisten suojeluarvojen tilaa kuvaavien mittarien avulla sekä esim. alueelle suunniteltavien, maankäytön paineita olennaisesti nykytilanteesta muuttavien hankkeiden osalta hankekohtaisesti.

+Ei muutoksia suunnitelmaan.

SUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI, AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>VYÖHYKEJAKO Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi Vyöhykejako luo uutta ja osin turhaa byrokratiaa. Tällaisten vyöhykkeiden valvonta käytännössä on vaikeaa. Samoilla saarilla ja luodoilla sijaitsee sekä rajoitusvyöhykkeitä, joissa liikkumista rajoitetaan talviaikana niin maalla kuin 50 m vesistön puolella, että syrjävyöhykkeitä, joilla liikkuminen talviaikaan on sallittua. Tämä voi kyseisen alueen käytössä aiheuttaa sekaannusta.</p>	<p>-Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt liikkumisrajoitukset pannaan toimeen järjestyssäännöllä sen jälkeen, kun suojeluun varatuista valtionmaista on perustettu asetuksella luonnonsuojelualue. Rajoitusvyöhykkeet merkitään alueen opaskarttoihin, ja maa-alueiden osalta riittävällä tavalla myös maastoon. Myös eri kanavien kautta tapahtuvalla viestinnällä on tärkeä merkitys rajoitusten toimeenpanossa. Pesimäaikaisten liikkumisrajoitusten asettaminen merkittävimmille norpan lisääntymisalueille toteuttaa käytännössä LsL:n 49. §:n häirintäkieltoa. +Ei muutosta suunnitelmaan.</p>
<p>ENNALLISTAMINEN JA LUONNONHOITO Museovirasto Ennallistamis- ja luonnonhoidon toimien työsuunnitelmat tulee lähettää maakuntamuseon lisäksi myös Museovirastoon kommentoitaviksi, jos ennallistamisalueella on muinaisjäänöksiä (vrt. suunnitelman sivu 39). Muinaisjäänöksille on lisäksi tarvittaessa perusteltua tehdä kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia. Museoviraston ja Metsähallituksen välisen yhteistyösopimuksen takia kohteille ei tarvitse hakea muinaismuistolain perusteella myönnettävää hoitolupaa, mutta kohteiden hoitosuunnitelmat lähetetään Museovirastoon arvioitaviksi.</p>	<p>-Kommentit ovat perusteltuja. +Lisätään lukuun 5.1.2 maininta, että jos ennallistamisalueella on muinaisjäänöksiä, työmaasuunnitelma toimitetaan myös Museovirastolle kommentoitavaksi. Lisätään myös lause: ”Muinaisjäänöksille on lisäksi tarvittaessa perusteltua tehdä kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia.”</p>
<p>Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi Sivulla 39 kerrotaan metsäluontotyyppien ennallistamisesta. Jos ennallistamiseen kuuluu suon palauttaminen alkuperäiseen tilaansa, eli vesitaloudessa tehdään ojien tukkimista tms., ei toimenpide saa aiheuttaa haittaa mahdollisille yksityisten omistamille metsille, ellei alueen metsänomistajan kanssa siitä ole erikseen sovittu. Tämä koskee myös sivulla olevaa soiden ennallistamiskappaletta.</p>	<p>-Suojeluun varatuilla valtionmailla ennallistamistoimet toteutetaan siten, että niistä ei aiheudu haittaa yksityisten omistamille metsille. +Lukuun 5.1.2 lisätään lause: ”Ennallistamistoimet toteutetaan siten, että niistä ei aiheudu haittaa yksityisten omistamille metsille.”</p>
<p>KULTTUURIPERINTÖ Museovirasto Suunnittelualue kattaa koko Natura 2000 -alueen, joka sisältää sekä valtion suojelualueet että yksityisomistuksessa olevat alueet. Suunnitelman tavoitteet ovat erilaiset valtion maiden ja yksityismaiden osalta. Esa Hertellin vuonna 2007 tekemä arkeologinen selvitys koski nimenomaan Pihlajaveden suojelualueita, jonka muinaisjäänöksiä hoito- ja käyttösuunnitelmassakin esitellään (vrt. luku 2.6.2). Muinaisjäänöksiä koskevat tiedot on huomioitu eri toiminnoissa linjaten tarkemmin koskemaan valtion maita. Yksityismaiden osalta on lähinnä viitattu huomioitaviin säädöksiin. Museovirasto ei ole yksityiskohtaisesti ryhtynyt selvittämään alueen rakennusperinnön huomioimista hks:ssa. Kolmea esille tuotua kohdetta eli Salpalinjan asemaa ja kahta rakennuskohdetta koskevat toimenpiteet vaikuttavat tarkoituksenmukaisilta.</p>	<p>-Ei kommentoitavaa. +Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>

**SUUNNITELMAN KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS**
**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI,
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA**

LUONTOMATKAILU**Etelä-Savon ympäristökeskus**

Matkailun ja virkistuksen osalta ympäristöministeriössä vahvistettavana olevaan maakuntakaavaan sisältyy varauksena "Vesistömatkailun kehittämissyöhyke" (jrm-merkintä), johon sisältyy myös Pihlajaveden alue. Merkinnällä osoitetaan alueella olevan järvimatkailun kehittämis- ja suunnittelutarvetta. Pihlajaveden hoito- ja käyttösuunnitelmassa tulisi selkeämmin tuoda esiin, miten kyseisen kaavamerkinnän kehittämissuosituksen on siinä otettu huomioon.

-Suunnittelualueetta kehitetään nimenomaan vesiretkeilykohteena osana Saimaan suojelualueiden matkailun painopistealuetta – suunnitelman luvussa 6.1.2 ja Saimaan suojelualueiden luontomatkailusuunnitelmassa (Laukkanen 2009b) esitettyjen päämäärien ja tavoitteiden mukaisesti. Kehittämistavoitteet on muodostettu kysyntälähtöisesti hyödyntäen suunnittelualueelle laadittua kävijätutkimusta (Halme 2008) sekä matkailuyrityksille suunnattua yritystutkimusta (Lindblom 2008). Metsähallitus katsoo, että suunnittelualueetta koskevat järvimatkailun kehittämistarpeet on pyritty ottamaan suunnitelmassa parhaalla mahdollisella tavalla huomioon.
+Ei muutosta suunnitelmaan.

METSÄSTYS**Etelä-Savon riistanhoitopiiri sekä Savonlinnan, Sulkavan ja Punkaharjun riistanhoitoyhdistykset**

Etelä-Savon riistanhoitopiiri, Savonlinnan, Sulkavan ja Punkaharjun riistanhoitoyhdistykset kiittävät mahdollisuudesta lausua mielipiteensä Metsähallituksen laatimaan Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Riistanhoitopiiri ja -yhdistykset keskittyvät yhteisessä lausunnossaan suunnitelman metsästysosioon 8.3 ja toteavat seuraavaa: Etelä-Savon riistanhoitopiiri on aiemmissa lausunnoissaan erilaisten suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmiin liittyen esittänyt, että laadittaessa ko. suunnitelmia metsästys lähtökohtaisesti aina hyväksyttäisiin yhtenä alueen käyttö- tai hoitomuotona. Pihlajaveden Natura 2000 -alueen suunnitelmassa tämä on toteutunut esimerkillisellä tavalla. Suunnitelmaa laadittaessa metsästys on onnistuneesti sovitettu yhteen alueen muiden käyttötapojen kanssa. Tärkeä näkökohta on myös se, että suojelualueen käyttöä suunniteltaessa on aidosti huomioitu paikallisten asukkaiden kokemukset, näkemykset ja hyväksi havaitut käytännöt alueen käytön osalta. Riistanhoitopiirin mielestä Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hks toimii hyvänä esimerkkinä metsästysasioiden järjestämisestä suojelualueilla myös muualla valtakunnassa. Paikallisten metsästäjien kanssa yhteistyössä sovittujen ja hyväksymien ajallisin sekä alueellisin metsästysrajauksin pystytään turvaamaan alueen pääsuojelukohteen saimaannorpan suojelliset tavoitteet. Metsästyksen suhteen tulisi toimia samalla periaatteella muitakin hoito- ja käyttösuunnitelmia laadittaessa.

-Ei kommentoitavaa.

+Ei muutoksia suunnitelmaan.

Etelä-Suomen luontopalvelut

30.12.2011
3684/623/2007

kirjeenne 30.12.2011

**PIHLAJAVEDEN NATURA 2000 – ALUEEN HOITO- JA
KÄYTTÖSUUNNITTELMAN HYVÄKSYMINEN**

Etelä-Suomen luontopalvelut on viitekirjeellään lähettänyt Metsähallituksen hyväksyttäväksi Pihlajaveden Natura 2000 –alueiden hoito- ja käyttösuunnitelman (FI0500013). Suunnittelualueen pinta-ala on noin 36700 hehtaaria.

Metsähallitus hyväksyy suunnitelman esitetyssä muodossaan toteutettavaksi omien alueittensa osalta.

Luontopalvelujohtajan sijaisena apulaisjohtaja

 Marja-Liisa Hintsanen

Erikoissuunnittelija

 Timo Halme

TIEDOKSI: Etelä-Suomen luontopalvelut
Etelä-Savon ELY –keskus

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 224 Snickars, M., Arnkil, A., Ekebom, J., Kurvinen, L., Nieminen, A., Norkko, A., Riihimäki, A., Taponen, T., Valanko, S., Viitasalo, M. & Westerbom, M. 2016: Assessment of the status of the zoobenthos in the coastal waters of western Uusimaa, SW Finland – a tool for management. 53 s.
- No 225 Kurvinen, L., Arnkil, A., Ekebom, J., Björkman, U., Sahla, M., Ivkovic, D., Riihimäki, A. & Haldin, M. 2017: Meri- ja rannikon luonnonsuojelualueiden tietotarpeet – MeriHOTT-hankkeen loppuraportti. 88 s.

Sarja B

- No 226 Nylander, M. 2017: Repoveden kansallispuiston kävijätutkimus 2013–2014. 69 s.
- No 227 Nylander, M. & Paasonen, S. 2017: Repoveden kansallispuiston yritystutkimus 2013. 34 s.

Sarja C

- No 137 Metsähallitus 2016: Lauhanvuoren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 114 s.
- No 138 Metsähallitus 2016: Joutenveden–Pyyveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 102 s.
- No 139 Metsähallitus 2016: Puulan ja Kyyveden Natura-aluekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. 131 s.
- No 140 Metsähallitus 2016: Nurmesjärven hoito- ja käyttösuunnitelma 2013–2028. 75 s.
- No 141 Metsähallitus 2016: Kärppäjärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 74 s.
- No 142 Metsähallitus 2016: Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 139 s.
- No 143 Metsähallitus 2016: Urho Kekkosen kansallispuiston, Sompion luonnonpuiston, Kemihaaran erämaa-alueen sekä Vaaranaavan, Nalka-aavan ja Uura-aavan soidensuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 166 s.
- No 144 Meahciráđđehus 2017: UK-álbmotmeahci, Soabbada luonddumeahci, Kemihaara meahcceguovllu sihke Vaaranaapa, Nalka-aapa ja Uura-aapa jekkiidsuodjalanguovlluid dikšun- ja geavahanplána. 167 s.
- No 145 Metsähallitus 2017: Kevon luonnonpuiston ja Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 178 s.
- No 146 Metsähallitus 2017: Kolin hoito- ja käyttösuunnitelma. 171 s.
- No 147 Nylander, M. 2017: Repoveden luontomatkailusuunnitelma – Repovesi 2025. 52 s.
- No 148 Metsähallitus 2017: Päijänteen kansallispuiston ja Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 107 s.
- No 149 Meahciráđđehus 2017: Geavu luonddumeahcci ja Natura 2000 -guovllu dikšun- ja geavahanplána. 180 s.

ISSN-L 1796-2943
ISSN (verkkojulkaisu) 1796-2943
ISBN 978-952-295-187-8 (pdf)

julkaisut.metsa.fi